

**ANEKS NR 1
DO UMOWY NR 00006-6933-UM1510021/15
Z DNIA 17.05.2016 r.**

zawarty w dniu 22.08.....2016 r. w Poznaniu

pomiędzy :

**Województwem Wielkopolskim – instytucją wdrażającą, z siedzibą Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Wielkopolskiego, al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań**
reprezentowanym przez:

- 1) **Izabelę Mroczek, Dyrektora Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Województwa Wielkopolskiego;**

a Stowarzyszenie „Dolina Noteci”

Stowarzyszeniem „Dolina Noteci”

z siedzibą w Chodzieży, przy ul. Sienkiewicza 2, 64-800 Chodzież,

NIP 6070036360

KRS¹ 0000263670

zwanym dalej "LGD"¹, reprezentowanym przez:

- 1) **Jacek Gursz, Prezes Zarządu,**
- 2) **Estera Serówka, Skarbnik**

Na podstawie umowy 00006-6933-UM1510021/15 z dnia 17.05.2016 r. oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 -2020 (Dz. U. poz. 349), Strony postanawiają, co następuje:

§ 1

W powołanej na wstępie Umowie wprowadza się następujące zmiany:

- 1) Załącznik nr 1 do Umowy otrzymuje brzmienie określone w załączniku nr 1 do niniejszego Aneksu.

§ 2

Pozostałe warunki Umowy nie ulegają zmianie.

§ 3

Aneks został sporządzony w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach – po jednym egzemplarzu dla każdej ze stron umowy.

§ 4

Aneks wchodzi w życie z dniem podpisania.

Podmiot wdrażający

DYREKTOR DEPARTAMENTU

Izabela Mroczek

1)

LGD¹

STOWARZYSZENIE DOLINA NOTECI

Jacek Gursz
PREZES

1)

Stowarzyszenie „Dolina Noteci”

ESTERA SERÓWKA
Skarbnik Zarządu

2)

3)

PODINSPEKTOR

Lucyna Stachowiak

07-08-2014

KIEROWNIK ODDZIAŁU

Anna Jakubowska

07.08.2014

KP-611-358-ARiMR/1/z

RADCA PRAWNY

Strona 2 z 2

Tomasz Złobicki

ZASTĘPCA DYREKTORA
DEPARTAMENTU

Konrad Wojciechowski

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność
(LSR) na lata 2014 - 2020

Lokalna Grupa Działania
Stowarzyszenie Dolina Noteci

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Dolina Noteci to nie tylko dokument wyznaczający cele i kierunki działania w kontekście czasowym, ale olbrzymie zaangażowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych, lokalnych liderów, przedsiębiorców, które zaowocowało powstaniem tegoż dokumentu. Konsultacje, badania, analizy, spotkania pozwoliły na wypracowanie strategii mieszkańców nadnoteckiej krainy a nie tylko strategii. Uznaliśmy, że główne starania będą koncentrowały się na przedsięwzięciach prowadzących do większej samodzielności naszych partnerów w radzeniu sobie z problemami, wykorzystaniu szans na rozwój naszego regionu jaki dostaliśmy od natury w postaci zasobów przyrodniczo- krajoobrazowych, położenia i dorobku wielu pokoleń tworzących swoich kaitców historyczno-kulturową Doliny Noteci. Zasadniczo naszym zamiarem jest aby strategia stworzona przez mieszkańców obszaru służyła im samym, poprawie jakości ich życia. Niepotykana dotąd aktywność wszystkich sektorów towarzyszyła każdemu kluczowemu etapowi tworzenia strategii, dlatego jesteśmy w stanie stwierdzić, iż powinna ona w dużej mierze przyczynić się do rozwoju regionu. Wyszliśmy z przeświadczenia, iż każdy może zrobić coś dla siebie i swojej „małej ojczyzny” a strategia stanie się kluczem realizacji wszystkich zaplanowanych podczas spotkań projektów.

Słowa uznania i podziękowania dla wszystkich zaangażowanych w tworzenie Lokalnej Strategii Rozwoju .

Zarząd Stowarzyszenia Dolina Noteci

Czerwiec 2016

Wersja III przyjęta Uchwałą Nr II/1/16 z dnia 21.06.2016 r.

SŁOWNIK POJĘĆ

1. Charakterystyka LGD
 - 1.1. Nazwa LGD
 - 1.2. Obszar objęty LSR
 - 1.3. Proces tworzenia partnerstwa
 - 1.4. Struktura LGD
 - 1.5. Organ decyzyjny
 - 1.6. Rozwiązania stosowane w procesie decyzyjnym
 - 1.7. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD
 - 1.8. Wiedza i doświadczenie osób zaangażowanych w opracowanie i realizację LSR
2. Partrycyacyjny charakter LSR
3. Diagnoza obszaru i ludności
 - 3.1. Uwarunkowania historyczne i kulturowe
 - 3.2. Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne i przyrodnicze
 - 3.3. Uwarunkowania społeczne
 - 3.4. Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup
 - 3.5. Rynek pracy
 - 3.6. Wykluczenie społeczne
 - 3.7. Przedsiębiorczość i rolnictwo
 - 3.8. Turystyka
 - 3.9. Podsumowanie
4. Analiza SWOT
5. Cele i wskaźniki
 - 5.1. Wskaźniki- źródła danych do pomiaru, sposób i częstotliwość pomiaru i uaktualnienia, stan początkowy i sposób uaktualnienia, stany docelowe wraz ze sposobem ich ustalenia
 - 5.2. Powiązania pomiędzy diagnozą obszaru i ludności, analizą SWOT oraz celami i przedsięwzięciami, grupami docelowymi i obszarami interwencji
 - 5.3. Źródła finansowania celów ogólnych
 - 5.4. Zgodność celów z celami RLKS
 6. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru
 - 6.1. Procedury oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD i grantobiorców
 - 6.2. Kryteria wyboru operacji
 - 6.3. Warunki przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”
 - 6.4. Informacja o realizacji projektów grantowych, operacji własnych oraz projektów współpracy
 7. Plan działania
 8. Budżet LSR
 9. Plan komunikacji
 - 9.1. Cele działań komunikacyjnych
 - 9.2. Główni adresaci działań komunikacyjnych (grupy docelowe)
 - 9.3. Rodzaje działań i środków komunikacji
 - 9.4. Plan komunikacji a cele ogólne LSR
 - 9.5. Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu
 10. Zintegrowanie
 - 10.1. Powiązania i spójność LSR z innymi dokumentami planistycznymi
 - 10.2. Wewnętrzne zintegrowanie
 11. Monitoring i ewaluacja
 12. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
 13. Załączniki do LSR

EFRR-OW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFRR – Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
LEADER – działanie LEADER w PROW 2014-2020
Leader – Program LEADER w PROW 2007-2013
LGD – Lokalna Grupa Działania
JSGP – Jednostki Sektora Finansów Publicznych
Stowarzyszenie – Stowarzyszenie Dolina Noteci
LSR – Lokalna Strategia Rozwoju
OW – operacja własna
PG – projekt grantowy
PROW 2014-2020 – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność, w przypadku EFRR-OW jest to działanie LEADER
DR – Desk research – analiza danych zastanych
FGI – Focus Group Interview – zorganizowany wywiad grupowy, badanie jakościowe
GR – Grupa Robocza
KS – Konsultacje społeczne – metoda partycypacji społecznej
SWOT – Analiza czynników (S strengths – mocne strony, W weaknesses – słabe strony, O opportunities – szanse i T threats – zagrożenia)
Rozporządzenie 1303/2013 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 320, z późn. zm.)
Rozporządzenie 1305/2013 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRR-OW) i uchylające 4 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 487, z późn. zm.)
SW – Samorząd Województwa, reprezentowany przez Zarząd Województwa
Ustawa o rozwoju lokalnym – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. poz. 378)
WZC – Ważne Zebranie Członków

1.1. NAZWA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA.

Lokalna Grupa Działania jest Stowarzyszeniem pod nazwą „Dolina Noteci”. Zostało ono zarejestrowane jako Stowarzyszenie zwykłe 8 września 2006 r. z datą wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) 9.11.2006 r. (sygnatura akt P.O. XXII NS – REJ. KRS/13679/06/700), a następnie przerejestrowane jako Stowarzyszenie specjalne, w oparciu o art. 15 ustawy z dnia 7 marca o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRR (Dz. U. nr 64, poz. 427 oraz z 2008 r. nr 98, poz. 634). Przejście do rejestru (wpisu) na nowych podstawach prawnych dokonano w dniu 06 lutego 2009 r. (sygnatura akt: PO.IX.NS-REJ.KRS 659/09/847). Siedzibą Stowarzyszenia jest Chodzież, powiat chodzieski, ul. Sienkiewicza 2, 64 – 800 Chodzież.

1.2. OBSZAR OBJĘTY LSR.

Zasięg terytorialny wdrażania LSR związany jest ze szerszym i specyficznym położeniem: po części wewnątrz, a po części na południowym skraju Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, środkami której płynie Notec, otoczona dolinowymi łąkami o bogatej szacie roślinnej.

Wyodrębniając ten region cechy przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe, z którymi identyfikują się mieszkańcy, decydują o lokalnej tożsamości oraz więzach łączących ludzi i poszczególne miejscowości. Określa to z góry specyfikę i spójność obszaru nie tylko przestrzenno-geograficzną, ale też społeczno-kulturową, utrwaloną historycznie. W dalszej części tego rozdziału zostaną przedstawione wszystkie uwarunkowania w kontekście uzasadnienia specyfiki i spójności.

Poniższa tabela wskazuje, iż obszar objęty LSR jest zamieszkały przez 41 253 mieszkańców, co stanowi liczbę poniżej 150 tysięcy i powyżej 30 tysięcy mieszkańców, co stanowi o kwalifikowalności obszaru do ubiegania się o środki z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Obszar Stowarzyszenia Doliny Noteci tworzą trzy gminy wiejskie i jedna miejska do 20 tysięcy mieszkańców.

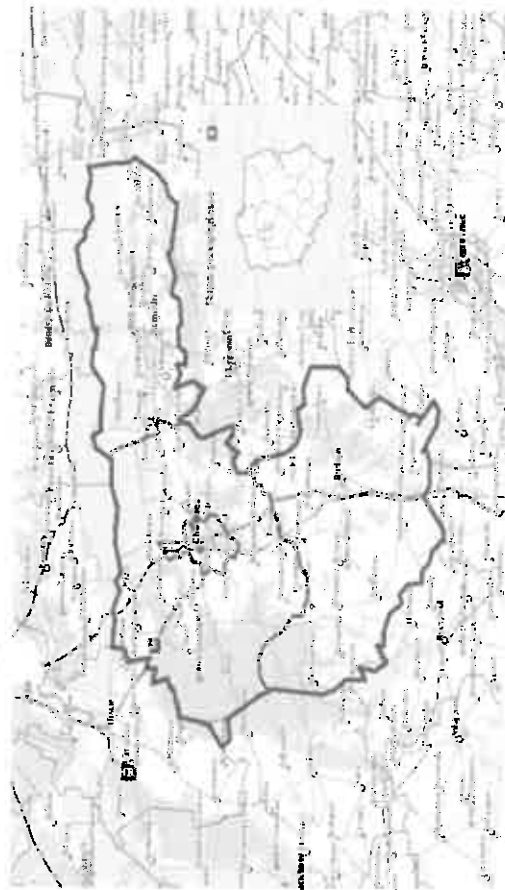
Tabela nr 1 Wykaz gmin wchodzących w skład LGD na tle demograficznym

Nazwa gminy	Powiat	Rodzaj gminy	Gęstość zaludnienia (os./km ²)	Pow. (km ²)	Liczba ludności 31 XII 2013 r.
Budzyń	chodzieski	wiejska	40	209	8 452
Chodzież	chodzieski	wiejska	27	213	5 844
Chodzież	chodzieski	miejska	1 519	13	19 399
Szamocin	chodzieski	miejsko-wiejska	59	127	7 558
Razem:				562	41 253

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Gminy wchodzące w skład obszaru wdrażania LSR położone są w północnej części woj. wielkopolskiego, w powiecie chodzieskim, i zajmują powierzchnię 562 km². Od północy obszar graniczy z gminami: Ujście, Kaczory, Miasteczko Krajeńskie, Białosłwie, Wyrzysk (wszystkie w powiecie pilskim), od wschodu z gminami: Grotarzew (pow. wągrowiecki) i Margonin (pow. chodzieski), od południa z gminami: Wągrowiec (pow. wągrowiecki), Rogozno i Ryczywół (obte w pow. obornickim), a od zachodu z gminą Czarnków (pow. czarnkowsko-trzcianiecki). Żadna z gmin nie jest członkiem innej LGD, ubiegającej się o wybór do realizacji LSR.

Wszystkie gminy wchodzące w skład obszaru wdrażania LSR leżą w jednym obszarze, przez co zapewniona jest spójność przestrzenna (terytorialna).

Mapa nr 1 Mapa obrazująca obszar wchodzący w skład LGD

1.3. PROCES TWORZENIA PARTNERSTWA

Prace mające na celu zorganizowanie partnerstwa w dolinie rzeki Noteci rozpoczęły się w połowie 2005 r., przy współpracy i w porozumieniu z Wielkopolską Korporacją Termomodernizacyjną „Ekorozwój”. W ramach Schematu I Pilotowego Programu „Leader +”, Korporacja zrealizowała projekt „Aktywizacja społeczna i rozwój obszarów wiejskich gmin Doliny Noteci poprzez promocję energetyki odnawialnej”. W oparciu o przeprowadzone analizy, w ramach tego projektu wypracowano założenia dla Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW), przystąpiono do tworzenia LGD, po czym zredagowano ostateczną wersję ZSROW, występującą do FAPA z wnioskiem o zakwalifikowanie LGD i ZSROW do realizacji II Schematu PP „Leader +”. Działania te zostały uwieńczone sukcesem.

LGD została utworzona 31 maja 2006 r. podczas zebrania założycielskiego, w którym brato udział 20 osób fizycznych, pochodzących z różnych sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego, a następnie zarejestrowana w KRS jako stowarzyszenie pod nazwą „Dolina Noteci”. Do Stowarzyszenia przystąpiło też, na prawach członków wspierających, 5 gminnych jednostek samorządu terytorialnego: Budzyń, Chodzież, Margonin, Szamocin i Ujście.

W 2008 r., po wyrażeniu przez LGD woli ubiegania się o uczestnictwo we wdrażaniu na swoim terenie Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach PROW 2007–2013, ale przed przystąpieniem do prac nad tą Strategią, wszystkie gminy podjęły uchwały wyrażające wolę przystąpienia do Stowarzyszenia (LGD) „Dolina Noteci”, w charakterze członków zwyczajnych. W międzyczasie wzrosła liczba pozostałych członków.

W dniu 20 listopada 2008 r. Stowarzyszenie dokonało zmiany Zarządu i Komisji Rewizyjnej, uchwalilo nowy Statut, uwzględniający przepisy ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wpięciu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRR. Statut ten został zgłoszony do KRS. Lokalną Grupę Działania skonsolidowały wspólne prace nad ZSROW (odbyło się 18 warsztatów strategicznych), a potem wspólna realizacja projektu w ramach II Schematu PP „Leader +”. Niemały wpływ na konsolidację partnerstwa miały kolejne warsztaty strategiczne przeprowadzone we wrześniu 2008 r., które miały na celu zidentyfikowanie problemów występujących w obszarze działania LGD, nakreślenie założeń i celów Lokalnej Strategii Rozwoju, a także ustalenie przedsięwzięć w ramach LSR na lata 2009–2015, w ramach PROW 2007–2013. Odbyło się 5 warsztatów (w każdej gminie po jednym), a w wielogodzinnych dyskusjach uczestniczyło ponad 100 osób.

Następnie powołano 15-osobową Radę LGD (organ decyzyjny) do oceny i wyboru operacji (projektów). Zarówno w składzie LGD, jak i w składzie organu decyzyjnego znajdują się przedstawiciele sektora społecznego, gospodarczego i publicznego.

W ramach działania 2.7 „Pilotowy program Leader+” Stowarzyszenie pozyskało i rozliczyło 741 533,95 zł. Warto także podkreślić, iż perspektywa PROW 2007–2013 upłynęła również pracownicy, świadcy o tym poziomem dobrze i sprawnie wydatkowanych środków (aż 97%). Dzięki temu 17.10.2013 r. LGD znalazła się na III miejscu w rankingu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. W marcu 2015 r. Stowarzyszenie przystąpiło do Wielkopolskiej Sieci Organizacji Pozarządowych „Działamy Razem” oraz do Wielkopolskiej Rady Koordynacyjnej Związek Organizacji Pozarządowych, będąc wcześniej członkiem Związku Stowarzyszeń „Wielkopolska Sieć LGD”. W 2014 r. do Stowarzyszenia przystąpiła gmina miejska Chodzież, która jeszcze bardziej skonsolidowała

obszar pod względem terytorialnym, ale także wzbogacenia LGD dużą liczbą spraw – działających organizacji pozarządowych.

Istotną rolę w budowaniu partnerstwa, koźsamości lokalnej oraz kapiitału społecznego odgrywały liczne działania w ramach nabywania umiejętności i aktywizacji. W latach 2011–2014 odbyło się wiele szkoleń, warsztatów, imprez plenerowych, sportowych, LGD prezentowała się wielokrotnie na targach, w tym także międzynarodowych, rozstrzygnięto wiele konkursów budujących markę LGD i pozwalających identyfikować działania beneficjentów. W ręce mieszkańców trafiło wiele publikacji, których celem było ukazanie elementów spójności obszaru. Przedsięwzięcia i organizacje członkowskie z obszaru byli partnerami w realizacji większości tych działań.

Realizacja lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW 2007–2013 pozwoliła członkom Stowarzyszenia nabyć największe doświadczenia we wdrażaniu podejścia LEADER. Kolejnym ważnym etapem była praca nad rozszerzeniem strategii o dodatkowe cele szczegółowe i przedsięwzięcia, poprzedzona konsultacjami społecznymi. W realizacji strategii, obok członków i mieszkańców LGD, uczestniczyło dwóch spośród trzech pracowników biura. O kompetencjach pracowników biura i członków organów Stowarzyszenia Dolina Noteci najpełniej świadczy wykozystanie środków przeznaczonych na działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”. Dyrektorem biura, jako osoba zarządzająca, nadzorowała wdrażanie poprzedniej strategii i uczestniczyła w większości szkoleń, które kierowane są do Lokalnych Grup Działania, w tym dobyczących księgowania projektów unijnych, przygotowywania i aktualizacji strategii, przeprowadzania badań na obszarze, wsparcia eksperckiego dla beneficjentów pomocy, Kodeksu Postępowania Administracyjnego, prawa zamówień publicznych, prawa pracy, ekonomii społecznej, grafiki komputerowej i techniki multimedialnych, ochrony i promocji środowiska naturalnego, standardów zarządzania w NGO, rzecznictwa, zarządzania wewnętrznego. Na późniejszym etapie efektem jest wprowadzenie do Stowarzyszenia nowych rozwiązań, jak również szkolenie pracowników. W związku z powyższym 50% zatrudnionych w biurze LGD posiada doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym.

Kolejnym doświadczeniem we wdrożeniu podejścia LEADER, którego podstawa jest oddolność, była realizacja Planu włączenia społecznego w ramach przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Dolina Noteci na lata 2014–2020 w ramach działania 19.1. Wsparcie przygotowawcze.

1.4. STRUKTURA LGD

Na dzień składania wniosku, tj. 30.12.2015 r., w skład LGD wchodziło 66 członków. Są to osoby zarówno młode (poniżej 30. roku życia), jak i starsze (powyżej 50. roku życia). Są przedsiębiorcami, rolnikami, pracownikami firm prywatnych, przedstawicielami organizacji pozarządowych, jak i sektora publicznego, mieszkańcami. Zajmują się ochroną zasobów naturalnych, działalnością agroturystyczną, produkcją w branży spożywczej, doradztwem w zakresie środków unijnych, edukacją, ochroną i promocją zdrowia, działalnością artystyczną i sportową oraz wieloma innymi dziedzinami. W związku z powyższym, stanowią pshy praktyki społeczeństwa obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju.

Skład LGD pod kątem sektorowości: sektor gospodarczy – 23 podmioty, reprezentanci publiczni – 7, sektor społeczny – 9 członków z organizacji pozarządowych oraz 27 reprezentantów wywodzących się spośród mieszkańców. Nie bez znaczenia jest wielkość sektora gospodarczego w całym układzie sektorów – to w końcu dla tej grupy kierowane jest 50% środków z poddziałania 19.2.

1.5. ORGAN DECYZYJNY-SEKTOROWOŚĆ

- Według stanu na dzień złożenia wniosku, Rada liczy 15 członków, w tym:
 - 3 członków reprezentuje sektor publiczny – 20% składu Rady;
 - 6 członków reprezentuje sektor gospodarczy – 40% składu Rady;
 - 6 członków reprezentuje sektor społeczny – 40% składu Rady;

w tym 3 z nich reprezentuje mieszkańców.

W związku z tym ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie posiadają więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji. Ponadto skład Rady podzielony jest równomiernie co do płci: 6 kobiet i 9 mężczyzn. W skład Rady wchodzi m.in. osoby do 35. roku życia. Rada ma w swoich szeregach osoby z grup uznanych za defaworyzowane: osobę do 27. roku życia, jak również po 55. roku życia oraz osoby niepełnosprawne. Aby zapewnić prawidłową wielkość, w odniesieniu do sektorów prowadzony jest rejestr interesów członków organu decyzyjnego, pozwalający na identyfikację charakteru powiązań. W dokumencie statutowym przewidziano regulacje zapewniające zachowanie paritetu sektorowego – zapis wykluczenia takiej osoby z organu decyzyjnego, jakim jest Rada. Wszyscy członkowie Rady posiadają niezbędną wiedzę i kwalifikacje do uczestniczenia w tym organie, zgodnie z dokumentacją związaną do wniosku. Proces decyzyjny, którego efektem jest realizacja operacji pozwalających osiągnąć zamierzoną zmianę, sprawnie przebiega. W tym celu operacji jak najwyżej jakości zgodnych z celami LSR. Narzędziem pozwalającym wybrać takie właśnie operacje są kryteria wyboru, które przygotowano tak, aby były obiektywne, przejrzyste, nieskryminujące, mierzalne, wymagalne i były adekwatne do wskazanych. Ze względu na wybór operacji najwyższej jakości, dla zaplanowanej zmiany wybrane kryteria mają wyższą wagę (kryteria kluczowe). Jedynym organem, w którego kompetencji leży wybór operacji i ustalanie kwot

wsparcia, jest Rada. W procesach wyboru i Regulaminie Rady wprowadzono liczne zapisy mające na celu zachowanie paritetów, sektorowości, poułności, bezstronności, fachowości wyboru oraz kontrolowania jego jakości i zgodności wyboru z przyjętymi rozwiązaniami.

Wszelkie procedury i ich opisy, dotyczące jakości procesu oceny i wyboru operacji, przedstawiono w rozdziale VI niniejszej strategii, jak również w Regulaminie Rady, kryteriach wyboru operacji, procedurze wyboru i oceny operacji w ramach LSR, procedurze wyboru i oceny grantobiorców.

1.6. ROZWIĄZANIEM STOSOWANE W PROCESIE DECYZYJNYM

Zasady członkostwa w Radzie i prac organu decyzyjnego regulują zapisy Statutu i Regulaminu Rady, natomiast szczegółowe mechanizmy wyboru i oceny projektów określone są przez Procedurę wyboru i oceny operacji. Procedury wyboru i oceny oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców. Zgodnie z Procedurami wyboru i oceny, w procesie decyzyjnym zostały zastosowane rozwiązania gwarantujące: zachowanie określonego paritetu poszczególnych sektorów przy ocenie i wyborze operacji; bezstronność w podejmowaniu decyzji poprzez składanie w toku procedury oceniania i wyboru operacji tzw. deklaracji bezstronności i poułności; jasność procesu; możliwość odwołania; wybór najlepszej operacji, w największym stopniu uwzględniającej potrzeby grupy defaworyzowanych poprzez zastosowanie odpowiednich lokalnych kryteriów wyboru oraz kryteriów premiujących.

1.7. DOKUMENTY REGULUJĄCE FUNKCJONOWANIE LGD

Podstawowym dokumentem regulującym funkcjonowanie LGD jest Statut Stowarzyszenia Dolina Noteci, który stworzony został w oparciu o Prawo o stowarzyszeniach oraz prawodawstwo dotyczące rozwoju lokalnego kietrowanego przez społeczność i prawodawstwo dotyczące rozwoju wiejskich – zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym. Dokumentami niższego rzędu, które bezwzględnie nie mogą być w swej treści sprzeczne z nadrzędnym Statutem, są regulaminy. Kluczowym jest Regulamin Rady, który został przygotowany z udziałem jej członków, a po uwzględnieniu konstruktywnych uwag zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych, zatwierdzony przez Walne Zbranie Członków. Regulamin Rady nie powtórza treści zawartych w procedurze wyboru, a jedynie wskazuje na jej stosowanie. Ze względu na transparentność wyboru, procedury będą udostępniane do wiadomości publicznej. Będą one prezentowane i omawiane lub udostępniane do wglądu na spotkaniach informacyjnych i szkoleniach. Podczas prowadzonego doradztwa udzielana będzie informacja na temat regulaminów. Kolejne regulaminy określają zasady działania Walnego Zbrania Członków, Zarządu, Komisji Rewizyjnej i biura LGD. Dokumenty te nie dublują treści zawartych w Statucie, są jedynie ich rozszerzeniem. Wszystkie dokumenty regulujące działalność LGD to:

- Statut LGD – uchwalany i aktualizowany przez Walne Zbranie Członków – nadrzędny dokument regulujący funkcjonowanie LGD, określa zadania oraz strukturę;
 - Regulamin Walnego Zbrania Członków – uchwalany i aktualizowany przez Walne Zbranie Członków – reguluje kwestie zwolnienia posiedzeń WZC, prowadzenia głosowania, podejmowania uchwał oraz prowadzenia dokumentacji WZC;
 - Regulamin Zarządu – uchwalany przez Walne Zbranie Członków, aktualizowany przez Zarząd – określa zadania, organizację pracy Zarządu, zasady prowadzenia dokumentacji itp.;
 - Regulamin Rady – uchwalany i aktualizowany przez Walne Zbranie Członków – reguluje prace organu decyzyjnego oraz zawiera podstawowe mechanizmy wyboru operacji do dofinansowania;
 - Regulamin Komisji Rewizyjnej – uchwalany i aktualizowany przez Walne Zbranie Członków – reguluje zasady zwolnienia posiedzeń Komisji, zadania Komisji oraz sposób prowadzenia dokumentacji i sprawozdawczości;
 - Regulamin Biura – uchwalany i aktualizowany przez Zarząd Stowarzyszenia – reguluje pracę biura LGD, ramowy zakres działania i kompetencji biura i służb księgowo-finansowych Stowarzyszenia oraz inne postanowienia związane z działalnością biura Stowarzyszenia.
- Ponadto dokumenty, których uchwalanie jest kompetencją Walnego Zbrania Członków, a których aktualizacja jest koniecznością wynikającą z wezwania Samorządu Województwa Wielkopolskiego i tylko w zakresie przez niego wskazanym, mogą być aktualizowane przez Zarząd Stowarzyszenia Dolina Noteci.

1.8. WIEDZA I DOŚWIADCZENIE OSÓB ZAANGAŻOWANYCH W OPRACOWANIE I REALIZACJE LSR

Osoby zaangażowane w opracowanie i realizację LSR posiadają niezbędną wiedzę oraz kwalifikacje do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym, a zadania powierzone pracownikom biura, jak i zakres ich obowiązków są ściśle określone w Regulaminie Biura. Tam też znajduje się opis sposobu pomiaru prowadzonego doradztwa (przyjety do osób do tego wyznaczonych). Zostały wyznaczone zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy wraz ze sposobem ich pomiaru (opisane w Planie komunikacji), a plan szkoleń zarówno pracowników biura, jak i organu decyzyjnego został szczegółowo opisany w Planie szkoleń.

W budowaniu Lokalnej Strategii Rozwoju zastosowane zostało podejście innowacyjne w odniesieniu do regionu działania LGD. Priorytetem było, by to lokalnie przedsięwzięcie skupiło i zainteresowało reprezentatywną grupę ludzi, pozwalając na zbudowanie strategii w sposób twórczy i partycypacyjny. Dlatego każdy kto chciał, miał możliwość wniesienia swojej opinii, czy to drogą elektroniczną, czy poprzez media społecznościowe, podczas konsultacji społecznych wśród organizacji i przedsiębiorców, indywidualnych wywiadów, spacerów badawczych.

Lokalna Grupa Działania była i jest otwarta na nowe propozycje kontaktów dla zwiększenia udziału społeczności lokalnej. Liczba zastosowanych metod konsultacyjnych przyniosła spodziewany skutek, który przełożył się na: liczbę osób uczestniczących w spotkaniach, jakość wywiadów indywidualnych, liczbę wnoszonych poprawek do dokumentów, jak również rozpisanych wstępnie projektów, które na dzień dzisiejszy przewyższają zakładane możliwości finansowe, o które stara się Stowarzyszenie Dolina Noteci. Wypracowane przez lokalną społeczność założenia i cele uwzględniają przede wszystkim rzeczywiste problemy i potrzeby lokalnych interesariuszy.

W ramach prowadzonych działań partycypacyjnych użyto następujących metod współpracy:

- 1) **Ankieta ewaluacyjna i raport ewaluacyjny** – ankieta dotycząca dotychczasowego działania LGD odnośnie realizacji LSR na lata 2007–2013 została przeprowadzona w I połowie 2015 r. Opracowaniem wyników ankiet, przygotowaniem raportu ewaluacyjnego na ich podstawie oraz analizą dokumentów zastanych w biurze LGD zajęł się zespół projektowy, czyli osoby, które w bezpośredni sposób przyczyniły się do powstania LSR. Z jednej strony wyniki ankiet pokazywały, które oczekiwania mieszkańców i podmiotów z obszaru LGD nie zostały zaspokojone w perspektywie PROW 2007–2013, z drugiej zaś strony weryfikacja ankiet ewaluacyjnych, a także wnioski płynące z całego raportu, były źródłem wiedzy, z którego wypracowane zostały propozycje dotyczące kluczowych kierunków rozwoju obszaru.
- 2) **Grupa Robocza ds. tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju (GR)** – na każdym kluczowym etapie budowy Lokalnej Strategii Rozwoju, LGD prowadziła konsultacje z grupą roboczą, do której, oprócz stałych członków, zapraszano ekspertów różnych dziedzin: od gospodarki, środków unijnych, spraw społecznych, po kulturę, ochronę środowiska, jak również osoby współtworzące inne lokalne strategie gmin i powiatu. Członkowie grupy wskazywali, na jakim poziomie widzą spójność LSR i w jaki sposób można w niej uwzględnić wnioski z konsultacji. W skład GR weszli reprezentanci gmin (sektor publiczny), osoby z sektora społecznego (członkowie organizacji pozarządowych) oraz osoby z sektora gospodarczego (przedsiębiorcy, rolnicy). Przeważająca liczba osób wybranych do GR miała doświadczenie w zakresie realizacji projektów, wdrażania dotychczasowej strategii LGD lub była członkami Rady czy Zarządu LGD. GR zaangażowała się w opracowanie i konsultowanie poszczególnych rozdziałów LSR, w szczególności diagnozy i analizy SWOT, opisu obszaru LGD, celów, przedsięwzięć i wskaźników; realizacji LSR oraz kryteriów wyboru przyszłych projektów – każdego kluczowego etapu strategii.
- 3) **Punkty Konsultacyjne** na dożynkach gminnych. Tam rozpoczęto weryfikację grup docelowych, których członkowie potencjalnie wykazywali duże zainteresowanie i deklarowali pomoc w budowie LSR. Nie bez przyczyny wybrano właśnie taką formę dotarcia. Gminy tworzące obszar to głównie gminy wiejskie, a urozystości na zakończenie sezonu rolniczego są jedną z tych form, która skupia nie tylko środowisko wiejskie, ale także mieszkie. Jako impreza cykliczna oparta na wielu atrakcjach, dożynki przyciągają rzesze ludzi, którzy w jej trakcie tworzą liczne fora. Zaważono, iż jest to wyjątkowa okazja do zacieśnienia grup docelowych i wręczenia ulotek o spotkaniach konsultacyjnych w każdej z gmin. Dodatkowo takte same ulotki zostały dostarczone do gmin członkowskich, do instytucji kultury, organizacji pozarządowych. Następnie odbyły się moderowane spotkania otwarte, których głównym zadaniem było przeprowadzenie analizy SWOT w oparciu o zebrane wcześniej dane, następnie utworzenie drzew problemów i przekształcenie ich w strukturę celów wraz z określeniem wskaźników i doбором mierników. Podczas tych spotkań konsultowano również procedurę tworzenia i zmiany kryteriów wyboru operacji, a także metody komunikacji z mieszkańcami. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele grup, które w przyszłości wezną udział w realizacji LSR: organizacje pozarządowe, organizacje turystyczne, przedsiębiorcy, gminy, osoby planujące podjąć działalność gospodarczą. Wnioski z tych konsultacji zostały wykorzystane przez zespół opracowujący LSR podczas tworzenia diagnozy i analizy SWOT, formułowania celów i przedsięwzięć oraz tworzenia procedury ustalania i zmiany kryteriów wyboru operacji, ale także planu komunikacji.
- 4) **Łącząc informacyjno-konsultacyjne dla lokalnych społeczności gminnych** – od początku września 2015 r. w formie tradycyjnych spotkań konsultacyjnych pracowała nad strategią społeczność lokalna. Konsultacje w tej formie cieszyły się największym zainteresowaniem, tylko w pierwszym panelu dotyczącym diagnozy i analizy SWOT wzięło udział ponad 100 osób, które jednocześnie zadeklarowały udział w kolejnych. Spotkania

przyjmowały różne formy – ależności od omawianego tematu: były to debaty, typowe warsztaty lub połączenie obydwu działań. Dodac należy, iż na każdym kluczowym etapie prac nad strategią były organizowane konsultacje. Dotyczyły diagnozy i analizy SWOT, celów i wskaźników w odniesieniu do planu działania, opracowania zasad i wyboru operacji i ustalania kryteriów, zasad monitorowania i ewaluacji oraz planu komunikacyjnego.

5) **Konsultacje Indywidualne** – w związku z dużą frekwencją podczas konsultacji społecznych, wyonili się kolejna metoda badawcza – konsultacje indywidualne. Na tę bardzo czasochłonną metodę osoby zaangażowane w budowę LSR poświęciły bardzo wiele godzin, co pozwoliło na sprecyzowanie odpowiedzi na liczne trudne pytania, a w szczególności na określenie projektów, które miałyby być realizowane w nowej perspektywie finansowej.

6) **Konsultacje społeczne prowadzone za pośrednictwem strony internetowej** – w okresie, gdy prowadzone były spotkania warsztatowo-konsultacyjne, na stronie internetowej LGD ukazywały się zaproszenia, ankiety, dokumenty, karty uwag udostępnione mieszkańcom w celu ułatwienia i usprawnienia konsultacji. Przez długi okres, bo od sierpnia do 28 grudnia 2015 r., społeczność mogła wyrażać swoje opinie i wnosić uwagi m.in. do zapisów analizy SWOT, opisu obszaru, celów i przedsięwzięć oraz lokalnych kryteriów wyboru. Zebrane uwagi były dyskutowane przez członków Grupy Roboczej i jeśli były zasadne – wnoszone stosowne poprawki w dokumentach. Dodatkową metodą konsultacji był także fanpage Stowarzyszenia na portalu społecznościowym, konsultacje poprzez skrzynkę e-mail oraz komunikatory typu gadu-gadu. Wykorzystując bazę danych, wysyłano e-maile do przedsiębiorców, mieszkańców, organizacji pozarządowych i gmin, najczęściej z zaproszeniami na kolejne konsultacje bądź z wypracowanymi elementami strategii.

7) **Metoda Ankietowa** – w celu zapewnienia oddolnego partycypacyjnego charakteru LSR, zastosowano metodę ankietową. Podstawowe informacje pozwoliły na określenie kierunku strategii i konkretne wskazanie grup docelowych zarówno dla projektów związanych z przedsiębiorczością, jak również z aktywizacją i integracją. Ankieta jako metoda poznawcza jest niezwykle ważnym i skutecznym środkiem badawczym, pozwala w sposób dyskretny i niebudzący wątpliwości odebrać intencje badanych. Wielokrotnie na spotkaniach pojawiał się problem, kiedy mówiono o tematach trudnych, np. o grupach defaworyzowanych. W takich sytuacjach ankieta, pozwalająca na anonimowość, była gwarantem szczerego wyowiedzi. W przypadku tworzenia LSR jest to niezwykle ważne, gdyż z powodu zniekształconego obrazu rzeczywistości nie udałoby się osiągnąć oczekiwanego przez społeczeństwo efektu. Same ankiety również były tworzone w partycypacyjny sposób, gdyż ankietęzy dzwonił do potencjalnych zainteresowanych i wspólnie przygotowywano odpowiedzi do pytań zamkniętych. Wspólnie wytyczona konstrukcja ankiety pozwoliła określić najważniejsze kierunki działań. Zastosowanie w ankietach pytań otwartych pozwoliło na przedstawienie przez respondentów odpowiedzi, których pierwotnie w trakcie budowy ankiety nie wymieniali, jak również pozwoliło zmniejszyć tzw. „efekt ankieterski”. Przy formułowaniu ankiet zachowano najbardziej istotne czynniki, a mianowicie: wskazano temat badania, określono cel badania (czyli co chcemy badać i co osiągnąć), jak również zakres, określenie geograficzne, sposób doboru próby, formę pomiaru. Zachowano prawidłową strukturę, czyli przedstawiono temat, zawarto informację o intencji prowadzącej badania, wyjaśniono cel, zachęcono do wypełnienia, zawarto pytania rekrutacyjne. W celu sprawdzenia, czy opisana metoda jest prawidłowa, przeprowadzono badanie pilotażowe, po czym zweryfikowano prototypowe narzędzie badawcze.

8) **Karty Projektu** – na stronie internetowej oraz w biurze LGD dostępne były przez cały okres konsultacji (do 16.12.2015 r.) formularze, w których mieszkańcy i różne podmioty (gospodarcze, społeczne) działające na obszarze LGD przedstawiali pomysły projektów, które w przyszłości chcieliby zrealizować przy wsparciu finansowym z funduszy unijnych za pośrednictwem oraz przy pomocy LGD. Propozycje mogły dotyczyć działań realizowanych przez osoby fizyczne, przedsiębiorców, rolników, organizacje pozarządowe, gminy i jednostki gminne. Tematyka pomysłów mogła dotyczyć zadań inwestycyjnych, wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, sportowych i rekreacyjnych oraz zadań wspierających rozwój przedsiębiorczości. W karcie zawarto najważniejsze pytania, które pozwoliły określić potencjalnego wnioskodawcę oraz zakres projektu, w tym najważniejsze wydatki i przybliżony budżet przedsięwzięcia. Łącznie do biura LGD wpłynęło ponad 50 Kart Projektu. Na ich podstawie sformułowano kategorie najbardziej potrzebnych projektów, które wykorzystwała Grupa Robocza w pracy nad LSR.

9) **Spotkania Fokusowe** – organizowane głównie z myślą o sektorze gospodarczym i publicznym.

Wszystkie powyższe metody zastosowano w celu dotarcia do jak największej grupy odbiorców ze wszystkich sektorów, aby zagwarantować udział lokalnej społeczności najpierw w procesie tworzenia, a później realizacji LSR. Proces konsultacyjny poprzedziła analiza danych (desk reserch). **Podczas analizy danych wykorzystano również**

wyniki badań własnych i z raportu ewaluacyjnego za lata 2009–2015. Porzuc... o uzyskać informacje o strukturze lokalnej społeczności, problemach rynku pracy, rozwoju ekonomii społecznej czy potencjalnych grupach defaworyzowanej i grupach interesu. Diagnoza pozwoliła wskazać elementy wspólnoty, ale również poprawić przygotowanie narzędzia do metod konsultacyjnych i uwzględnić w konsultacjach grupy, siłowe z punktu widzenia realizacji LSR.

Na pierwszym spotkaniu, konsultacjach dotyczących diagnozy i analizy SWOT, określono kierunek strategii, najważniejsze problemy, które nurtują społeczność lokalną, określono potencjał obszaru, mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Podkreślono duże znaczenie Doliny Noteci i jej rolę wykorzystanie pod kątem turystyki, niewielką liczbę gospodarstw agroturystycznych i innych usług okołoturystycznych na terenie. Wskazano, iż dotychczasowe warunki do korzystania ze środków unijnych nie były nabyły atrakcyjne, że nadal jest bardzo wysokie bezrobocie, jak również, że kobiety, niepełnosprawni i osoby do 26. i po 55. roku życia nie mają stworzonych korzystnych warunków do uruchomienia działalności gospodarczej. Podkreślano, iż każda grupa defaworyzowana może wyznaczyć dodatkowe metody konsultacyjnych w przyszłości. Dla osób do 26. roku życia najlepszą formą są media społecznościowe, przy najmniej w fazie informacyjnej. W przypadku osób po 55. roku życia, kobiety i niepełnosprawnych dobrym sposobem są ogłoszenia w lokalnej prasie, w urzędach pracy. Dopiero drugim etapem mogą stać się tradycyjne konsultacje LGD oczywiście zakładając, iż kampanie informacyjną będzie przeprowadzała w jeszcze szerszy sposób, aby dotrzeć do jak największej liczby osób, które mogłyby być potencjalnymi beneficjentami pomocy. Najbardziej wartościową metodą współpracy okazały się tradycyjne konsultacje w formie spotkań, dlatego LGD zakłada, iż w przyszłości własnie taka forma współpracy będzie najczęściej wykorzystywana w przypadku wietu działań, takich jak: aktualizacja LSR, wypracowywanie nowych rozwiązań, szukanie możliwości naprawy elementów lub procesów, które nie są efektywne.

W metodach partycypacyjnych zapewniono udział grupom szczególnie istotnym z punktu widzenia realizacji LSR, grupom docelowym:

- NGO – przedstawicielom organizacji pozarządowych (fundacje, stowarzyszenia) w szczególności o celach statutowych związanych z kulturą, sportem i aktywizacją społeczną oraz organizacjom turystycznym,
- JST – jednostkom samorządu terytorialnego,
- przedsiębiorcom – właścicielom mikro- i małych przedsiębiorstw (w tym rolnikom),
- potencjalnym przedsiębiorcom – mieszkańcom zainteresowanym podjęciem działalności gospodarczej.

Wywiady w gronach osób o wspólnych interesach i problemach pozwoliły uzyskać informacje o szerokim spektrum oczekiwani poszczególnych grup i sposobach rozwiązań najważniejszych problemów z wykorzystaniem lokalnego potencjału.

Wszelkie sugestie i oceny lokalnej społeczności zostały uwzględnione w trakcie analizy i opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju. Zdarzało się, iż wnoszone uwagi były sprzeczne ze sobą – wówczas głos ostateczny należał do Grupy Roboczej, w której głos decydujący miał ekspert w omawianej dziedzinie. Jednocześnie można stwierdzić, iż dokonano analizy przyjęcia wniosków z konsultacji społecznych oraz wykorzystano wyniki badań własnych i ewaluacji. Zarząd Stowarzyszenia Dolina Noteci nie dopuścił możliwości przegłosowania LSR przez podmiot zewnętrzny w jakikolwiek sposób i na żadnym etapie, dlatego strategia powstała na podstawie konsultacji, spotkań, ankiet, kart i przy dużej pomocy ekspertów, którzy są mieszkańcami obszaru objętego LSR. Na każdym kluczowym etapie prac nad LSR wykorzystano co najmniej cztery partycypacyjne metody konsultacji, co obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 2 Metody partycypacyjne konsultacji wykorzystane do opracowania LSR i metod wykorzystanych dla poszczególnych elementów LSR.

Etap	Metoda w spotkaniach	Grupa docelowa	Terminy	Opis metody
Diagnoza i Analiza SWOT	<ul style="list-style-type: none"> ankieta papierowa i on-line 	<ul style="list-style-type: none"> ogół społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> Wrzesień – październik 2015 	<ul style="list-style-type: none"> Badanie prowadzone na całym obszarze LGD. Ankieta udostępniona na stronie stowarzyszenia
	<ul style="list-style-type: none"> konsultacje ze społecznością lokalną 	<ul style="list-style-type: none"> społeczność lokalna przedstawiciele sektorów grupy defaworyzowane 	<ul style="list-style-type: none"> 09.09.2015 10.09.2015 14.09.2015 15.09.2015 	<ul style="list-style-type: none"> Konsultacje społeczne w każdej gminie członkowskiej. Celem było poznanie opinii społeczności na temat problemów, potrzeb oraz zdiagnozowanie szans i zagrożeń występujących na obszarze objętym LSR.

Cele i wskaźniki w obszarze Planu Działania	Metody	Grupy docelowe	Terminy	Opis metody
<ul style="list-style-type: none"> konstruktywne opinie społeczności lokalnej, nie uczestniczącej w spotkaniach ani w konsultacjach indywidualnych. Przedstawiciele grup defaworyzowanych, np. niepełnosprawni. 	<ul style="list-style-type: none"> ankieta online (Facebook, Gadu-gadu, email) 	<ul style="list-style-type: none"> ogół społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> Wrzesień 2015 	<ul style="list-style-type: none"> Badanie mające na celu poznanie opinii społeczności lokalnej, nie uczestniczącej w spotkaniach ani w konsultacjach indywidualnych. Przedstawiciele grup defaworyzowanych, np. niepełnosprawni.
<ul style="list-style-type: none"> opracowanie analizy SWOT przy uwzględnieniu uwag oraz wszystkich spotkań konsultacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> spotkanie grupy roboczej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawiciele sektorów ogół społeczności lokalnej grupy defaworyzowane 	<ul style="list-style-type: none"> Wrzesień – Październik 2015 	<ul style="list-style-type: none"> Badanie opinii społeczności za pomocą bezpośredniego kontaktu z interesantem.
<ul style="list-style-type: none"> Badanie mające na celu ustalenie kierunków rozwoju obszaru, za pomocą dyskusji o problemach i sposobach ich rozwiązania. W dyskusjach uczestniczyły osoby z różnych sektorów. 	<ul style="list-style-type: none"> fiszki projektowe 	<ul style="list-style-type: none"> potencjalni wnioskodawcy 	<ul style="list-style-type: none"> sierpień – grudzień 2015 	<ul style="list-style-type: none"> Badanie mające na celu wskazanie potrzeb mieszkańców obszaru LGD, a także określenie budżetu i kierunków rozwoju regionu. Udostępniono na stronie LGD.
<ul style="list-style-type: none"> Dyskusja na temat: diagnoza, analiza SWOT a cele i wskaźniki dla przedstawicieli sektora publicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> spotkanie fokusowe 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawiciele sektora publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> 24.09.2015 	<ul style="list-style-type: none"> Dyskusja na temat: diagnoza, analiza SWOT a cele i wskaźniki dla przedstawicieli sektora publicznego.
<ul style="list-style-type: none"> Dyskusja na temat: diagnoza, analiza SWOT a cele i wskaźniki dla przedstawicieli sektora gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> spotkanie fokusowe 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawiciele sektora gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> 24.09.2015 	<ul style="list-style-type: none"> Dyskusja na temat: diagnoza, analiza SWOT a cele i wskaźniki dla przedstawicieli sektora gospodarczego
<ul style="list-style-type: none"> Badanie opinii społeczności za pomocą bezpośredniego kontaktu z interesantem. 	<ul style="list-style-type: none"> konsultacje indywidualne-kawiarniane Doliny Noteci 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawiciele sektorów ogół społeczności lokalnej grupy defaworyzowane 	<ul style="list-style-type: none"> 30.09.2015 	<ul style="list-style-type: none"> Badanie opinii społeczności za pomocą bezpośredniego kontaktu z interesantem.
<ul style="list-style-type: none"> Badanie prowadzone na całym obszarze LGD. Ankieta udostępniona na stronie stowarzyszenia 	<ul style="list-style-type: none"> ankieta 	<ul style="list-style-type: none"> ogół społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> Listopad 2015 	<ul style="list-style-type: none"> Badanie prowadzone na całym obszarze LGD. Ankieta udostępniona na stronie stowarzyszenia
<ul style="list-style-type: none"> Metoda polegająca na opracowaniu dokumentów LSR przez grupę ekspertów wyznaczonych ze wszystkich sektorów. 	<ul style="list-style-type: none"> spotkanie grupy roboczej 	<ul style="list-style-type: none"> eksperti przedstawiciele sektorów 	<ul style="list-style-type: none"> 19.10.2015 	<ul style="list-style-type: none"> Metoda polegająca na opracowaniu dokumentów LSR przez grupę ekspertów wyznaczonych ze wszystkich sektorów.
<ul style="list-style-type: none"> Metoda badawcza polegająca na przedstawieniu operacji i kryteriów wyboru respondentom. Za 	<ul style="list-style-type: none"> ankieta 	<ul style="list-style-type: none"> ogół społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> Listopad – grudzień 2015 	<ul style="list-style-type: none"> Metoda badawcza polegająca na przedstawieniu operacji i kryteriów wyboru respondentom. Za

Zasady wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru	• spotkania grupy roboczej	• eksperci • przedstawiciele sektorów	2.12.2015	Metoda polegająca na opracowaniu dokumentów przez grupę ekspertów wyznaczonych ze wszystkich sektorów.
	• konsultacje społeczne	• ogół społeczności lokalnej • przedstawiciele sektorów • grupy defaworyzowane	23.11.2015	Dyskusje na temat kryteriów i operacji pozwoliły na określenie ich trafności.
	• spotkanie fokusowe	• sektor publiczny	7.12.15	Dyskusje na temat diagnozy, analizy SWOT w odniesieniu do celów, wskaźników, budżetu a ostatecznie kryteriów wyboru
	• konsultacje indywidualne	• potencjalni wnioskodawcy	Listopad – grudzień 2015	Badanie za pomocą indywidualnych wywiadów z potencjalnymi wnioskodawcami.
	• konsultacje społeczne	• ogół społeczności lokalnej • przedstawiciele sektorów • grupy defaworyzowane • potencjalni beneficjenci	2.12.2015	Otwarte dyskusje na temat doboru form komunikacji, innowacyjnych rozwiązań w zakresie informowania oraz określenie grup komunikacyjnych.
	• spotkania grupy roboczej	• eksperci • przedstawiciele sektorów	9.12.2015	Grupa ekspertów opracowuje zasady monitoringu i zasady ewaluacji.
	• ankieta	• ogół społeczności lokalnej	Grudzień 2015	Anonimowy udział społeczności lokalnej w kwestii monitorowania i ewaluacji poszczególnych działań LGD.
	• spotkania indywidualne	• społeczność lokalna • potencjalni beneficjenci • przedstawiciele sektorów	Grudzień 2015	Indywidualne wywiady prowadzone z potencjalnymi wnioskodawcami na temat monitorowania elementów LSR i działań LGD przez społeczność lokalną.
	• spotkania fokusowe	• sektor gospodarczy	23.11.15	Dyskusje na temat diagnozy, analizy SWOT w odniesieniu do celów, wskaźników, budżetu a ostatecznie kryteriów wyboru
	• konsultacje społeczne	• ogół społeczności lokalnej • przedstawiciele sektorów – grupy defaworyzowane	9.12.2015	Metoda miała na celu omówienie z mieszkańcami kanały informacji.

zawieszenie LSR	• spotkania grupy roboczej	• potencjalni beneficjenci • eksperci • przedstawiciele sektorów	16.12.2015	Ustalenie planu komunikacji z uwzględnieniem wskaźników, grup docelowych, narzędzi, celów i budżetu.
	• ankieta	• ogół społeczności lokalnej	Grudzień 2015	Badanie ankietowe miało na celu wybór narzędzi komunikacji, form oraz czasu informacji.
	• spotkania indywidualne	• społeczność lokalna • potencjalni beneficjenci • przedstawiciele sektorów	Grudzień 2015	Bezpośredni wywiad z interesantem na temat narzędzi komunikacji.
	• konsultacje społeczne	• społeczność lokalna	28.12.2015	Spotkanie mające na celu przedstawienie wszystkich wypracowanych rozwiązań i przedstawienie dokumentu w formie tekstu jednolitego

Realizacja LSR Doliny Noteci zakłada niedyskryminujący dostęp dla wszystkich. Wynikiem przeprowadzonych konsultacji jest świadomość istnienia środowisk, które gorzej radzą sobie ze sprawami formalnymi oraz osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Głównym aspektem realizacji strategii będzie organizacja naborów wniosków. Wiąże się z tym ogłoszenie informacji, z którą należy dotrzeć do wszystkich zainteresowanych, a to wymaga doboru odpowiednich i różnorodnych narzędzi. Zainteresowani zostaną poinformowani nie tylko o naborze, lecz również o szkoleniach i doradztwie. Szersze informacje w tym zakresie znalazły się w rozdziale IX. Plan komunikacji. Ponadto LGD podejmuje działania animacyjne szczególnie pod kątem informacyjno-szkoleniowym oraz związane z budowaniem kapitału społecznego i tożsamości lokalnej. Celem tego typu oferty będzie pobudzenie do działania.

- Przewidziano konsultacje LSR ze społecznością lokalną. Mieszkańcy będą zaangażowani w:**
- monitorowanie i ocenę realizacji LSR – listy wybranych operacji i protokoły podawane będą do publicznej wiadomości, prowadzone będą spotkania z mieszkańcami, mówiące o stopniu realizacji wskaźników (konferencja) i najbliższych planach związanych z naborami oraz działaniami aktywizacyjnymi, beneficjenci pomocy składać będą ankiety monitorujące, zawierające informacje o realizacji wskaźników produktu i aktywizacji;
 - aktualizację LSR – mieszkańcy mają możliwość wnioskowania o zmianę zapisów LSR, w tym związanych z przedsięwzięciami i wskaźnikami oraz budżetem. Przygotowane przez społeczność projekty zmian zostaną poddane szerszym konsultacjom przed przedstawieniem na Walnym Zebraniu Członków. Głównym narzędziem konsultowania będzie internet, jednak w razie dużych zmian nie wyklucza się organizacji spotkań;
 - opracowanie i zmiany lokalnych kryteriów wyboru – zadaniem kryteriów wyboru jest zapewnienie wyboru operacji, które najlepiej przyczynią się do rozwiązania problemów i dokonania na obszarze zmian opisanych celami, dlatego opracowanie kryteriów opierało się o wnioski z badania ankietowego. Dokonała tego Grupa Robocza, w skład której weszli przedstawiciele trzech sektorów. Konsultowano się również ze społecznością lokalną.

ROZDZIAŁ III – DIAGNOZA – OPIS OBSZARU LUDNOŚCI

3.1. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE

Obszar działania LGD „Dolina Noteci” to unikalna symbioza natury i kultury. Materiałnymi dobrami tej kultury i dziedzictwem przeszłości są układy urbanistyczne bądź ruralistyczne niektórych miejscowości, pałace i dwory oraz towarzyszące im parki, zabytki sakralne i inne dobra kultury.

jeziora to: Karczewnik i Jezioro Miejskie w Chodzieży, jezioro Strzeleckie czy Łęski. Najważniejszą rzeką obszaru jest Noteć, która ma w jego granicach małe spadki (0,1-0,4%), stąd nazywana jest Notecią Leniwą. Dotychczas Noteć obejmuje takie rzeki, jak Gwda, Boleńka, Borka, Lipina, Flinta, Dymnica, Struga Sokółowska. Niestety, zagospodarowanie terenów wodnych jest dość słabe.

Pod względem klimatycznym teren wdrażania LSR należy do tzw. dzielnic nadnoteckiej. Dzielnica ta stanowi obszar przejściowy między chłodną i deszczową dzielnicą pomorską, a bardziej suchą i cieplejszą dzielnicą środkową. Ścierają się tutaj elementy klimatu atlantyckiego i kontynentalnego. Stosunkowo często wieją silne wiatry, głównie z kierunku zachodniego. Takie właśnie warunki mikroklimatyczne pozwalają na uprawianie lotnictwa, a należy dodać, że istnieją tu dogodne warunki startowe oraz tradycja tego sportu (Międzynarodowe Mistrzostwa Polski – Szamocin, 1987 r.). Charakterystyczne są mgły i obfite rosy występujące późnym latem i jesienią. Długość okresu wegetacyjnego wynosi 200–215 dni. Pokrywa śnieżna utrzymuje się w ciągu 35–50 dni roczne, dni z przymrozkami jest ok. 10, a mroźnych 30–35 rocznie. Średnia temperatura najcieplejszego miesiąca – lipca – to ok. +20°C, najzimniejszego – stycznia – ok. -1,5°C. Opady waha się w granicach 500–600 mm rocznie. Rozkład opadów jest niekorzystny dla rolnictwa, gdyż większość z nich przypada na miesiące letnie, a za mało na wiosenne. Najwięcej opadów ma lipiec – ok. 70 mm, najmniej luty – ok. 35 mm.

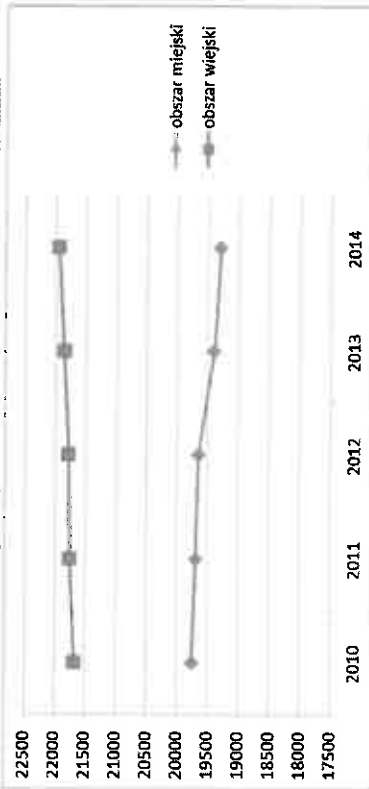
W obszarze wsparcia LGD mamy do czynienia ze zdrowym, nieskazanym środowiskiem. Jedynie Noteć okresowo prowadzi wody nieco gorszej jakości, zanieczyszczone przez przemysł zlokalizowany poza obszarem LGD, ale ten stan zmienia się na korzyść. Jakość wód nie ma jednak wpływu na rozwój żeglugi na tej rzece. Również dobrym stanem charakteryzuje się powietrze, co jest związane z niewystępowaniem tu uciążliwego przemysłu, emisyjny psuje nieco te korzystne parametry środowiska. Nie pogarsza to jednak jakości środowiska do tego stopnia, by nie można go uznać za jakościowo dobre, zdrowe, czyste i atrakcyjne krajobrazowo – zachęca ono wręcz do korzystania z niego, pomimo globalnych, niekorzystnych zmian klimatycznych. Daje podstawy do rozwijania turystyki, pobytowego wypoczynku i rekreacji. Umożliwia bezpieczne życie mieszkającej tu ludności.

3.3. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE

Liczba ludności obszaru LGD, według danych GUS, w 2013 r. wynosiła 41 253 osób, z czego ponad 51% to kobiety. Ma to duże znaczenie w kontekście sytuacji na rynku pracy i potrzeby większej ilości miejsc pracy dla kobiet.

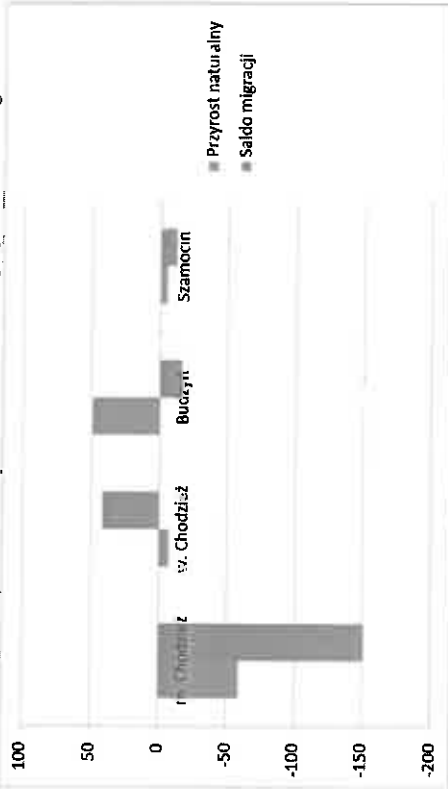
Liczba ludności obszaru LGD ulega zmianie w czasie ze względu na rodzaj gminy. Wyraźnie można zaobserwować spadek populacji w gminie miejskiej, a wzrost na obszarach wiejskich.

Wykres nr 1 Zmiany liczby ludności w zależności od obszaru zamieszkania.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

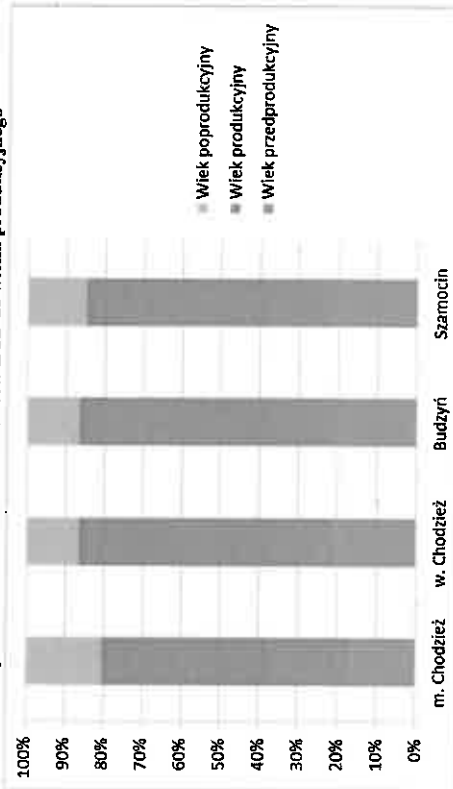
Wykres nr 2 Liczba ludności pod kątem migracji i przyrostu naturalnego.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ewidencje zmiany w strukturze ludności świadczą o niekorzystnych trendach demograficznych, które występują na terenie całego kraju. O procesie starzenia się społeczeństwa świadczą odsetek ludności w wieku produkcyjnym przedstawiony na poniższym wykresie.

Wykres nr 3 Struktura mieszkańców LGD do wieku produkcyjnego

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Według Głównego Urzędu Statystycznego, do 2035 r. liczba ludności w powiecie spadnie o ok. 7,5%. Jest to spowodowane głównie przez brak ofert pracy dla młodych ludzi, którzy kończą szkoły średnie i wyższe uczelnie, emigrują do dużych miast lub poza granice kraju.

Na obszarze LGD jest dosyć dobrze rozwinięta infrastruktura oświatowa. 17 placówek wychowania przedszkolnego zapewniających opiekę dla 1541 dzieci; 11 szkół podstawowych kształcych 2439 uczniów; 9 szkół gimnazjalnych, do których uczęszcza 1439 uczniów. Średnia subwencja oświatowa na gminę wynosi 6 998,2 tys. zł. Poziom wykształcenia, wg ostatnich narodowych spisów ludności (z lat 2002 i 2011), wyraźnie wzrasta. Szczególnie dobrze jest to widoczne na przykładzie skrajnych przypadków, tj. przy porównaniu liczby osób z wykształceniem wyższym i z podstawowym nieukończonym (brakiem wykształcenia). W pierwszym przypadku wzrost wynosi 4,73% (do stanu 9,71% ludności), a w drugim spadek o 1,42% (do stanu 0,80% ludności bez wykształcenia). Nic bez znaczenia jest tutaj możliwość nauki na odległość związana z rozwojem szerokopasmowego internetu.

Teren objęty strategią, pomimo wielu działań infrastrukturalnych pod kątem obiektów sportowych, wymaga jeszcze bardzo wielu przedsięwzięć, jednakże niewielka ilość środków nie pozwala na dalszą rozbudowę. Na dzień

działający obejmują boiska, hale sportowo-widowiskowe, basen, stoki narciarskie, korty tenisowe, wyprzedzalnie sprzętów wodnych, świetlicy rowerowe oraz wiele innych obiektów, tak hale sportowe, a także koncerty, sąstmie czy sala gimnazjum. Można w nich organizować zawody i turnieje sportowe, a także koncerty, jeśli znajmie taka potrzeba. Halami sportowymi mogą pochwalic się gminy miejscia i wiejska Chodzież oraz gmina Szamocin. Młodzi sportni na swemych powietrzu mogą skorzystać ze stadionu i boisk sportowych znajdujących się w każdej gminie, także z nowego wybudowanego boiska w ramach programu „Moje boisko – Orlik 2012”. Do bazy Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Chodzieży należą również m.in. 4 korty tenisowe użytkowane przez Towarzystwo Tenisa Ziemięgo AS, 2 boiska do piłki nożnej w użytkowaniu Klubu Sportowego „Polonia”, Przyстан Żeglarska HALS, starek spacerowy „Chodzieżanka”, kursujący na akwencie jeziora Miejskiego i inne. Na obszarze LSR działa kilkanaście klubów sportowych, łącząc z klubami wyznawowymi i Uczelnioymski Klubami Sportowymi zrzeszającymi niemal 1000 członków. **Jednak podczas konsultacji społecznych mieszkańcy w dużym stopniu postawili na konkretność polegania infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.** Większa część ludzi młodych aktywnie uprawiających sport kontynuje się właśnie ku piłce nożnej, jednak nie można zapomnieć o grupie nieposiadającej przydygozycji do tej dyscypliny sportowej, lub zwyczajnie czepiącej przyjemność z innych form rekreacji fizycznej. Oprócz obiektów infrastruktury sportu i rekreacji wymienionych powyżej, teren dysponuje siecią szlaków turystycznych, zarówno komnych, jak i rowerowych.

Na obszarze LGD 92,3% ludności korzysta z instalacji wodociągowej, 68,72% z instalacji kanalizacyjnej, 44,83% z instalacji gazowej. Jest tu 20 przychodni, 6 bibliotek i fili. Te wszystkie dane (pochodzące z GUS i dotychczas końca 2013 r.) potwierdzają zdanie mieszkańców, że na obszarze LGD żyje się dobrze (wg prawie 60% ankietowanych na konsultacjach społecznych), a zmiany zachodzące na obszarze są korzystne (wg ponad połowy respondentów). Zauważono jednak stosunkowo niską liczbę gospodarstw wykorzystujących odnawialne źródła energii, które przy niedostatecznej jakości sieci elektrycznej mogłyby pomóc wielu gospodarstwom. Jednakże mimo wszystko na terenie LGD występują negatywne zjawiska, których nie da się uniknąć. Problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego jest ich główną częścią. Prężna działalność pomocy społecznej idzie w kierunku rozwiązania tych kwestii, jednakże bez dodatkowego wsparcia może okazać się, że nie jest w stanie sama sobie poradzić z tą sytuacją. W ciągu ostatnich 5 lat na obszarze LGD liczba gospodarstw domowych korzystających z opieki społecznej spadła o 73 sztuki i osiągnęła poziom 1064 (na koniec 2014 r.). Główne powody, dla których mieszkańcy korzystają z pomocy społecznej oraz długoterminie lub ciężka choroba (ponad 500 gospodarstw).

Sektor społeczny prężnie działa również w dziedzinach wspierania, integracji i aktywizacji. Organizowane są imprezy o charakterze sportowym, kulturalnym i rekreacyjnym: Bieg noworoczny, Mistrzostwa Chodzieży w Pięciwaniu Szkol Podstawowych i Gimnazjalnych, Ferie z „Delfinem”, Wielkopolskie Mistrzostwa Chodzieży LŻS w Pięciwaniu, Mistrzostwa Chodzieży w narciarstwie zjazdowym, Inwentaryzacja młodych talentów estrady „PIRA-MIDA”, Dni Chodzieży, Szamocina, Buczynia, Skandia Maraton Lang Team, Mistrzostwa Polski Samorządowych, Ogólnopolski Przeklezy, Bieg Grzymaliów, Zdrowa Sobota, Chodzieskie Targi Gospodarce i wiele innych, również zrealizowanych z programu PROW 2007–2013, jak Święto pioniów czy koncert muzyki fortepianowej. Każda kolejna impreza przyciąga coraz więcej uczestników, co było motywacją do organizowania kolejnych przedsięwzięć. Nie można jednak nie zauważyć, że wydarzenia o charakterze stricte kulturalnym nie przyciągają takiej publiczności, jak pozostałe. **Wszystkie te działania wskazują na silną integrację obszaru i społeczności lokalnej oraz wskazują na dobrą przyszłą współpracę tych środowisk.** Dodatkowym motorem napędowym tych imprez jest próba wzmożenia silnej identyfikacji mieszkańców napływowych z nowym miejscem zamieszkania.

Wg GUS, na 1000 mieszkańców obszaru LGD przypada 2,25 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, co dalej licząc aż 103 podmiotów. Dużą aktywność organizacji pozarządowych jest jednym z elementów efektywnego rozwoju obszaru. Organizacje pozarządowe stają się coraz bardziej odpowiedzialnymi jednostkami do realizacji zadań publicznych, skupiając coraz większą liczbę aktywnych obywateli, poczynających się do odpowiedzialności za rozwój lokalny. Nie przekładają to jednak twitterki, że zaangażowanie społeczne niektórych grup mieszkańców mogłoby być większe, a wsparcie organizacji pozarządowych bardziej rozwinięte. Na wsiach prężnie działają również organizacje rolnicze. W Chodzieży ma siedzibę Regionalny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, obejmujący liczną Kółka Rolnicze i Kółka Gospodni Wiejskich z obszaru powiatu chodzieskiego. Inspiruje on liczne wydarzenia społeczne, kulturalne, obywatelne.

Jednak pomimo to, podczas spotkań konsultacyjnych potrzeba integracji i aktywizacji została wskazana przez mieszkańców obszaru LGD jako jedna z ważniejszych spraw. **Budowa i modernizacja miejsc i obiektów mających szczególne znaczenie dla zapokożenia potrzeb społecznych mieszkańców oraz stwarzanie nowych ofert spędzania wolnego czasu także okazały się bardzo istotnym wyzwaniem, dlatego potrzeby te nie mogą pozostać niezauważone.** Nawet na poziomie trw. małej infrastruktury, jak place zabaw, słownie zewnętrzne czy obchody alternatywy, muszą znajdować się na liście inwestycji priorytetowych.

3.4 GRUPI SZCZEGÓLNE ISTOTNE ZPUNKTU WIDZENIA REALIZACJI LSR ORAZ PROBLEMÓW I ODSZARÓW INTERWENCJI ODNOSZĄCYCH SIĘ DO TYCH GRUP

Na terenie LGD zidentyfikowano następujące grupy defaworyzowane:

- **Osoby do 26. roku życia** – absolwenci szkół, którzy kończą edukację i nie znajdują zatrudnienia. Grupy te tworzą osoby, które są bezrobocnymi przez maksymalnie 5 lat po zakończeniu formalnej edukacji. Osób takich szybko przybývá. Często problemem w znalezieniu zatrudnienia jest brak doświadczenia (nawet ukończona) szkoły zawodowej czy technikum nie daje praktyczny podstawa zawodu, a jedynie wiedzę teoretyczną, problemy w obsłudze najnowszych technologii, nieznajomość języka obcego. Brakuje funduszy na dalszą edukację lub/i podnoszenie kwalifikacji. LSR będzie wspierać osoby z tej grupy poprzez ich aktywizację zawodową, udostępnianie środków na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz premiovanie firm z obszaru LGD, które będą takie osoby zatrudniać.

- **Osoby w wieku 55+ – to osoby, które utraciły dotychczasowe miejsca pracy z różnych przyczyn:** w wyniku restrukturyzacji, długoterminie choroby, które nie chciały lub nie miały szansy podniesienia swoich kwalifikacji itp. Takim osobom ciężko jest w tym wieku zmienić branżę, w której pracowali wiele lat; często nie nadążają za nowoczesnymi technologiami (konieczność obsługi komputera, sprawne poszuszanie się po internecie, obsługa różnego typu urządzeń i multimediów). Do braku kompetencji często dochodzi brak wiary w siebie i w swoje umiejętności, niechęć do podnoszenia kwalifikacji; obawa przed niepowodzeniem, żyły stan zdrowia. LSR będzie wspierać osoby z tej grupy poprzez ich aktywizację zawodową, udostępnianie środków na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz premiovanie firm z obszaru LGD, które będą takie osoby zatrudniać.

- **Osoby niepełnosprawne, których szanse na znalezienie zatrudnienia, np. na wsi, są niewielkie.** Są to osoby o różnego typu niepełnosprawnościach (nie tylko fizycznych), dla których szansa jest praca w mieście, ale przy takiej opcji dochodziłaby problemy, które stanowią częsty barierę nie do przebycia: bariera komunikacyjna, odległość miejsca pracy od miejsca zamieszkania, problemy z dostępnym na obszarze większych do szeroko pasmowego internetu, który w pewnych przypadkach dawaby możliwości pracy zdalnej. LSR będzie wspierać osoby z tej grupy poprzez ich aktywizację zawodową, udostępnianie środków na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz premiovanie firm z obszaru LGD, które będą takie osoby zatrudniać.

- **Kobiety – często po ukończeniu szkoły nie były obecne na rynku pracy lub opuściły go na kilka lat.** Ta grupa to głównie kobiety, które po urodzeniu dziecka nie podjęły pracy lub zrezygnowały z niej, gdyż zaangażowały się w opiekę nad potomstwem. Po kilku latach chcą podjąć pracę, ale brak im doświadczenia zawodowego, mają powazne braki w obsłudze nowych technologii, potrzebują doskolenia, zmiany bądź podniesienia kwalifikacji. Często towarzyszy imu niewiara we własne siły, obawa przed niepowodzeniem, brak środków finansowych na prywatne kursy, szkolenia czy odpłatne zajęcia w szkołach (np. językowych). Dla takich osób LSR przewiduje działania aktywizujące zawodowo, zwiększające ich szanse na znalezienie zatrudnienia oraz daje możliwość pozyskania środków na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Ponadto, LGD będzie premiovane firmy z obszaru, które będą takie osoby zatrudniać.

Wskazane grupy defaworyzowane poddano konsultacji poprzez wywiady indywidualne i telefoniczne ekspertów zajmujących się na co dzień aktywizacją osób będących poza rynkiem pracy, reprezentujących także instytucje jak: Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Powiatowy Urząd Pracy. Omówiono każdą z grup w kontekście problemów obszaru, działań realizowanych i planowanych do realizacji, co potwierdziło wyniki konsultacji społecznych.

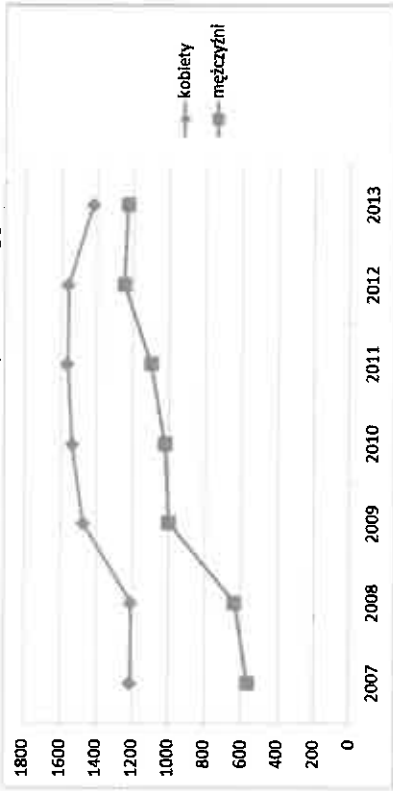
3.5. RYNEK PRACY

Podstawowym czynnikiem wpływającym na ogólnie pojętą jakość życia jest rynek pracy. Za poziomem zatrudnienia idzie bezpośrednio poziom życia mieszkańców, napływ środków do gmin, a dalej – jakość przetrzian publicznej, nowe inwestycje zarówno jednostek samorządu terytorialnego, jak i osób fizycznych, czyli ogólna atrakcyjność obszaru.

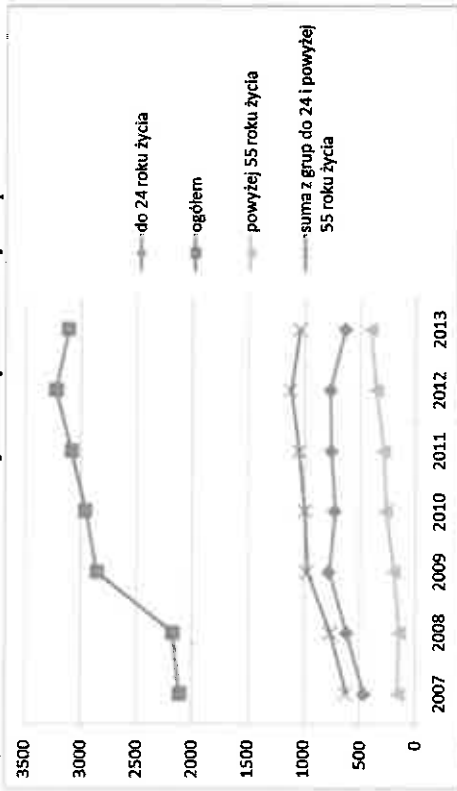
Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD przekracza wysokość tego wskaźnika w województwie i wynosi 10,1%.

Według danych GUS, w 2013 r. na obszarze LGD było 2 653 zarejestrowanych osób bezrobotnych, z czego 54,25% stanowiły kobiety. Konsultacje pokazały, że nie najgorsze wskaźniki są mprawdopodobnie nie tylko bardzo duzego uktretego bezrobocia wśród kobiet, które już od wielu lat nie są zarejestrowane jako bezrobocze lub poszukujące pracy. Większość z nich, pomimo kwalifikacji, nie ma pracy ze względu na wysokie bezrobocie; mniejsza ilość ofert pracy dla kobiet, brak pomocy w przysposobowaniu po okresie wychowawczym i macierzyńskim, dużo niższe wynagrodzenia na tym samym stanowisku dla kobiet niż dla mężczyzn. Wskazywano także na masowe zwolnienia kobiet w zakładach porcelany w Chodzieży, jak również fakt, że to w prawie stu procentach kobiety prowadzą opiekę nad dziećmi, a później nad osobami zależnymi, np. rodzicami. W porównaniu do mężczyzn, kobiety później rozpoczęły pracę zawodową i wcześniej ją kończą. **Zachodzi potrzeba wsparcia i umożliwienia powrotu na rynek pracy w szczególności kobietom.**

Wykres nr 4 Bezrobocie rejestrowane wg płci

Wykres nr 5 Struktura wiekowa zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie chodzieskim

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Z powyższych danych wynika, że ponad 34% bezrobotnych pochodzi z grup wiekowych do 24. oraz powyżej 55. roku życia. Dodatkowo, niemalże połowa osób powyżej 55. roku życia pozostaje bez pracy dłużej niż rok. Wg bardziej szczegółowych danych, pochodzących z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, w gminach objętych LSR na koniec 2014 r. liczba osób bezrobotnych wynosiła 2 168 osób, z czego 1 266 osób (co daje 58%) stanowiły kobiety, a 311 (14%) to osoby do 25. roku życia. Można by rzec, że obowiązkiem LGD jest podjęcie kroków, aby przywrócić te grupy osób do aktywności zawodowej.

Na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chodzieży nie ulega zasadniczym zmianom: ich liczba pozostaje w granicach 228–235 osób, przy czym z prawem do zasiłku 49–51 osób. Przy tendencji wzrostowej stopy bezrobocia ten fakt z jednej strony powinien cieszyć, gdyż odsetek niepełnosprawnych bezrobotnych nie ulega zmianom, jednakże patrząc przez pryzmat warunków życia, a nie statystyk, to od kilku lat kilkadziesiąt osób niepełnosprawnych nie może znaleźć pracy. Jest to więc czynnik niepokojący, podkreślony przez mieszkańców obszaru LSR, którzy określili osoby niepełnosprawne jako te, które wymagają szczególnego uwzględnienia w strategii rozwoju.

Dosyć zaskakujące dane dotyczą osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Otóż stanowią największą grupę bezrobotnych pod względem poziomu wykształcenia (ponad 30%), jednak tylko ok. 3% pozostaje bez pracy dłużej niż rok.

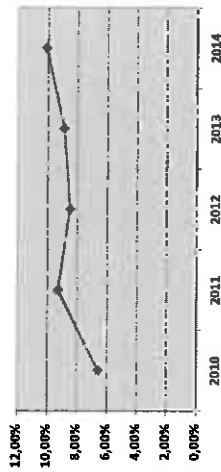
Zarówno konsultacje społeczne przeprowadzone w gminach obszaru LGD Dolina Noteci, jak również dane statystyczne obszaru wykazały grupy defaworyzowane: osoby niepełnosprawne, osoby młode do 26. roku życia, osoby po 55. roku życia oraz kobiety. To właśnie te grupy społeczne zostały wskazane jako wymagające

natychmiastowej pomocy. W związku z powyższym, kwestia bezrobocia jest jednym z głównych problemów, z jakimi mierzą się mieszkańcy LGD.

3.6. WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Na wykluczenie społeczne składają się cztery odrębne typy wykluczenia: materialne (związane z ubóstwem i bezrobociem), strukturalne (związane z niskim kapitałem kulturowym, niskim wykształceniem oraz mieszkaniem w obszarach wiejskich), fizyczne (związane z wiekiem i niepełnosprawnością) oraz normatywne (związane z konfliktem z prawem i uzależnieniami).

Wykres nr 6 Procent mieszkańców żyjących na poziomie minimum egzystencjalnego w województwie

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wykluczenie materialne: pomimo różnych programów przeciwdziałania bezrobociu, od lat niewiele się zmienia w tym zakresie – zarówno poziom bezrobocia, jak i wskaźniki zagrożenia ubóstwem wahają się na podobnym poziomie. W 2014 r. 953 gospodarstwa domowe w powiecie otrzymały pomoc społeczną z uwagi na ubóstwo. Biorąc pod uwagę znaczny wzrost wydatków na wsparcie osób bezrobotnych i ubogich można stwierdzić, iż system opieki społecznej oraz integracja społeczna skierowana na zmniejszenie się liczby osób wykluczonych ze względu na dochody jest nieadekwatna i przynosi niewielkie rezultaty. Potwierdzają to sytuacje opisane przez ekspertów Grupy Roboczej) podczas przeprowadzonego zintegrowanego wywiadu grupowego FGI. Stwierdzili oni, iż powszechne są sytuacje, gdy osoby przychodzą po zasiłki, będąc w odzieży roboczej, jednak pracownicy opieki nie mają prawnych przesłanek, aby takiej osobie świadczenia nie wypłacić. Zdarzają się również sytuacje, gdy pracodawcy chcą zatrudnić ludzi na umowy o pracę lub umowy cywilnoprawne, lecz mają problem, aby znaleźć pracowników, gdyż ci boją się stracić świadczenia. Z tego powodu pracodawcy często są zmuszeni, aby ściągać pracowników sezonowych, np. z Ukrainy. Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi podczas konsultacji społecznych, dużym problemem są grupy osób wyspecjalizowanych w utrzymywaniu się ze świadczeń społecznych (bezrobocie dobrowolne), charakteryzując ich często duża rozszereżoność i bierność społeczna.

Wykluczenie strukturalne: poziom niskiego wykształcenia zmniejsza się w szybkim tempie, głównie z uwagi na szereg programów edukacyjnych, finansowanych z różnych źródeł, jak również promocje uczenia się przez całe życie. Poziom ucwilizowania na obszarach wiejskich również wzrasta, głównie za sprawą nowych technologii, w tym informatyzacji obszarów wiejskich. Takie tendencje obserwujemy na terenie całego kraju, między innymi w inwestycjach samorządów związanych z infrastrukturą i dostępem do internetu, szczególnie na obszarach wiejskich.

Wykluczenie fizyczne: na obszarze działania LGD Stowarzyszenia Dolina Noteci, jak i obszarze całego kraju z roku na rok przybywa osób starszych i ważne jest, aby przeciwdziałać wykluczeniu tej grupy, w tym również wykluczeniu z rynku pracy. Zwiększająca się liczba osób starszych to również potencjał dla rozwoju działalności gospodarczej w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Problem związany z niepełnosprawnością, w tym z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, zgodnie z opinią utrzymuje się wciąż na stałym poziomie.

Wykluczenie normatywne: w Polsce największe ryzyko wykluczenia dotyczy mieszkańców wsi, dzieci z rodzin wielodzietnych, bezrobotnych, osób w podeszłym wieku, słabo wykształconych i pozbawionych dostępu do nowoczesnych nośników informacji.

3.7. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROZWIĄTKO

Ślady działalności ludzkiej, w tym gospodarczej, sięgają w obszarze do 4 tysięcy lat wstecz. Kiedy krótkotrwale zasiedlano, przenosząc się z miejsca na miejsce, krawędzie pradoliny Noteci. Tysiąc lat później, w neolicie, zaczęto uprawiać rolę i hodować zwierzęta. Ślady ówczesnego osadnictwa znaleźć można np. w Laskowie czy Strzelcach. W VII w. p.n.e., w epoce żelaza, rozwój gospodarki nabral szybszego tempa. Ślady ówczesnego osadnictwa znajdują się m.in. w Olesnicy i Podaminie. W średniowieczu obok rolnictwa szczególnie silnie rozwinęło się rzemiosło i kupiectwo, zwłaszcza w miastach. Rzemiosło zorganizowane było w sześciu cechach: sukieniczym, garncarskim, piekarskim, piwowarskim, krawieckim i szewskim. W późniejszych wiekach (XVIII–XIX) krąg ten poszerzył się o cechy bednarzy, rzeźników, kowali, rymarzy i stolarzy. Oprócz zrzeszonych w cechach, byli także rzemieślnicy niezrzeszeni: garbarze, kaflarze, cieśle, kamieniarze, kapelusznicy, murarze, balwierze. Dzisiaj w obszarze

działa jeden cech – Cech Rzemiełst Różnych. Duży wpływ na rozwój gospodarki miał stan komunikacji. Przez obszar wiodł trak przez niektórych nazywany poznaniem kupieckim – do Pły, i dalej do Bałtyku. W późniejszym czasie pobudowano tor kolejowy Poznań-Chodzież-Pila. Od wieków kwitły tu handel i kupiectwo, które po dziś dzień są jedynymi z głównych gałęzi dochodu na terenie działości LGD Dolina Noteci.

Według danych GUS, w 2013 r. na terenie LGD Dolina Noteci zarejestrowanych było 2 982 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Najwięcej, bo aż 920 podmiotów, było zarejestrowanych w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), na drugim miejscu pod względem liczebności były podmioty z sekcji F (budownictwo), a na trzecim podmioty z sekcji C (przewidujemy przyrosty).

Tabela nr 4 Podmioty gospodarcze ze względu na wielkość i rozwój na obszarze LSR

Podmioty w g. klasyfikacji NACE	2007			2011		
	liczba	wartość wyprzedaży	liczba	wartość wyprzedaży	liczba	wartość wyprzedaży
0-9	3341	3361	3283	3392	3580	
10-49	203	205	213	209	193	
50-249	37	36	30	28	29	
250-999	4	4	2	2	1	
1000 i więcej	1	1	1	1	1	
RAZEM:	3589	3607	3529	3632	3804	

Zródło: Bank Danych Lokalnych

Z powyższej tabeli można wywnioskować, iż małe przedsiębiorstwa są największą i najszerszą rozwijającą się gałęzią gospodarki, natomiast większych podmiotów w najbliższym wypadku nie przybywa, natomiast ich liczba nawet maleje. Rzeczony jest spowodowany m. in. skurczonym wsparciem doradczym, a nawet finansowym ze strony organizacji pozarządowych, jak i instytucji publicznych czy jednostek samorządu terytorialnego. Przy czym jedną z głównych przeszkód w tworzeniu nowych przedsiębiorstw jest brak płynności finansowej oraz instytucji obsługi biznesu, co niesie ze sobą przepisy krajowych i unijnych.

Konsultacje społeczne przeprowadzone w gminach wykazały, że tw. „mała przedsiębiorczość” jest obszarem nie tyle zaniedbanym, co wymagającym ciągłego rozwoju, gdyż dalej największe możliwości zatrudnienia. Niemalże 80% ankietowanych posiadało utrwaloną opinię o gospodarności i rzetelności firm z obszaru LSR, potwierdzającą się również w wypowiedziach korzystających z różnych usług osób z zewnątrz.

W trakcie konsultacji społecznych wykazano, iż prowadzenie i utrzymanie działalności przez przedsiębiorców jest bardzo dużym wyzwaniem. Podstawowym problemem, z jakim borykają się przedsiębiorcy, są koszty prowadzenia działalności, na które Stowarzyszenie nie ma wpływu. Dodatkowym problemem jest dostęp do infrastruktury szerokoopasowej, a w dobie rozwijającej się informatyzacji wpływa to na rozwój innowacyjności i przedsiębiorczości. Kolejnymi problemami są niski wiedza i umiejętności, marketingiem, a czasami również brak wiedzy księgowej, podatkowej i prawnej, co także wpływa na stopień rozwijania się przedsiębiorstw, a często też na utrzymanie się na rynku. Wszelkie wymienione problemy wpływają na brak stabilności funkcjonowania przedsiębiorstw.

Zainteresowanie społeczności lokalnej zakładaniem działalności gospodarczej jest duże. Nie przewidywa się problemów z wydatkowaniem środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, możliwości taka istnieje w momencie wystąpienia kryzysu gospodarczego. Wsparcie merytoryczne i szkoleniowe dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność oraz dla przedsiębiorców rozwijających swoje firmy jest istotne z punktu widzenia stabilnego wzrostu liczby przedsiębiorstw, co będzie miało wpływ na rozwój obszaru oraz zwiększanie zatrudnienia. Zaś istniejąca przedsiębiorstwa (dług za przykładem dobrze rozwiniętych, regionalnych firm, jak „Tertazo” czy „Sofor”) będą dążyły do umocnienia swojej pozycji poprzez możliwość rozwoju. W kwestii motywowania do otwarcia działalności gospodarczej ważne jest, aby aktywizować, m. in. poprzez pokazywanie dobrych praktyk. Są one widoczne nie tylko poprzez szeroko rozumianą etykę przedsiębiorczą, ale również w rodzącej usług. Podczas konsultacji indywidualnych kilkakrotnie spotkaliśmy się z przedsiębiorcami, którzy chcą mieć miejsca ludzkie pomocy przydatne ze sposobem na życie, np. poprzez świadczenie usług dla osób starszych. Jednak i te, i pozostałe gałęzie przedsiębiorczości lokalnej spotykają się z niedostateczną promocją. Problemem dla lokalnych przedsiębiorców staje się niesygnalizacja zagranicznych konkurentów oraz nabywanie tamtejszych firm i ich zasobów.

Mocną pozycję w powiecie zajmuje rolnictwo. Rolniczy charakter gospodarowania na obszarach większych dominiuje tu nad przemysłowym. Pomimo małej żyzności gleb, konwencjonalne rolnictwo jest bardzo dobrze rozwinięte.

W ogólnej powierzchni powiatu przeważają użytki rolne, które stanowią ponad 30 tys. ha powierzchni. Udział gruntów ornych jest jednak niższy niż przeciętnie w województwie, a udział łąk i pastwisk – większy. Użytkowanie łąk z uwagi na położenie w większości w Dolinie Noteci i prawny ochronny jej środowiska, ma ekstensywny charakter. Determinuje to niższą o 25% niż średnia w województwie obsadę była na 100 ha użytków rolnych i nieco niższą towarowość produkcji rolniczej. Biorąc pod uwagę powyższe oraz niższą o 10% bonitację rolniczej przestrzeni produkcyjnej towarowość produkcji jest i tak stosunkowo wysoka, bo załedwie o kilka procent niższa niż w województwie. W powiecie jest około 1800 gospodarstw rolnych, kilka przedsiębiorstw rolniczych i gospodarstw posiadających areal przekraczający 100 ha. Słabe gleby i mały wydajną produkcja w innych częściach powiatu oraz gorsza niż przeciętnie w województwie i kraju jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej (powiat mieści się w grupie 50-60 punktów, a województwo w grupie 60-70 punktów) skłania rolników do podejmowania innej, dodatkowej działalności gospodarczej, usług transportowych, komunalnych, rolniczych, leśnych, handlowych itd. Pozwała to zwiększyć dochody tych gospodarstw i znaleźć zajęcie dla członków rodziny. W ten sposób nie tylko wieś, ale i pojedyncze gospodarstwa nabierają – wzorem zachodnioeuropejskim – cech wielofunkcyjności.

Z uwagi na powyższe można śmiało zakładać, że środki przeznaczane na tworzenie i rozwój przedsiębiorczości, szczególnie małych i mikroprzedsiębiorstw, zostaną zagospodarowane w sposób optymalny, a realizowane projekty przyniosą wymierne korzyści nie tylko beneficjentom, ale również całej lokalnej społeczności.

3.8. TURYSTYKA

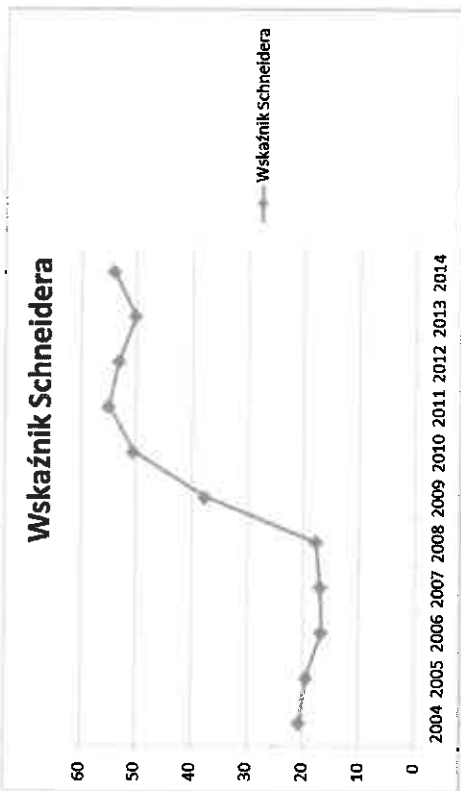
Sektor turystyczny jest obecnie dynamicznie rozwijającym się działem światowej gospodarki. Ma wysoki udział w tworzeniu produktu krajowego brutto oraz miejsce pracy. Objemuje produkcję dóbr i usług związanych z obsługą turystyczną.

Na obszarze LGD turystyka ma szczególne znaczenie. Według opinii zebranych podczas konsultacji społecznych, tereny objęte LSR są jednym z najbarwniej urozmaitych obszarów Wielkopolski, o znakomitych warunkach wodnych i innych przyrodniczo-kulturowych, żyjących ze sobą w symbiozie i harmonii, stanowiących o przedysponujących obszaru do rozwoju turystyki, wypoczynku i rekreacji. Większość obszaru położona jest w Dolinie Noteci lub na jej obrzeżach i objęta różnego rodzaju formami ochrony przyrody (Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu), a obszar niegdyś przedysponowany do zakwalifikowania się jako zabryk dziedziństwa światowego na liście UNESCO daje ogromne szanse promocji tego mezoregionu. Propozycja wpisania jej na listę światowego dziedzictwa natury UNESCO znalazła uznanie i aprobatę prof. Zbigniewa Myczkowskiego, głównego doradcy Ministra Ochrony Środowiska, zezoznaczonego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz członka Komisji Wykonawczego UNESCO. Z uwagi jednak na małą liczbę imprez promujących walory przyrodnicze i zachowania proekologiczne, fakt ten jest niedostatecznie rozpoznanym. Nie bez znaczenie jest tu również wskazanie przez respondentów na etap badania ankietowego turystyki jako głównego kierunku rozwoju obszaru oraz wyłonienie w ramach dalszych etapów konsultacji licznych wniosków mówiących o potencjalnie obszarowym rozwoju turystycznym: walory przyrodnicze, obiekty historyczne, miejsca kultu religijnego, ale także mówniczych o liczący brakiach w infrastrukturze turystycznej i oznakowaniu atrakcji, niedostosoowani oferty usług turystycznych do potrzeb turystów oraz braku promocji turystycznej. W kontekście tym cele LSR powinny zakładać w zakresie turystyki interwencje: turytowa, usługi, infrastruktura, promocja.

- Obszar objęty licznymi zabrykami i obiektami dziedzictwa kulturowego, do których należą m. in.:
- gótycki kościół parafialny św. Piotra z I połowy XV w., przebudowany w 1668 r., z późnobarokowym wnętrzem z 1754 r.;
 - dzwonnica późnoklasycytyczna z 1840 r.;
 - pozostałości późnogotyckich murów zamku z przełomu XV/XVI w.;
 - drewniane domy tkaczy z XV/III i XIX w. o konstrukcji szkieletowej i murowanej;
 - dworek z przełomu XIX/XX w. – „Straszny Dwór”;
 - neobarokowe Sanatorium Przewierdziłcze z lat 20. XX wieku;
 - postawiony w I połowie XIX w. kościół św. św. Piotra i Pawła, z elementami stylów klasycytycznego i neoromańskiego;
 - pseudobarokowy kościół parafialny p.w. Najświętszej Maryi Panny Wspomożycielki Wiernych z początku XX w.;
 - spichlerz zbrozowy z I połowy XIX w.;
 - domki sikemników z XVIII i XIX wieku.

Jednakże, pomimo walorów historycznych, duży nacisk zarówno wśród turystów, jak i lokalnych przedsiębiorców, położony jest na atrakcje przyrodnicze. Według GUS, obecnie na obszarze LSR dostępnych jest 1010 miejsc noclegowych, przy czym w przeciągu 3 lat odnotowano ich spadek o niemalże 200 sztuk. Wznoszącym się liczbą korzystających z noclegów turystów zagranicznych (w ciągu 3 lat wzrósł o ponad 350, do obecnego stanu 1378) oraz wynajętych pokojów w obiektach hotelowych (wzrost o ponad 1 500, do poziomu niemalże 17 000). Poniższy wykres wskazuje Schmidera (sposunek liczb turystów korzystających z noclegów do liczby mieszkańców stałych):

Wykres nr 7 Wskaźnik Schneidera

Źródło: Opracowanie własne wg danych z GUS

Wykres obrazuje wysoką atrakcyjność turystyczną obszaru, ale przede wszystkim coraz lepszą bazę noclegową oraz gospodarność społeczeństwa, które to, obserwując rosnące zapotrzebowanie na obiekty noclegowe, kierunkuje działalność na tę właśnie branżę. Jednakże niewielka liczba obiektów agroturystycznych jest póki co zastępowana hotelami i motelami, m.in.: hotel „Habenda” i motel „Tomex-c” w Budzynie, motel „U Koziołka” w Szamocinie, kompleks hotelowo-restauracyjny „Nestor” w Podaninie.

Rosnące zainteresowanie obszarem pod kątem turystyki krajoobrazowej powinno sprzyjać rozwojowi agroturystyki. Z konsultacji społecznych jasno wynika, że agroturystyka cieszy się dużym potencjałem i ma doskonałe warunki do rozwoju, szczególnie biorąc pod uwagę omówioną w poprzednim podrozdziale tendencję do zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw. Świetnym przykładem na dobre prosperujące gospodarstwo agroturystyczne może być chociażby gospodarstwo agroturystyczne państwa Lidii i Jarosława Woźniczaków, do którego przyjeżdżają grupy szkolne i przedszkolne na spędzenie „zielonej szkoły”, grupy na naukę jazdy konnej, zajeżdżanie koni do zaprzęgu i pod siodło oraz pomoc w wychowaniu koni. Innymi przykładami są: gospodarstwo agroturystyczne z barem „Przystanek”, posiadające własną plażę i 20 miejsc noclegowych w Laskowie k. Szamocina, czy gospodarstwo agroturystyczne w funkcjonującym gospodarstwie rolnym „Dębowy Las”.

Zgodnie z informacją przekazaną przez mieszkańców na spotkaniach konsultacyjnych, na obszarze działania Stowarzyszenia jest tylko jedno miejsce, w którym można skosztować produktów lokalnych. Biorąc pod uwagę bogactwo produktów, jakie występuje na tym obszarze, modę na produkty lokalne oraz zdrową żywność, ten kierunek jest jednym z ważniejszych w rozwoju przedsiębiorczości na obszarze działania Stowarzyszenia.

Obszar LGD w dużej części pokryty jest lasami. Jest to teren bogaty w zwierzyinę, w tym zwierzynę łowną, co sprzyja rozwojowi turystyki myśliwskiej. Na obszarze działania Stowarzyszenia działają Koła łowieckie.

W ciągu ostatnich lat na obszarze LGD poczyniono wiele inwestycji pod kątem rozwoju turystyki: budowa ścieżek rowerowych, małej infrastruktury rekreacyjnej czy przebudowa promenady i ścieżek spacerowych w parku miejskim w Szamocinie. Działania te w widoczny sposób zwiększyły ruch turystyczny i stały się wyznacznikiem kierunku dalszego rozwoju obszaru. Ugruntowały też opinię o dobrej gospodarności jednostek samorządu terytorialnego, a w związku z tym potwierdziły zasadność przyznawania środków tym podmiotom.

Pomimo nie najlepszego zaplecza turystycznego i rekreacyjnego, obszar nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału w tym zakresie. Dłatego zakłada się, iż możliwość otrzymania środków na rozwój obszarów wiejskich pod tym właśnie kątem będzie idealnym rozwiązaniem. Systematyczne podnoszenie poziomu bazy noclegowej i gastronomicznej, a także szybki jej rozwój i urozmaicenie przyczynia się do lepszego poszerzenia terenu przez turystów.

Trend rozwojowy wykazuje też turystyka rowerowa, piesza, a także agroturystyka. Ta ostatnia związana jest coraz częściej z rolnictwem zrównoważonym, o niskim stopniu intensywności nawożenia, bądź ekologicznym albo w pełni ekologicznym (certyfikowanym). Dotychczasowy trend rozwoju agroturystyki będzie się nadal utrzymywał. Przemawiają za tym następujące przesłanki:

- słaba jakość rolniczej przetrzyni produkcyjnej na większości powierchni powiatu i niska naturalna ich wartość plonotwórcza, połączona z prawnym ograniczeniem nawożenia, wymuszonym wymogami ochrony środowiska. Skłaniać to będzie rolników do przekwalifikowania dotychczasowego rolnictwa konwencjonalnego na wspierane finansowo rolnictwo zrównoważone i ekologiczne, łączone z działalnością agroturystyczną i zdrowym żywieniem gości. Zwiększać się będą tym samym dochody właścicieli tych gospodarstw;

• moda w miastach na „fotowiesie” i zrozumienie potrzeby detoksykacji organizmów ludzkich przez naturalne żywienie i choć krótkotrwały pobyt w naturalnym, wiejskim środowisku. Pobyt taki stanowi atrakcję dla całej rodziny, a w szczególności dla dzieci.

Podczas konsultacji społecznych turystyka zyskała szczególne uznanie. Infrastruktura turystyczna została uznana za najbardziej zaniedbaną dziedzinę. Ponad połowa ankietowanych uważa, że do rozwoju obszaru przyczyni się poprawa atrakcyjności turystycznej. W kwestii najbardziej przyszłościowych i mogących dać najwięcej miejsc pracy zdecydowanie postawiono na usługi agroturystyczne.

3.9. PODSUMOWANIE

Oprócz spójności terytorialnej, kulturowej i historycznej obszaru LGD, występuje tu spójność klimatyczna obszaru, spójność zasobów przyrody, zasobów wodnych, bogactw naturalnych regionu.

Spójność przestrzenna – obszar realizacji LSR, znajdujący się w jednym obrębie, obejmuje teren czterech sąsiadujących ze sobą gmin, położonych na terenie powiatu chodzieskiego.

Spójność geograficzna – cały obszar przedmiotowych terenów położony jest wokół doliny Noteci – jednego z największych obszarów torfowo-bagiennych w Europie.

Spójność przyrodnicza – o spójności decyduje leśnistwo, ale przede wszystkim dolina jako korytarz ekologiczny, zaś pod względem klimatycznym teren wdrażania LSR należy do tzw. dzielnicy nadnoteckiej.

Spójność kulturowa – na obszarze żywa jest tradycja Patuk, jednolitość kulturowa przejawia się w kultuwanu dawnych obrządków, świątecznych zwyczajów, gwary, pieśni.

Cały obszar charakteryzują podobne uwarunkowania turystyczne, ochrony środowiska, przestrzenne i komunikacyjne, a także uwarunkowania prowadzenia działalności rolniczej i gospodarczej na obszarach NATURA 2000. Do tego dochodzą uwarunkowania społeczno-gospodarcze oraz te związane z przedsiębiorczością, dotyczące wskazanych grup defaworyzowanych w obszarze działania Stowarzyszenia Dolina Noteci. Diagnostyka obszaru oparta na danych statystycznych oraz pozostających, szeroko dostępnych informacjach, w znakomitej większości pokrywa się z wynikami konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze LSR. Problemy, które wynikają z analizy obszaru, są jednocześnie problemami społeczności lokalnej, która je zauważa i chce im przeciwdziałać. Można zatem wyodrębnić trzy zasadnicze problemy, które najbardziej doskwierają lokalnej społeczności:

- zaniechana działalność społeczno-gospodarcza oraz infrastruktura turystyczna i rekreacyjna;
 - wysokie bezrobocie na obszarze LGD, przy uwzględnieniu grup defaworyzowanych;
 - niewystarczająca aktywność mieszkańców spowodowana zaniechaną działalnością integracyjną.
- Cele strategii będą zatem wprost wynikały z zapotrzebowania na zmiany i z uchybień zaobserwowanych na terenie LGD.

PLAN STRATEGICZNY (SWOT)

Analiza SWOT jest najskuteczniejszym narzędziem badawczym w procesie identyfikacji atutów i słabych stron obszaru objętego LSR. Diagnozowanie za pomocą tej metody pozwala na ustalenie rozwiązań adekwatnych do specyfiki regionu. Czynniki pozytywne i negatywne zestawiono w tabeli poniżej.

- Analizę SWOT sporządzono poprzez:
- diagnozę zasobów lokalnych oraz uwarunkowań gospodarczych, społecznych, środowiskowych i infrastrukturalnych;
- konsultacje społeczne, podczas których uczestnicy oceniali mocne i słabe strony, szanse oraz wymieniili zagrożenia występujące na obszarze LGD za pomocą formularzy ankietowych;
- metody badań eksperckich – GR wyłoniła potencjał obszaru oraz zagrożenia hamujące lub uniemożliwiające rozwój regionu w wersji ostatecznej.

Tabela nr 5 Analiza SWOT

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom tożsamości lokalnej • Wzrost liczby organizacji pozarządowych • Wzrost liczby grup sformalizowanych • Duży potencjał kapitału ludzkiego np. aktywnie działające chóry, zespoły folklorystyczne, orkiestry dęte, kluby sportowe, towarzystwa i inne • Duża liczba zabrytków materialnych; przyrodniczych (głazy narzutowe), historycznych (sakraia, zespoły 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba współpraca między mieszkańcami gmin • Ograniczona oferta dla dzieci i młodzieży ze względu na dostępność i różnorodność • Migracja ludzi młodych (głównie do Anglii, Niemiec, Holandii i dużych miast) • Słaby wolontariat • Starzenie się społeczeństwa

<ul style="list-style-type: none"> dworsko i pałacowo-parkowe), kulturowych (m. in. kultura pałacowa i ołędziska) Bogata niematerialnego dziedzictwa kulturowego np. duża ilość legend, podań i opowieści (związana z Chodzieży) Imprezy cykliczne znane w regionie (np. Chodziezkie Szarnochłajskie Dni Muzyki) Bogata historia i tradycja w tym kultywowanie tradycyjnych zawodów i umiejętności: kowalstwo, kowalstwo artystyczne, paszczelarstwo, stolarstwo, rzemieślniczo-artystyczne, frywoliki Liczne więzi partnerskie z UE zarówno gminy jak i powiatu Duży potencjał środowisk artystycznych np. Stacja Szarnocin, Teatr Prawdziwy Katalę, Grupa Teatralna „Probowina” Lokalne i rozwijane tradycje związane z zagłębiami ceramicznym (Porcelana Chodzieska) Kultywowanie tradycji kulinarnej regionu Promocja sportu np. Motorowodne Mistrzostwa Polski, Triathlon, Bieg Grzywników, Puchar Pięciu Jezior Kultywowanie bogatych obrzędów ludowych 	<ul style="list-style-type: none"> Słabo rozwinięta, agroturystyka i przedsiębiorczość oparta na produktach lokalnych Mala ilość miejsc pracy Bezrobocie wśród kobiet i ludzi młodych do 26, ale też po 55 roku życia oraz niepełnosprawnych Niska świadomość znaczenia profilaktyki zdrowotnej Zbyt małe wsparcie organizacji pozarządowych Niewystarczająca inicjatywa młodych ludzi Mala liczba imprez promujących obszar objęty LSR i zachowań proekologicznych Niewystarczające wsparcie osób niepełnosprawnych w różnym dziedzinach życia Ukryta twórczość artystyczna i kulinarna Niewielki udział mieszkańców w organizowanych imprezach kulturalnych Słaba identyfikacja mieszkańców napływowych z miejscem zamieszkania
<ul style="list-style-type: none"> Atrakcyjne położenie geograficzne np. Szwejcaria Chodzieska Ochrona prawna obszarów nadnoteckich (Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu) Wysokie walory krajobrazowe Niski poziom zanieczyszczenia środowiska (powietrze i gleba) Rozwinięte rolnictwo konwencjonalne, pomimo mały żywnych gleb Spójność środowiska w Dolinie Noteci Korzystne warunki do rozwoju agroturystyki i usług turystycznych Atrakcyjność środowiska naturalnego cennego przyrodniczego Dobra gospodarność ludzi na obszarze 	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczające wykorzystanie walorów przyrodniczych Przeważająca liczba gospodarstw konwencjonalnych nad ekologicznymi Wielofunkcyjność gospodarstw Mala ilość gleby (V i VI klasa) Brak promocji turystyki opartej na lokalnych walorach środowiskowych Intensywne nawożenie pól Mala liczba gospodarstw wykorzystujących odnawialne źródła energii Słabe zagospodarowanie terenów wodnych Mala świadomość społeczeństwa na temat ochrony środowiska i segregacji odpadów Zbyt mała ilość zbiorników retencyjnych Brak wykorzystania wód opadowych
<ul style="list-style-type: none"> Firmy z długimi tradycjami np. Polska Fabryka Porcelany w Chodzieży Atrakcyjny obszar inwestycyjny wokół trasy K11 Duża liczba firm o wysokiej aktywności i mobilności, przede wszystkim w sektorze MŚP Duże zainteresowanie środkami unijnymi Spójność terytorialna gmin objętych LSR Rozpoznawalność regionalnych firm na terenie LSR (Terrazo, Sotorex) Duża atrakcyjność inwestycyjna wokół obszarów gminy Budzyn i zlokalizowane tam firm o skali światowej: Lurmag, Kabat 	<ul style="list-style-type: none"> Przeważająca liczba mikro i małych przedsiębiorstw Niska dochodowość produkcji rolnej Niedostateczna promocja biznesu lokalnego Brak pieniędzy, brak płynności finansowej Niewielki poziom wykorzystania energii odnawialnej Niedostateczny rozwój instytucji obsługi biznesu Niewielka ilość dużych przedsiębiorstw Mala liczba produktów regionalnych Mala innowacyjność lokalnej gospodarki Wysokie ukryte bezrobocie Brak stref ekonomicznych
<ul style="list-style-type: none"> Infrastruktura Infrastruktura 	<ul style="list-style-type: none"> Niedostateczna infrastruktura turystyczna, rekreacyjno-sportowa i społeczno-kulturalna Słaba jakość dróg lokalnych

<ul style="list-style-type: none"> Rozwinięta sieć handlowa Zadawalająca liczba placówek oświatowych Duża liczba obiektów sportowych, związanych z piłką nożną (zryw orlik) Bogate dziedzictwo historyczne liczne budynki pałacowe związane w gminie wiejskiej Chodzież 	<ul style="list-style-type: none"> Niedostateczna jakość sieci energetycznej Zły stan obiektów sportowych Niedostateczna ilość obiektów agroturystycznych Niedostateczna baza noclegowa i gastronomiczna Niszczące obiekty zabytkowe Brak dostępu do Internetu szerokopasmowego
<p style="text-align: center;">Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie doświadczeń partnerów UE Zwiększenie migracji na tereny wiejskie Opielka semiotralna jako nowy kierunek działalności usługowej Zwiększenie udziału mieszkańców w inicjatywach oddolnych Zwiększenie świadomości ekologicznej wśród społeczności lokalnej Urzymanie zewnętrznej opinii o gospodarności i rzetelności Możliwość nauki na odległość Wzrost świadomości społecznej Zmiana modelu spędzania wolnego czasu spowoduje zwiększenie poppytu na lokalne wydarzenia Napływ nowych mieszkańców skuszonych pięknem przyrody nadnoteckich terenów 	<p style="text-align: center;">Spoleczestwo i jego kultura</p> <ul style="list-style-type: none"> Postępujące starzenie społeczeństwa w wyniku zmian demograficznych oraz w wyniku napływu osób starszych Ubożenie społeczeństwa Ucieczka młodych do dużych miast i poza granice kraju Spadek integracji międzypokoleniowej Brak zaangażowania młodych w lokalne inicjatywy Zmniejszające się poczucie tożsamości lokalnej Brak aktywizacji osób starszych Upolitycznienie działań społecznych
<p style="text-align: center;">Środowisko</p> <ul style="list-style-type: none"> Lokalne i regionalne inwestycje w infrastrukturę wodno-ściekową spowodują poprawę czystości Większa świadomość osób przybywających na teren LGD pod kątem ochrony środowiska i zachowań proekologicznych 	<p style="text-align: center;">Powodzie na terenach nadnoteckich</p> <ul style="list-style-type: none"> Degradacja środowiska prowadząca do zanieczyszczenia wód i powietrza Niekorzystne zmiany klimatyczne
<p style="text-align: center;">Gospodarka</p> <ul style="list-style-type: none"> Nowi inwestorzy spoza terenu działania LGD Zapotrzebowanie na zdrową żywność Rozwój ekologicznego handlu Moda na zdrowy styl życia i zdrowy wypoczynek Skuteczne wsparcie doradcze i finansowe Tworzenie nowych przedsiębiorstw szansą na innowacyjność regionu Poppyt na produkty ekologiczne Ewolucjonowanie gospodarstw konwencjonalnych w ekologiczne Trend „mocna na wieś” Rosnący poppyt na usługi turystyczne i agroturystyczne Wzrost zainteresowania turystyką niszową np. turystyka ornitologiczna, poznawcza kulinarna Odformalizowanie procedur umożliwiających sprzedaż produktów lokalnych 	<p style="text-align: center;">Infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> Niekorzystne przepisy krajowe Duża konkurencja w pozyskiwaniu środków Kłeski żywiołowe Kryzys powodujący ograniczenie finansowania

Źródło Opracowanie własne na podstawie konsultacji społecznych

Analiza czynników pozytywnych i negatywnych na obszarze LGD pozwala na „azanie kierunków rozwoju. Strategia wykorzystuje szanse w taki sposób, aby wykaszać tendencje lub eliminację zagrożeń w otoczeniu obszaru LSR. Spójność terytorialna, społeczna i gospodarcza ułatwia wspólne podejmowanie przedsięwzięć, prowadzących do rozwoju całego regionu. Kierunki rozwoju nastawiane są na:

1. rozszerzenie działalności społecznej ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju turystyki – pełne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, za pomocą utworzenia lub rozszerzenia bazy noclegowo-gastro-nomicznej. Udoszczelnienie walorów regionu wymaga stworzenia lub rozbudowy infrastruktury turystycznej oraz okolicy turystycznej. Moda „na wies” oraz zdrowy styl życia pozwolą na rozwój przedsiębiorczości okolicy, przyczyniając się do wzrostu zapotrzebowania na agroturystykę, co wymaga z kolei zwiększenia działalności tego typu;
2. poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy – powstawanie nowych przedsiębiorstw lub pomoc w rozwijaniu już istniejących pozwoli na wzrost liczby zatrudnionych, w tym kobiet, osób po 55. roku życia, osób młodych do 26. roku życia oraz niepełnosprawnych mieszkańców, jak również wprowadzanie innowacyjnych technologii i rozwiązań przy uwzględnieniu zachowań proekologicznych. Angażowanie ludzi we współtworzenie przyniesie szereg korzyści, osoby, które dotychczas były postrzegane jako problem, zyskają mocniejszą pozycję, a ich doświadczenie może w przyszłości przynieść rozwiązania dostosowane do potrzeb i możliwości;
3. poprawa jakości życia i stworzenie harmonijnego rozwoju lokalnej społeczności – promocja obszaru objętego LSR pozwoli na integrowanie społeczności regionu i wzmocnienie tożsamości kulturowej. Stworzenie oferty promocyjnej i integracyjnej pozwoli nie tylko na poprawę jakości życia mieszkańców, ale także na wzmocnienie kapitału społecznego.

Wybrany model strategicznego rozwoju jest spójny z opisem obszaru i adekwatny zarówno do jego specyfiki, jak i przeprowadzonej analizy SWOT. Pozwala wykorzystać atuty obszaru i szanse dla jego dalszego rozwoju, a tym samym redukuje występujące w nim słabości i zagrożenia. W celu precyzyjnego przygotowania analizy, udział w pracach na równych zasadach wnieśli przedstawiciele wszystkich sektorów, co pozwoliło na szerokie określenie czynników występujących na terenie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Rekomendacje, uwagi oraz opinie mieszkańców otrzymane w trakcie konsultacji zostały uwzględnione i dany podstaaw sformułowania celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć i lokalnych kryteriów wyborów operacji.

Tabela nr 6 Odniesienie analizy SWOT do diagnozy obszaru

Mocne strony	Odniesienia do diagnozy (numer rozdziału)	Słabe strony	Odniesienia do diagnozy (numer rozdziału)
Wysoki poziom tożsamości lokalnej	Różnorodność wydarzeń historycznych, sportowych, promocyjnych, muzycznych i gospodarczych (R. 3.3.)	Słaba współpracy między mieszkańcami gmin	Potrzeba integracji (R.3.3.)
Wzrost liczby organizacji pozarządowych	Zwiększenie liczby aktywnych obywateli (R. 3.3.)	Ograniczona oferta dla dzieci i młodzieży ze względu na dostępność i różnorodność	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna (R.3.3.)
Wzrost liczby grup sformalizowanych	Potrzeba integracji i aktywności (R. 3.3.)	Migracja ludzi młodych (głównie do Anglii, Niemiec, Holandii i dużych miast)	Wskaźnik migracji (R.3.3.)
Duży potencjał kapitału ludzkiego	Aktywnie działające chóry, zespoły folklorystyczne, orkiestry dęte, kluby sportowe, towarzystwa i inne (R.3.1.)	Słaby wolontariat	Organizacje pozarządowe (R.3.3.)
Duża liczba zabytków materialnych: przyrodniczych, historycznych, kulturowych	glazy narzutowe; zespoły dworsko i pałacowo-parkowe (R. 3.2.); kultura pałucka i ołędzka (R. 3.1.), sakralna (R. 3.1. i R. 3.7.)	Starzenie się społeczeństwa	Struktura mieszkańców LGD do wieku produkcyjnego (R.3.3.)

Bogactwo niematerialnego dziedzictwa kulturowego	„Juza ilość legend, podań i opowieści (R. 3.1.)	„Juza ilość legend, podań i opowieści (R. 3.1.)	„Szara strefa” produkcji lokalnej (R.3.7.)
Imprezy cykliczne znane w regionie	Chodzieskie Warsztaty Jazdowe, Chodzieskie Targi Gospodarcze, Szamocińskie Dni Muzyki (R. 3.1.)	Chodzieskie Warsztaty Jazdowe, Chodzieskie Targi Gospodarcze, Szamocińskie Dni Muzyki (R. 3.1.)	Stopa bezrobocia (R.3.5.)
Bogata historia i tradycja w tym kulturowanie tradycji-nych zawodów i umiejętności,	Kowalstwo, kowalstwo artystyczne, pszczelarstwo, stolarstwo, rzeźbiarstwo artystyczne, frywoliki (R. 3.6.)	Bezrobocie wśród kobiet i ludzi młodych do 26, ale też po 55 roku życia oraz niepełnosprawnych	Struktura zarejestrowanych bezrobotnych (R.3.5.)
Duży potencjał środowisk artystycznych	Stacja Szamocin, Teatr Pracy, Grupa Teatralna „Próbownia” (R. 1.4.)	Niska świadomość znaczenia profilaktyki zdrowotnej	Osoby w wieku 55+ (R.3.4.)
Lokalne i rozwijane tradycje związane z zagłębiem ceramicznym	Porcelana Chodzieska	Zbyt małe wsparcie organizacji pozarządowych	Organizacje pozarządowe (R.3.3.)
Kultywowanie tradycji kulturalnych regionu	Szamocińskie targi (R.3.1.)	Niewystarczająca inicjatywa młodych ludzi	Organizacje pozarządowe (R.3.3.)
Promocja sportu	Motorowodne Mistrzostwa Polski, Triathlon, Bieg Grzymalitu, Puchar Pięciu Jezior (R. 3.3.)	Mała liczba imprez promujących obszar objęty LSR i zachowań proekologicznych	Ochrona prawna środowiska regionu (R.3.8.)
Kultywowanie bogatych ob- rządów ludowych	Wieloletnie tradycje (R.3.1.)	Niewystarczające wsparcie osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia	Osoby niepełnosprawne (R.3.4.)
Atrakcyjne położenie geograficzne	Szwajcaria Chodzieska (R.3.2.)	Ukryta twórczość artystyczna i kulinarna	„Szara strefa” produkcji lokalnej (R.3.7.)
Ochrona prawna obszarów nadnoteckich	Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu (R.3.2.)	Niewielki udział mieszkańców w organizowanych imprezach kulturalnych	Organizacja imprez (R.3.3.)
Wysokie walory krajobrazowe	Zalety Doliny Noteci (R.3.2.)	Słaba identyfikacja mieszkańców napływowych z miejscem zamieszkania	Organizacja imprez (R.3.3.)
Niski poziom zanieczyszczenia środowiska (powietrze i gleba)	Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu (R.3.2.)	Przeważająca liczba gospodarstw konwencjonalnych nad ekologicznymi	Udział użytkowników gruntów (R.3.2.)
Rozwinięte rolnictwo konwencyjne, pomimo małego udziału gruntów ornym	Udział gruntów ornym (R.3.7.)	Wielofunkcyjność gospodarstw	Charakterystyka gospodarstw rolnych (R.3.7.)
Spójność środowiska w Do- linie Noteci	Predyspozycje wpisania obszaru na listę światowego dziedzictwa natury UNESCO (R.3.8.)	Mało żyzne gleby (V i VI klasa)	Charakterystyka gospodarstw rolnych (R.3.7.)
Korzystne warunki do rozwoju agroturystyki i usług turystycznych	Trendy kierunku rozwoju turystyki (R.3.8.)	Brak promocji turystyki opartej na lokalnych walorach środowiskowych	Znaczenie turystyki (R.3.8.)

Atrakcyjność środowiska naturalnego cennego przyrodniczego	Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu (R.3.2.)		Jakość przetrzemi roli- niej (R.3.8.)
Dobra gospodarność ludzi na obszarze	Liczba małych przedsiębiorstw na obszarze (R.3.7.)	Mala liczba gospodarstw wykorzystujących odnawialne źródła energii	Wykorzystanie instalacji (R.3.3.)
Firmy z długimi tradycjami	Polska Fabryka Porcelany w Chodzieży (R.3.1.)	Slabe zagospodarowanie terenów wodnych	Charakterystyka gruntów (R.3.2.)
Atrakcyjny obszar inwestycyjny wokół trasy K11	Obszar przemysłowy w okolicach Budzyna (R.3.2.)	Mala świadomość społeczeństwa na temat ochrony środowiska i segregacji odpadów	Przedyspozycje wpisania obszaru na listę światowego dziedzictwa natury UNESCO (R.3.8.)
Duza liczba firm o wysokiej aktywności i mobilności, przede wszystkim w sektorze MŚP	Podmioty gospodarcze ze względu na wielkość i rozwój na obszarze LSR (R.3.7.)	Przeważająca liczba mikro i małych przedsiębiorstw	Podmioty gospodarcze ze względu na wielkość i rozwój na obszarze LSR (R.3.7.)
Duze zainteresowanie środkami unijnymi	Zainteresowanie społeczności lokalnej zakładaniem działalności (R.3.7.)	Niska dochodowość produkcji rolniej	Charakterystyka gospodarstw rolnych (R.3.7.)
Spojność terytorialna gmin objętych LSR	Mapa obrazująca spójność geograficzną (R.1.2.)	Niedostateczna promocja biznesu lokalnego	Zainteresowanie społeczności lokalnej zakładaniem działalności (R.3.7.)
Rozpoznawalność regionalnych firm na terenie LSR	Terazzo, Soforek (R.3.7.)	Brak pieniędzy, brak płynności finansowej	Opis rodzajów podmiotów gospodarczych (R.3.7.)
Duza atrakcyjność inwestycyjna wokół obszarów gminy Budzyn	Zlokalizowane firmy o skali światowej: Lumag, Kabat (R.3.2.)	Niedostateczny rozwój inwestycji obsługi biznesu	Opis rodzajów podmiotów gospodarczych (R.3.7.)
Duza aktywność inwestycyjna jednostek samorządu terytorialnego w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Odsiatek dostępu do instalacji (R.3.3.)	Niewielka ilość dużych przedsiębiorstw	Opis rodzajów podmiotów gospodarczych (R.3.7.)
Zadawalająca liczba placówek oświatowych	Infrastruktura oświatowa (R.3.3.)	Mala liczba produktów regionalnych	Produkcja lokalna (R.3.7.)
Duza liczba obiektów sportowych, związanych z piłką nożną	Infrastruktura sportowa – orleki (R.3.3.)	Mala innowacyjność lokalnej gospodarki	Utrzymanie działalności gospodarczej (R.3.7.)
Bogate dziedzictwo historyczne liczne budynki pałacowe zwłaszcza w gminie wiejskiej Chodzież	Historyczne układy urbanistyczne (R.3.1.)	Wysokie ukryte bezrobocie	Charakter bezrobocia (R.3.5.)
		Niedostateczna infrastruktura turystyczna, rekreacyjno-sportowa i sporto-kulturalna	Infrastruktura sporto-rekreacyjna (R.3.3.)

		Slaba jakość drog lokalnych	Dostępność komunikacyjna (R.3.2.)
		Niedostateczna jakość sieci energetycznej	Charakterystyka instalacji (R.3.3.)
		Zły stan obiektów sportowych	Infrastruktura sportowa (R.3.3.)
		Niedostateczna ilość obiektów agroturystycznych	Rodzaje obiektów turystycznych (R.3.8.)
		Niedostateczna baza noclegowa i gastronomiczna	Rodzaje obiektów turystycznych (R.3.8.)
		Niszczące obiekty zabylkowe	Charakter miejscowych zasobów (R.3.2.)
		Brak dostępu do Internetu	Osoby niepełnosprawne (R.3.4.)
		Zagrożenia	Odniesienia do diagnozy (numer rozdziału)
Szanse	Odniesienia do diagnozy (numer rozdziału)		
Zwiększenie migracji na tereny wiejskie	Wykres nr 1 (R.3.3.)	Postępujące starzenie społeczeństwa w wyniku zmian demograficznych oraz w wyniku napływu osób starszych	Struktura mieszkańców (R.3.3.)
Opieka senioralna jako nowy kierunek działalności usługowej	Usługi dla osób starszych (R.3.7.)	Ubożenie społeczeństwa	Charakter wykluczeni społecznych (R.3.6.)
Zwiększenie udziału mieszkańców w inicjatywach oddolnych	Organizacje pozarządowe (R.3.3.)	Ucieczka młodych do dużych miast i poza granice kraju	Migracje (R.3.3.)
Zwiększenie świadomości ekologicznej wśród społeczeństwa lokalnej	Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu (R.3.2.)	Spadek integracji między-pokoleniowej	Charakter wykluczeń społecznych (R.3.6.)
Utrzymanie zewnętrznej opinii o gospodarstwie i regionie	Lokalne podmioty gospodarcze (R.3.7.)	Brak zaangażowania młodych w lokalne inicjatywy	Organizacje pozarządowe (R.3.3.)
Możliwość nauki na odległość	Stan edukacji (R.3.3.)	Zmniejszające się poczucie tożsamości lokalnej	Sektor społeczny (R.3.3.)
Wzrost świadomości społecznej	Działania sektora społecznego (R.3.3.)	Brak aktywizacji osób starszych	Osoby w wieku 55+ (R.3.4.)
Zmiana modelu spędzania wolnego czasu	Popry na lokalne wydarzenia (R.3.3.)	Powodzie na terenach nadmorskich	Charakterystyka gruntów (R.3.2.)
Napływ nowych mieszkańców sezonowych piękniem przyrody nadmorskich terenów	Migracje na tereny wiejskie (R.3.3.)	Degradacja środowiska prowadząca do zanieczyszczenia wód i powietrza	Charakterystyka środowiska (R.3.2.)
Lokalne i regionalne inwestycje w infrastrukturę wodno-ściekową i spowodują poprawę czystości	Odsiatek dostępu do instalacji (R.3.3.)	Niekorzystne zmiany klimatyczne	Charakterystyka środowiska (R.3.2.)

Większa świadomość osób przybywających na teren LGD pod kątem ochrony środowiska i zachowań pro-ekologicznych	Propozycje wpisania obszaru na listę światowego dziedzictwa natury UNESCO (R.3.8.)	Niestabilność przepis. krajowych	Charakter przedsię- biorstw (R.3.7.)
Nowi inwestorzy spoza terenu działania LGD	Zlokalizowane firm o skali światowej: Lumag, Kabat, Dongjin Electronics (R.3.2.)	Napływ zagranicznych koncernów	Rozwój podmiotów gospodarczych (R.3.7.)
Zapotrzebowanie na zdrową żywność	Moda na „Folk” (R.3.8.)	Tania żywność z innych państw	Rozwój podmiotów gospodarczych (R.3.7.)
Rozwój ekologicznego handlu	Szamońskie targi (R.3.1.)	Niekorzystne zmiany polityki unijnej dla Polski	Charakter przedsię- biorstw (R.3.7.)
Moda na zdrowy styl życia i zdrowy wypoczynek	Moda na „Folk” (R.3.8.)	Likwidacja dużych lokal- nych zakładów pracy	Masowe zwolnienia (R.3.5.)
Skuteczne wsparcie dorad- cze i finansowe	Rozwój małych przedsię- biorstw (R.3.7.)	Niekorzystne przepisy kra- jowe	Charakter przedsię- biorstw (R.3.7.)
Tworzenie nowych przed- siębiorstw szansą na inno- wacyjność regionu	Struktura przedsiębiorczości (R.3.7.)	Kryzys powodujący ogra- niczenie finansowania	Opis rodzajów pod- miotów gospodarczych (R.3.7.)
Popyt na produkty ekolo- giczne	Moda na „Folk” (R.3.8.)		
Ewolucyjne gospodarstw konwencjonalnych w ekolo- giczne	Trendy rozwoju turystyki (R.3.8.) i rolnictwa (R.3.7.)		
Trend „moda na wieś”	Trendy rozwoju turystyki (R.3.8.) i rolnictwa (R.3.7.)		
Rosnący popyt na usługi tu- rystyczne i agroturystyczne	Walory przyrodnicze (R.3.2.)		
Wzrost zainteresowania tu- rystyką nisową np. tury- styka ornitologiczna, po- znaacza, kulinarna	Trend rozwoju turystyki (R.3.8.)		
Dostępność środków unij- nych na infrastrukturę	PROW 2007-2013 (R.1.3.)		
Wzrost zapotrzebowania na usługi	Struktura podmiotów gospo- darczych (R.3.7.)		
Rozwój szerokopasmowego Internetu	Wskaźnik edukacji (R.3.3.)		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji społecznych

ROZDZIAŁ V – CELE I WSKAŹNIKI

Niniejsza LSR przewiduje trzy cele ogólne. Tabela nr 7 przedstawia osobno każdy z nich, przypisano im cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia, a także adekwatne wskaźniki oddziaływania, rezultatu i produktu. W tabelach przedstawiono również źródła danych, na podstawie których dokonywane będą pomiary wskaźników, oraz tam, gdzie to możliwe – sposób ich pomiaru, jak również termin osiągnięcia wartości docelowych i ich wartość bazową. Wartości docelowe wskaźników, jakie mają zostać osiągnięte dzięki realizacji LSR, zostały określone proporcjonalnie do planowanej wielkości wsparcia ze środków PROW. Zależności te przedstawia załącznik do LSR: Plan dzia- lania. **Cele i przedsięwzięcia są bezpośrednio powiązane z diagnozą, każdy z celów szczegółowych ma określony**

wskaźnik rezultatu, a do ka. „o z przedsięwzięć przypisano wskaźnik produktu – proces ten w szczególności obrazuje Tabela nr 8. W Planie działania i w podrozdziale 5.3. wskazano, które ze wskaźników i w jakim stopniu osiągane będą za pomocą PROW. W podrozdziale 5.1. opisano bieżący sposób monitorowania i doku- mentowania realizacji wskaźników. Które z wniosków mierzalnych na konsultacjach uznali za strategiczne i zostały priorytetowo uwzględnione, a później odwrócone na cele i przedsięwzięcia, opisuje szczegółowo pod- rozdział 5.2. W tym też podrozdziale zamieszczono wybór celów i przedsięwzięć w odniesieniu do diagnozy problemów, grup docelowych i obszarów interwencji. Adekwatność kryteriów do diagnozy oraz stopień, w jakim kryteria przyczyniają się do osiągnięcia celów i wskaźników, opisano w rozdziale VI niniejszej stra- tegii. Uwzględniono wskaźniki pochodzące ze źródeł statystyki publicznej. Są one zastosowane w kontekście wiążącej strategii, a szczególnie podkreślone w Rozdziale III.

5.1. WSKAŹNIKI- ŹRÓDŁA DANYCH DO POMIARU, SPOSOB I CZĘSTOTLIWOŚĆ POMIARU I AKTUALNIENIA, STAN POCZĄTKOWY I SPOSOB AKTUALNIENIA, STANY DOCELOWE WRAZ ZE SPOSOBEM ICH USTALENIA

Wskaźniki będą dokumentowane przez biuro LGD na bieżąco, z chwilą pojawienia się ich błądź w sposób okre- ślony w tabeli (np. sprawozdania). W celu uaktualnienia stopnia realizacji wskaźników, biuro LGD dokonywać będzie ich okresowych zestawień. Dokumentacja dotycząca wskaźników będzie prowadzona elektronicznie oraz pa- pierowo. LSR nie wyodrębni wskaźników kluczowych. W roku dyskusji na warsztatach poswieconych tworzeniu LSR, w oparciu o wiedzę i doświadczenie uczestników oraz dane zebrane w trakcie konsultacji społecznych, sfor- mulowano wskaźniki, które uznano za jednakowo ważne ze względu na charakter obszaru LGD. Tylko zrownowa- żona realizacja ich wszystkich może zapewnić prawidłowy i oczekiwany rozwój obszaru LGD zarówno w zakresie społecznym, jak i gospodarczym.

W tabelach podano wartość początkową wskaźników produktu według stanu na rok 2015. Datę tę uznano za punkt początkowy pomiarów ze względu na to, iż rok 2015 bezpośrednio poprzedza rok planowanego uruchomienia środków z PROW. Dla przejrzystości pomiarów przyjęto wartość wskaźników początkowych jako zero. Wskaźniki mają osiągnąć planowaną wartość (stan docelowy) w roku 2023. Przyjęto tę datę, ponieważ wówczas powinno na- stąpić ostateczne rozliczenie wskaźników, a co za tym idzie – budżetu LSR. Źródłem finansowania przewidzia- nych w LSR operacji będą środki pochodzące z PROW oraz wkład własny wnioskodawców, w wielkości za- leżnej od rodzaju operacji.

Ogólnie ujmując, dla projektów złożonych w ramach konkursów, ostatecznym źródłem informacji o osiągnię- tym wskaźniku produktu będą sprawozdania z realizacji operacji załączone do wniosków o płatność – informacje te będą pozyskiwane kwartalnie od Zarządu Województwa Wielkopolskiego. Wskaźniki produktu dla aktywizacji, pro- jektów współpracy i projektów grantowych obliczane będą na podstawie danych własnych. Wcześniej jednak, w celu zapobiegnięcia przekroczenia założonych wskaźników produktu, zliczać się będzie wskaźniki już na etapie wnio- sków o przyznanie pomocy. Dane historyczne LGD każą mieć na uwadze, iż osiągnięcie wskaźnika produktu na podstawie zawartych umów w żaden sposób nie gwarantuje sukcesu na koniec wdrażania, dlatego – o ile to możliwe – należy przyjąć do realizacji większą liczbę wniosków realizujących dany wskaźnik, gdyż najczęściej część z nich nie jest ostatecznie realizowana, co może negatywnie wpłynąć na ocenę pośrednią bądź końcową przez organy nad- zoru. Chcąc realizować wskaźniki w sposób niebudzący zastrzeżeń, tak jak miało to miejsce w poprzedniej perspek- tywie finansowej, powinno uruchomić się już na samym początku dużą ilość środków finansowych, co pozwoli w fazie międzyokresowej naborów przeprowadzić ewaluację i wskazać obszary natychmiastowej interwencji, bądź zmiany taktyki, kryteriów, innych czynników mających wpływ na realizację strategii Stowarzyszenia.

Czy wskaźnik nie uległ pomniejszeniu, sprawdzić się będzie na etapie umów o przyznanie pomocy – informacja ta również pozyskiwana będzie kwartalnie od Zarządu Województwa Wielkopolskiego. Zakłada się, że w trakcie weryfikacji wniosków, realizacji umów i rozliczania operacji, wskaźniki produktu będą mogły się zwalniać wraz ze środkami finansowymi. Na poziomie wskaźnika rezultatu, dla operacji złożonych w konkursach oraz realizowanych grantach, źródłem informacji będą wyłącznie przedkładaone do LGD ankiety monitorujące, składane dla zakończo- nych operacji, zatem tu nie zakłada się zwalniania wskaźników. Wskaźniki rezultatu dla projektów współpracy i aktywizacji uzyskiwane będą na podstawie własnych danych. Źródłem informacji o osiągnięciu wskaźnika oddzia- lywania będzie ewaluacja, która zakłada ankietę na temat zadowolenia mieszkańców z życia na obszarze LGD i porównanie danych z danymi z 2015 r. Pomiar dokonywany będzie kwartalnie dla wskaźników produktu, a dopiero w 2023 dla wskaźników oddziaływania, po zakończeniu ewaluacji. Przy obliczaniu wskaźnika produktu zakłada się, że jedna operacja może osiągnąć więcej niż jeden wskaźnik produktu, dlatego w LSR nie wyzielano odrębnej kwoty dla przedsięwzięć z celu drugiego: Wprowadzenie nowych technologii i rozwiązań, które dotyczą innowacyjności, ochrony środowiska i podnoszenia świadomości ekologicznej. Z kolei na wysokość wskaźnika rezultatu wpłynie termin realizacji operacji i liczba okresów sprawozdawczych – liczba złożonych ankiet monitorujących, gdyż liczbę użytkowników obrazujących zmianę będzie się sumować. Jedynie wskaźnik oddziaływania ma charakter dyna- miczny i dotyczy wzrostu procentowego.

Cel ogólny pierwszy: Rozszerzenie zrównoważonej działalności społecznej ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju turystyki i ochrony zasobów. W procesie konsultacji społecznych oraz analizy zgrupowanego materiału przez Grupę Roboczą zidentyfikowano problemy, które doprowadziły do sformułowania pierwszego celu ogólnego. Podzielono go na trzy cele szczegółowe, odpowiadające charakterowi poszczególnych problemów: **Rozwój infrastruktury turystycznej, Promocja turystyczna obszaru oraz Ochrona środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.**

Cel ogólny pierwszy. U podstaw sformułowania takiego celu leży szereg problemów dotyczących turystyki. Jest to niewielka ilość usług turystycznych, w tym noclegowych, gastronomicznych i zagospodarowania czasu wolnego, słabe oznakowanie atrakcji turystycznych lub ich brak, braki w infrastrukturze turystycznej, która uatrakcyjniłaby turystów oraz słaba promocja turystyczna. Zasobami, które rękują (zgodnie z diagnozą i analizą SWOT), iż możliwy jest rozwój turystyki na obszarze, są: walory naturalne, atrakcje turystyczne, dobry stan środowiska naturalnego, dobre komunikowanie terenu poprzez drogę krajową K11, bliskie położenie aglomeracji poznańskiej (zaledwie 60 km). Działaniami odzwierciedlającymi potrzeby, które przez realizację poszczególnych projektów pozwolą poprawić ruch turystyczny na obszarze, są: dostosowanie usług turystycznych do potrzeb różnych grup turystów oraz zwiększenie zainteresowania atrakcjami poprzez większą liczbę obiektów infrastruktury turystycznej, poprawę oznakowania atrakcji turystycznych i kompleksowe działania promocyjne. W celu zwiększenia skiterowania środków finansowych na rozwój turystyki, konieczne będzie wyłonienie przy pomocy kryteriów wyboru odpowiednich projektów. Tylko takie podjęcie pozwoli w pełni uwzględnić wnioski z konsultacji społecznych opisane powyżej. Waznym dla mieszkańców w kontekście rozwoju turystyki i promocji stało się zagrozenie dotyczące ochrony środowiska, które w dłużym stopniu warunkuje sens wszelkich działań dla tego celu. Dlatego wskazano, iż rolą LGD będzie edukacja w ramach tego celu, a tworzenie ku temu lepszych rozwiązań do zadanie osób, które będą starały się o środki z celu drugiego dotyczącego przedsiębiorczości (wskaźnik produktu 2.1.2) LGD po przeprowadzeniu analiz i zebraniu odpowiednich informacji będzie promować działania, które w bezpośredni sposób przyczynią się do ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Niezwykle trudno jest wpłynąć na społeczność lokalną w tej kwestii, jednakże Stowarzyszenie, patrząc przez siedmioletni pryzmat czasowy, uważa, iż skuteczna i ciągła promocja powinna wywarć pozytywny wpływ.

Cel ogólny drugi: Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy. W procesie konsultacji społecznych oraz analizy przez Grupę Roboczą zgrupowanego materiału zidentyfikowano problemy, które doprowadziły do sformułowania drugiego celu ogólnego. Przy porządkowaniu do niego jeden cel szczegółowy, odpowiadający charakterowi poszczególnych problemów: **Tworzenie i rozwój przedsiębiorczości.**

Cel ogólny drugi. Konsultacje społeczne oraz prace Grupy Roboczej wskazały, że na obszarze LGD istnieje problem braku odpowiedniej aktywności gospodarczej mieszkańców, odpowiedzialnej potrzebom rynku. Dotyczy to zarówno zbyt małej liczby nowo tworzonych przedsiębiorstw, a także braku innowacyjności i ekspansyjności już działających firm. Bezrobocie na obszarze LGD jest wyższe niż wskaźnik dla województwa i wynosił, zgodnie z diagnozą, 10,1%. Część mieszkańców pracuje w mieście, korzysta z taniejszych usług i oferty handlowej, zaspokajanych na miejscu, lokalnie, z korzyścią zarówno dla mieszkańców, jak i miejscowych przedsiębiorców. Chodzi o takie dziedziny jak handel, usługi, przemysł czy potrzebę spędzania czasu wolnego. Gospodarczy potencjał obszaru i jego mieszkańców nie jest w pełni wykorzystywany. Głównymi potencjami ledzącymi u podstaw takiego podejścia są aktywni, ambitni i przedsiębiorczy mieszkańcy oraz liczne surowce i produkty lokalne. Problemami wiążącymi są sposób sformułowania tej części struktury celów i przedsięwzięć są także: zbyt słabe wykorzystanie lokalnych zasobów, ale głównie wysokie bezrobocie i niskie zarobki. Zmiana wywołana interwencją nie zniweluje problemów zupełnie, ale z pewnością wpłynie korzystnie na przedsiębiorczość, zwiększy wykorzystanie lokalnych surowców i produktów poprzez ich pozyskiwanie i przetwarzanie w celach dalszego zbytu, co odpowiada na potrzeby mieszkańców. Rozwój przedsiębiorczości ma za zadanie stworzyć jak najwięcej miejsc pracy. Kwestia ta będzie poruszana za pomocą kryteriów wyboru. Również siła związania projektu z zasobami lokalnymi będzie oceniana przez dobranie kryterium wyboru. W konsekwencji działania te mają podnieść zbyt dojr powstających w powstania czy przetwarzania zasobów lokalnych osób zamieszkałych na obszarze LGD. Takie podjęcie uwzględnia wnioski z konsultacji społecznych, zarówno w kontekście potrzeb i problemów, jak i zasobów i potencjału. Kolejnym ważnym problemem są osoby z grup defaworyzowanych, które pozostają w dużej części poza rynkiem pracy. Duża rola LGD leży w procesie aktywizacyjnym tychże grup oraz pomocy w pozyskiwaniu środków unijnych na działalność gospodarczą. Kryteria wyboru operacji w sposób szczególny wyróżniają defaworyzowanych, przyznając im wyższą liczbę punktów w prawie każdym działaniu, jednakże tylko przy tym celu różnica jest tak wysoka zróżnicowania. Drugi cel ogólny, a w jego ramach jeden cel szczegółowy, został sformułowany na podstawie zdefiniowanych wyników problemów. Przedsięwzięcia i dostosowane kryteria przewidziane w LSR (w szczególności 2.1.1 i 2.2) powinny przyczynić się do realizacji tych celów, co wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, a lokalnym przedsiębiorcom da szansę na wzrost ich dochodów.

Cel ogólny trzeci: Poprawienie jakości życia i stwarzanie warunków do dalszego harmonijnego rozwoju lokalnej społeczności. W procesie konsultacji społecznych oraz analizy przez Grupę Roboczą zgrupowanego materiału zidentyfikowano problemy, które doprowadziły do sformułowania trzeciego celu ogólnego. Podzielono go na dwa cele szczegółowe, odpowiadające charakterowi poszczególnych problemów: **Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz Wzmocnienie kapitału społecznego.**

Cel ogólny trzeci dotyczy niskiego poziomu aktywności społecznej mieszkańców oraz braków infrastrukturalnych w zakresie obiektów służących integracji (świetlice, miejsc spotkań, obiektów rekreacyjnych itp.) oraz nieterminowego ich rozlokowania na obszarze LGD. Istnieją miejscowości, gdzie takich obiektów nie ma lub ich standard jest bardzo niski. Jest to często przyczyną słabej aktywności i niskiego poziomu integracji społecznej, gdyż mieszkańcy nie mają dostępu do miejsc, gdzie mogliby się spotykać, dzielić pomysłami i wspólnie je realizować. Prowadzone zajęcia są często niatrakcyjne i przyciągają niewiele osób, a samo zaplecze nie jest odpowiednio wyposażone. Często zgłaszanym problemem jest także niska świadomość możliwości wykorzystania istniejących zasobów (lokalni) i potencjału ludzkiego na danym terenie. Realizacja przedsięwzięć zapropomowanych w LSR (w szczególności 3.1.1 i 3.2.3) przyczyni się do zniewolowania istniejących problemów poprzez zwiększenie liczby i poprawę jakości obiektów infrastruktury lokalnej. Efektami będzie wzmocnienie więzi społecznych i wzrost identyfikacji mieszkańców z miejscem zamieszkania. Zrównoważony rozwój dotyczy w szczególności miejscowości małych, innych niż gminne i oddalonych od miejscowości gminnych, w których problemy leżące u podstawy sformułowania obszaru interwencji są jeszcze bardziej nasilone. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju zapewni treści kryteriów wyboru. Za skłonieniem się ku takim zapisom celów przerwania również potencjał społeczywiający w mieszkańcach. Zmiany odpowiedzą na potrzeby mieszkańców, a tym samym wpłyną na poprawę warunków życia na obszarze.

Uzasadnienie wyboru grup docelowych i obszarów interwencji:

- Tworzenie i rozwój przedsiębiorczości: osoby fizyczne, w tym osoby z grup defaworyzowanych, chcące podjąć działalność gospodarczą – mają umiejętności, często również doświadczenie, brak im finansów na start, przedsięwzięcia chcąc rozwinać działalność gospodarczą – mają umiejętności i doświadczenie, dobrze radzą sobie na rynku i chcą inwestować, tworząc miejsca pracy, lub potrzebują podnieść poziom świadczonych usług, aby utrzymać zatrudnienie.
 - Budowa i przebudowa obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej i rekreacyjno-sportowej, turystycznej: JST – posiadają doświadczenie i potencjał finansowy do realizacji dużych zadań, dysponują nieruchomościami i poprzez sojusz z innymi potrzebują mieszkańców; NGO z celami statutowymi: rekreacja, kultura fizyczna i sport – zrzeszają mieszkańców zaangażowanych w sport i rekreację, mają doświadczenie w realizacji podobnych projektów, najlepiej znają lokalne potrzeby.
 - Wzmocnienie kapitału społecznego: NGO z celami statutowymi: wspieranie inicjatyw społecznych, aktywizacja społeczna i rozwój lokalny – zrzeszają mieszkańców aktywnych, lokalnych liderów, pozytywnie oddziałują na rozwój lokalny, mają szereg pomysłów oraz doświadczenie w realizacji podobnych projektów, a nie mają możliwości finansowych na ich realizację.
 - Promocja turystyczna obszaru: NGO z celami statutowymi: krzewienie kultury – łączą mieszkańców pasjonujących się kulturą, w tym folklorem, posiadają umiejętności w tym temacie oraz doświadczenie w realizacji podobnych projektów, doskonale znają lokalne potrzeby.
- Grupa Robocza opracowująca strategię kładła nacisk głównie na odzwierciedlenie w celach głosu mieszkańców, by uwzględnić odpowiedź na najistotniejsze problemy i potrzeby, wykorzystując do ich niwelowania i zaspokajania zasoby i potencjał obszaru. Dlatego konieczne było podczas konstruowania struktury celów i przedsięwzięć ściśle odnieście się do przeprowadzonej diagnozy i analizy SWOT. Pozwała to udowodnić zachowanie ciągu logicznego: diagnoza, analiza SWOT, cele, wskaźniki – podjęcie to prezentuje Tabela nr 8. W natręcy przytoczono problemy wywołane podczas spotkań z mieszkańcami. Problemy te zostały zaszerzegowane jako przyczyna, problem kluczowy bądź następstwo, a następnie – poprzez odwołanie negatywnych zjawisk w pozytywne – zapisano cele i przedsięwzięcia. Tego typu ustrukturyzowanie pozwoliło zachować jednolity poziom interwencji dla poszczególnych gałęzi struktury celów.

5.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA CHŁÓW OGÓLNYCH

- Źródła finansowania takie same jak celów szczegółowych i przedsięwzięć, które to opisane są w Tabeli nr 7 pod nazwą **Sposób realizacji**. Aby uściślić informacje tam zawarte, zachodzi konieczność wykazania każdego z wymienionych źródeł finansowania.
- Konkurs – 19.2. Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.
- Projekt Grantowy – 19.2. Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.
- Projekt współfinansowany – 19.3. Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania
- Aktywność biżeczna – 19.4. Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji
- Koszty bieżące – 19.4. Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji

1	CEI (UŁOŻENY)	Realizacja przedsięwzięcia	Plan 2017 rok	Zrealizowano	Wzrost	Wzrost	Wzrost
1.1	CEI (UŁOŻENY)	Realizacja przedsięwzięcia	Plan 2017 rok	Zrealizowano	Wzrost	Wzrost	Wzrost
1.2	CEI (UŁOŻENY)	Realizacja przedsięwzięcia	Plan 2017 rok	Zrealizowano	Wzrost	Wzrost	Wzrost
1.3	CEI (UŁOŻENY)	Realizacja przedsięwzięcia	Plan 2017 rok	Zrealizowano	Wzrost	Wzrost	Wzrost
W.1.0	Wzrost i liczebność w systemie... (konkretne dane)						
W.1.1	Zwiększenie... (konkretne dane)						
W.1.2	Wzrost dochodów... (konkretne dane)						
W.1.3	Zmniejszenie... (konkretne dane)						
1.1.0	Budowa i... (konkretne dane)						
1.1.1	Organizacja... (konkretne dane)						

1.2	Opis przedsięwzięcia	Objęcie	Plan 2017 rok	Zrealizowano	Wzrost	Wzrost	Wzrost
1.2.1	Realizacja przedsięwzięcia... (konkretne dane)						
1.2.2	Realizacja przedsięwzięcia... (konkretne dane)						
1.2.3	Realizacja przedsięwzięcia... (konkretne dane)						
W.2.0	Zmniejszenie... (konkretne dane)						
W.2.1	Realizacja przedsięwzięcia... (konkretne dane)						
3.1.0	Realizacja przedsięwzięcia... (konkretne dane)						
3.1.1	Realizacja przedsięwzięcia... (konkretne dane)						

2.1.1	Investicijos mokymams	Švietimo mokymai	Ekspertai	Zemaitės universiteto priemonė	2015 m.	0	10	2015 m. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje ir švietimo įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje apibrėžiamas mokymų sąvokos turinys.
2.1.2	Investicijos mokymams	Švietimo mokymai	Ekspertai	Zemaitės universiteto priemonė	2015 m.	0	10	2015 m. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje ir švietimo įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje apibrėžiamas mokymų sąvokos turinys.
2.1.2	Investicijos mokymams	Švietimo mokymai	Ekspertai	Zemaitės universiteto priemonė	2015 m.	0	10	2015 m. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje ir švietimo įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje apibrėžiamas mokymų sąvokos turinys.
3	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT
3.1	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT
3.2	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT
3.3	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT	GLI DGDINT

2.1.1	Investicijos mokymams	Švietimo mokymai	Ekspertai	Zemaitės universiteto priemonė	2015 m.	0	10	2015 m. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje ir švietimo įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje apibrėžiamas mokymų sąvokos turinys.
2.2.1	Investicijos mokymams	Švietimo mokymai	Ekspertai	Zemaitės universiteto priemonė	2015 m.	0	10	2015 m. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje ir švietimo įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje apibrėžiamas mokymų sąvokos turinys.
2.2.2	Investicijos mokymams	Švietimo mokymai	Ekspertai	Zemaitės universiteto priemonė	2015 m.	0	10	2015 m. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje ir švietimo įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje apibrėžiamas mokymų sąvokos turinys.
2.2.3	Investicijos mokymams	Švietimo mokymai	Ekspertai	Zemaitės universiteto priemonė	2015 m.	0	10	2015 m. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje ir švietimo įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje apibrėžiamas mokymų sąvokos turinys.
2.3	Investicijos mokymams	Švietimo mokymai	Ekspertai	Zemaitės universiteto priemonė	2015 m.	0	10	2015 m. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje ir švietimo įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje apibrėžiamas mokymų sąvokos turinys.

2015 m. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje ir švietimo įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje apibrėžiamas mokymų sąvokos turinys.

Zakres przedmiotowy	Cel ogólny	Cel szczegółowy	Planowane przedsięwzięcia	Indykatory	Realizacja	Oddziaływanie	Termin realizacji
Zakres przedmiotowy obejmujący obszar...	1 Realizacja zadań z zakresu...	1.1 Planowanie i realizacja...	1.1.1 Budowa i modernizacja...	1.1.1.1 Wykonanie prac...	Wykonanie prac...	Wykonanie prac...	...
		1.2 Promocja i...	1.2.1 Organizacja...	1.2.1.1 Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	...
			1.2.2 Organizacja...	1.2.2.1 Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	...

1.2.3	1.3	1.3.1	1.3.1.1	1.3.1.1.1	1.3.1.1.1.1	1.3.1.1.1.1.1	1.3.1.1.1.1.1.1
Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...
Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...
Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...	Wykonanie...

spółdzielca	3.2	3.2.1	3.2.2	3.2.3	3.2.4
Współdzielca spółdzielczy	Przebieg wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...
Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...

Tablica B: Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy obszarów i inicjatyw, analizy SWOT oraz celów i wskaźników.

3.2.3	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...
po uprzednim wydzieleniu przedsięwzięcia...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...
Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...	Wzrost wzdłuż szosy w kierunku miejscowości...

Wszystkie powyższe punkty znajdują odzwierciedlenie w celach ogólnych, szczegółowych oraz przedsięwzięciach, określonych w LSR, z uwzględnieniem specyfiki obszaru i potrzeb mieszkańców LGD Dolina Noteci. Ponadto LSR, zgodnie z wymaganiami PROW, wskazuje grupy defaworyzowane, które będą premiiowane w zakresie uzyskiwania wsparcia w ramach LSR, w kontekście dostępu do rynku pracy. Cele ogólne i szczegółowe oraz przedsięwzięcia przewidziane w LSR definiują, że operacje realizowane w jej ramach powinny wykorzystywać lokalne zasoby i potencjał: surowce, lokalizację (położenia geograficzne), dziedzictwo, potencjał mieszkańców. Wskazane cele ogólne są ze sobą komplementarne, ponieważ dotyczą rozwoju dwóch podstawowych sfer działalności człowieka – pracy i czasu wolnego. Przewidziane operacje są w stosunku do siebie komplementarne na poziomie celów szczegółowych w ramach celów ogólnych, a mianowicie: cel ogólny drugi- Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy odnoszący się do rozwoju przedsiębiorczości, dotyczy zarówno bezpośredniej pomocy dla przedsiębiorców, wspierania ich indywidualnej aktywności jak i tworzenia infrastruktury wspomagającej przedsiębiorczość, polepszającej warunki aktywności gospodarczej dla wszystkich, którzy chcą się w nią zaangażować. Podobnie, cel ogólny trzeci- Poprawienie jakości życia i stwarzanie warunków do dalszego harmonijnego rozwoju lokalnej społeczności, który przewiduje kształtowanie świadomego i aktywnego społeczeństwa lokalnego, a jednocześnie planuje stworzenie warunków dla aktywności mieszkanców i przebudowę odpowiedniej infrastruktury społeczno- kulturowej i rekreacyjno-sportowej. Cel pierwszy ma podobną budowę jak trzeci jednak ukierunkowany jest na infrastrukturę turystyczną i promocję regionu- Rozszerzenie zrównoważonej działalności społecznej ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju turystyki i ochrony zasobów.

ROZDZIAŁ VI – SPÓB WYBORU I PROCEDURY REALIZOWANYCH PRZEZ PODMIOTY INNE NIŻ LGD I GRANTOBIORCÓW. KRYTERIÓW WYBORU.

LSR przewiduje trzy podstawowe rodzaje operacji:

1. Operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD – nabór wniosków w trybie konkursowym zamkniętym, operacje będą oceniane przez Radę LGD, a następnie przedkładać do SW w celu ich weryfikacji.
2. Projekty Grantowe – nabór wniosków o udzielenie grantu w trybie konkursowym, operacje będą oceniane przez Radę LGD, realizowane i rozliczane przez grantobiorcę, kontrolowane i rozliczane przez LGD.
3. Operacje Własne LGD – operacje kluczowe dla osiągnięcia celów LSR, realizowane przez LGD, pod warunkiem, że operacje te nie spotykają się z zainteresowaniem innych wnioskodawców (zgodnie z art. 17 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności).
Dla wyboru i oceny operacji wymienionych w pkt. 1, 2, 3, w oparciu o przepisy unijne i krajowe odnośnie wymagan, jakie musi spełnić LGD przy wyborze operacji, opracowane zostały procedury, które stanowią Załączniki do wniosku o wybór LSR. procedura wyboru i oceny operacji w ramach LSR; procedura oceny i wyboru wraz z opisem sposobu rozliczania grantów, monitoringu i kontroli grantobiorców. **Celem tworzenia procedur jest zapewnienie przejrzystości i obiektywizmu w procesie naborów i oceny wniosków o udzielenie wsparcia w ramach realizacji LSR. Zapewnienie niedyskryminujących warunków do aplikowania przez wnioskodawców o środki na operacje wpisujące się w cele strategii w tym określenie zasad oceny poszczególnych operacji w taki sposób, aby w jak największym stopniu odpowiadały na problemy obszaru.**

6.1 PROCEDURY OCENY I WYBORU OPERACJI REALIZOWANYCH PRZEZ PODMIOTY INNE NIŻ LGD I GRANTOBIORCÓW.

Proces oceny i wyboru operacji odbywa się na podstawie Regulaminu Rady LGD oraz procedur. Zastosowano w nich rozwiązania gwarantujące spełnienie następujących celów i założeń:

- * zachowanie w poszczególnych głosowaniach odpowiedniego parytetu, tak aby przedstawiciele władzy publicznej ani żadnej pojedynczej grupy interesu nie mieli więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji;
- * bezstronność członków Rady, poprzez składanie w toku procedury oceniania i wyboru operacji tzw. Deklaracji bezstronności i poufności, powodujących konieczność wyłączenia się członków Rady w przypadku zaistnienia ich powiązania z wnioskodawcą;
- * jawność procesu wyboru poprzez udostępnianie procedur i protokołów z posiedzeń Rady do wiadomości publicznej (na stronie internetowej LGD, w wersji papierowej) do wglądu w biurze LGD, poprzez doradztwo telefoniczne, drogą e-mail, osobiste, omawianie procedur w trakcie szkoleń czy warsztatów dla potencjalnych beneficjentów);
- * sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach kryteriów i ustanowienie Komisji Skrutacyjnej, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej, jest opisany w Regulaminie Organizacyjnym Rady, w procedurze wyboru i oceny operacji w ramach LSR, procedurze wyboru i oceny grantobiorców (...)
- * możliwość odwołania się wnioskodawców od niekorzystnych dla nich decyzji Rady;
- * wybór najlepszych operacji, w największym stopniu uwzględniających potrzeby grup szczególnie istotnych tj. grup defaworyzowanych, poprzez zastosowanie odpowiednich lokalnych kryteriów wyboru oraz kryteriów premiujących.

Organem kluczowym w procesie oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD oraz grantobiorców jest organ decyzyjny LGD – Rada. W ramach Rady szczególne uprawnienia posiada Przewodniczący Rady, który organizuje jej pracę i podejmuje ważne decyzje proceduralne. Zakłada się, iż praca Rady będzie mogła opierać się na zastosowaniu narzędzia multimedialnego: Platformy Obsługi Projektów (POP), za pomocą której prowadzony będzie cały nabór wniosków, chyba że Przewodniczący Rady zdecydował o zastosowaniu alternatywnego rozwiązania – prowadzenia pracy Rady w sposób tradycyjny (na posiedzeniu). To nowatorskie rozwiązanie ma na celu usprawnienie i przyspieszenie procesu przeprowadzania naboru i oceny wniosków, pozwoli też uniknąć błędów.

Procedury oceny i wyboru operacji grantowych dzieli się na następujące podstawowe etapy:

- 1) Ogłoszenie naboru: projekt ogłoszenia przygotowuje Zarząd LGD; biuro LGD zamieszcza na stronie www dokumenty konkursowe.
- 2) Składanie wniosków w formie dokumentu elektronicznego wygenerowanego przez generator wniosków oraz w formie papierowej, wygenerowanej w systemie POP.
- 3) Rejestrowanie wniosków przez biuro LGD.
- 4) Wstępna weryfikacja wniosków przez Komisję Skrutacyjną za pomocą Kart oceny formalnej.
- 5) Przesłanie wniosków przez Przewodniczącego Rady do oceny i wyboru operacji przez członków Rady.
- 6) Ocena i wybór operacji z wykorzystaniem systemu POP (lub na posiedzeniu Rady), tj.:
 - a) ocena zgodności operacji z LSR i PROW przez każdego członka Rady,
 - b) ocena operacji wg lokalnych kryteriów wyboru operacji (wg Kart oceny merytorycznej) przez każdego członka Rady,
 - c) weryfikacja Kart oceny przez Przewodniczącego Rady,
 - d) utworzenie wstępnej listy rankingowej (w systemie POP lub poza nim),
 - e) posiedzenie Rady, na którym członkowie Rady decydują w drodze głosowania, czy wybrane wstępnie operacje są zgodne z LSR i czy mogą być poddane dalszej ocenie zgodności według tzw. lokalnych kryteriów premiujących; następuje ustalenie kwot wsparcia.
- 7) Sporządzenie listy operacji i przyjęcie jej w formie uchwały.
- 8) Przekazanie informacji dla wnioskodawców o do decyzji odnośnie ich wniosków.
- 9) Ogłoszenie wyników i przekazanie do Zarządu Województwa wniosków o udzielenie wsparcia dla wybranych operacji.

Wszystkim wnioskodawcom, których wnioski zostały ocenione negatywnie na jakimkolwiek etapie procedury oceny i wyboru, przysługuje odwołanie (wniesienie protestu). Protest wnosi się do Zarządu Województwa za pośrednictwem biura LGD. Jeżeli ZW uzna zasadność protestu, następuje ponowna ocena operacji, której dokonuje Rada. Wnioskodawcom przysługują również prawo do złożenia skargi do sądu administracyjnego w przypadku ponownej negatywnej oceny operacji.

6.2 KRYTERIA WYBORU OPERACJI

Lokalne kryteria wyboru operacji wraz z procedurą ustalania lub zmiany kryteriów wyboru i Lokalne kryteria wyboru grantobiorców wraz z procedurą stanowią załączniki do wniosku o wybór LSR. Kryteria wyboru operacji wypracowane zostały przez społeczność lokalną na konsultacjach ogólnych, indywidualnych, ankietowo, poprzez wiadomości drogą elektroniczną, a na koniec podsumowane przez grupę roboczą i ponownie przedstawione na konsultacjach ogólnych w celu ostatecznego zatwierdzenia. Kryteria zostały przygotowane w podziale na następujące rodzaje operacji z zakresu: podejmowania przedsiębiorczości, rozwoju przedsiębiorczości, działań infrastrukturalnych oraz projektów grantowych. Dla każdej karty oceny operacji opracowano odrębne lokalne kryteria wyboru, a z nich wyodrębniono kryteria strategiczne (kluczowe). Składane w trakcie naboru wnioski będą badane według tych kryteriów za pomocą kart oceny operacji, stanowiących załączniki do Regulaminu Rady. Opracowane kryteria spełniają warunki dotyczące ich obiektywności, niedyskryminującego charakteru, przejrzystości i mierzalności. Przy kryteriach określone zostały zasady punktowania, w tym maksymalne i minimalne wartości, jakie może uzyskać wnioskodawca. Każde z kryteriów posiada opis, a tam gdzie to konieczne – zamieszczono definicję pojęć. W kryteriach premiowanych są wnioski, które zakładają się bezpośrednio na wskaźnik produktu np. generują dodatkowe miejsca pracy niż zakładane minimum (dotyczy przedsiębiorczości w celu drugim); są innowacyjne – to kryterium przekłada się w większym bądź mniejszym stopniu na wszystkie działania; zakładają, że działalność będzie oparta o zasoby lokalne; są ukierunkowane na zaspokajanie potrzeb zdefiniowanych grup defaworyzowanych, w szczególności ich dostępu do rynku pracy.

Jednym z kryteriów premiujących jest innowacyjność, która w odniesieniu do operacji przewidzianych w LSR oznacza:

- 1) Dla operacji z zakresu podejmowania oraz rozwoju przedsiębiorczości: wprowadzenie nowego produktu, usługi, procesu, metody marketingowej, modelu organizacyjnego na poziomie miejscowości, gminy lub na skalę większą niż gmina. Udowodnienie innowacyjności: leży po stronie wnioskodawcy i wynika z jego oświadczenia i opisu; zakłada się że wnioskodawca jest innowacyjny lub nie – nie ma skali czy jest bardziej czy mniej innowacyjny.
- 2) Dla operacji z zakresu inwestycji: niestandardowe lub pro-ekologiczne rozwiązania konstrukcyjne, technologiczne, architektoniczne lub/ i partycypacyjne wykorzystanie powstałej infrastruktury (współpraca międzysektora-

rowa służąca realizacji celów inwestycji, wykorzystanie potencjału obiektu), w odniesieniu innowacyjności będzie leżeć po stronie wnioskodawcy i wynikać ma z opisu projektu inwestycji, oceniany będzie brak lub istnienie innowacyjności.

3) Dla projektów grantowych: niestandardowe wykorzystanie w ramach operacji lokalnych zasobów (przyrodniczych, kulturalnych, społecznych itp.), a zwłaszcza pozytywny wpływ na ochronę środowiska lub przeciwdziałanie zmianom klimatycznym lub/ i nowatorskie podejście w projekcie do wsparcia grup defaworyzowanych. Udołowanie innowacyjności będzie leżeć po stronie wnioskodawcy i wynikać ma z opisu, oceniany będzie brak lub istnienie innowacyjności.

Zmiany kryteriów wyboru zawierająca Zarząd na wniosek o najmniejszej pokłowy członków Rady LGD, 5 członków Stowarzyszenia lub wszystkich członków Zarządu, lub w ramach ewaluacji, na podstawie raportu cząstkowego zawierającego wnioski i rekomendacje dotyczące lokalnych kryteriów wyboru. Zmiana kryteriów następuje po przeprowadzeniu konsultacji społecznych i uzyskaniu zgody instytucji wdrażającej na ich zmianę. O zmianie kryteriów informowani są drogą elektroniczną członkowie LGD i potencjalni beneficjenci. Dokładna, przejrzysta procedura umieszczona jest w Procedurze ustanowa i zmiany kryteriów. Kryteria posiadają metodologię wyliczenia, są mierzalne, zawierają szczegółowe opisy wyjaśniające sposób oceny, wskazują wymagania konieczne do spełnienia danego kryterium i nie budzą wątpliwości interpretacyjnych, są powiązane z diagnozą i odnoszą się do wskaźników produktu i rezultatu. Dodatkowo zawierają opisy i definicje a sposób przyznawania wag nie budzi wątpliwości. Powyższe informacje zamieszczone są w czterech Kartach merytorycznych oceny operacji wg lokalnych kryteriów

6.3 WARUNKI PRZYJAWANIA POMOCE FINANSOWEJ W RAMACH I ODDZIAŁANIA „WSPARCIE NA WDRZANIE OPERACJI W RAMACH STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ”

LGID planuje prowadzenie naborów na wybrane zakresy opisane w § 2 ust. 1 Rozporządzenia Min. Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r.

Ustalono następujące poziomy wsparcia w ramach zakresu wskazanego w:

- § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a: pomoc przyznawana jest w wysokości 100% kosztów kwalifikowanych, a kwota wsparcia wynosi 50 tys. zł;
- § 2 ust. 1 pkt 2 lit. c: pomoc przyznawana jest w wysokości 70% kosztów kwalifikowanych, a maksymalna kwota wsparcia wynosi do 300 tys. zł, przy założeniu utworzenia minimum 3 miejsc pracy (z zachowaniem proporcjonalności kwoty do miejsc pracy);
- w zakresie innym niż wymieniony w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a, c: pomoc przyznawana jest w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku jednostki samorządu terytorialnego pomoc przyznawana jest w wysokości 63,63%. Kwota wsparcia dla grantobiorców stanowi do 100% wartości operacji, przy założeniu, gdy wartość operacji nie będzie wyższa niż 50 000 złotych oraz niższa niż 5 tys. złotych. Wysokość wsparcia wynika z przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Na operacje w zakresie „podejmowanie działalności gospodarczej” wnioskodawca otrzymuje wsparcie finansowe w ustalonej kwocie 50 000 zł na jedną operację, przy założeniu, że dana operacja została wybrana przez Radę LGD traktując tę pomoc jako premię dla wnioskodawcy. Utrudnieniem takiej premii jest dla LGD idealnym rozwiązaniem, ponieważ wiele młodych osób nie stać na samodzielne założenie przedsiębiorstwa ze względu na brak płynności finansowej. Posiadają doświadczenie lub kwalifikacje, dzięki którym z pewnością mogłyby zrealizować swoje plany. Jest to kwota stała, o którą będą mogli ubiegać się wnioskodawcy, przy czym dotychczasowi biznesplan musi uzasadniać wnioskowaną kwotę. Wnioskowana kwota musi być równa kwocie wsparcia.

Powołując się na Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. §15 ust. 3, wysokość wsparcia dla wnioskodawcy przyznawana na jedną operację w zakresie innym niż podejmowanie działalności gospodarczej, nie może przekroczyć 300 tys. zł. Na podstawie §18 ust. 1 pkt a w/w Rozporządzenia, w przypadku wnioskodawcy wykonującego działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej wysokość wsparcia nie może być wyższa niż 70% kosztów kwalifikowanych. W przypadku jednostek sektora finansów publicznych kwota wsparcia dla wnioskodawcy wynosi 63,63% kosztów kwalifikowanych na jedną operację, co wynika z Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. §18 pkt 2.

Kwota wsparcia dla wnioskodawcy w zakresie operacji własnych wynosi do 50 tys. zł na jedną operację. Wnioskodawca operacji własnych może być LGD, pod warunkiem, że nikt inny uprawniony do wsparcia nie zgłosił zamiaru realizacji tej operacji.

6.4 INFORMACJA O REALIZACJI PROJEKTÓW GRANTOWYCH, OPERACJI WE WSPARCIE PROJEKTÓW WSPÓŁPACZ:

Projekty grantowe

LGID planuje zrealizować 4 projekty grantowe o łącznej wartości 300 tys. zł każdy, przy czym wartość pojedynczego grantu (każdego zadania służącego osiągnięciu celu projektu grantowego, jakie ma być zrealizowane przez grantobiorcę) nie będzie wyższa niż 50 tys. złotych oraz nie niższa niż 5 tys. złotych. Projekty grantowe będą miały

następującą tematykę przeznaczonej: mała infrastruktura turystyczna, mała infrastruktura społeczno-kulturalna i rekreacyjno-sportowa, podnoszenie kompetencji społeczności lokalnych, promocja turystyczna obszar.

Opracowanie szczegółowej procedury opisujące proces wyboru grantobiorców, sposób rozliczenia, monitoring i kontrole projektów grantowych i zostały one umieszczone w Procedurze wyboru i oceny grantobiorców wraz z opisem sposobu rozliczenia grantów, monitoringa i kontroli.

Operacje własne

LGID zamierza zrealizować Operacje Własne tylko pod warunkiem, że operacje te nie spotkały się z zainteresowaniem innych wnioskodawców (Zgodnie z art. 17 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności). Propozycje projektu operacji własnej dotyczący wprowadzenia na rynek obszar LGD marki „Dolina Noteci”. LGD posiada przygotowaną strategię promocyjną takiej marki, opartą na badaniach prowadzonych w 2014 r. Operacja zakłada sfinansowanie: powołania Kapituły Marki, zaprojektowania i wykonania egzemplarzy znaków marki, wydania materiałów informacyjnych i promocyjnych dotyczących marki, i przyznania marki pierwszym podmiotom z terenu LGD. Działanie to, poprzez lokalną aktywizację, przyczyni się do integracji różnych podmiotów działających na obszarze LGD, a także do ich promocyjnego samodzielnego operacje własne pod warunkiem, że nie zgłosi się inny podmiot z obszaru LGD gotowy zrealizować to przedsięwzięcie. Opracowano przejrzyste procedury wyboru i oceny operacji własnych.

Projekty współfinansowane

1. Międzynarodowy projekt współpracy Polsko-Słowackiej Partnerzy widzą wiele łączących ich podobieństw (np. zmiany społeczne, bogactwo kulturowe, duża liczba drobnych przedsiębiorstw). Powierzeniem woli współpracy przez partnerów projektu jest wprowadzenie założeń do własnej strategii rozwoju. Projekt przewiduje bardzo duże grono partnerów, aż 19 LGD a w nich: LGD Białe Łągi, LGD Powiatu Opolskiego, LGD Pęty Czarny Nidy, LGD Dorżecze Bobrzy, LGD Pęty Poniżna, LGD Poniżne, LGD Dorżecze Wiśły, LGD Gryf, LGD Wątki Łysej Góry, LGD Krzemienny Krąg, LGD Ziemni Sandomierskiej, LGD Region Wożoszcowski, LGD Nad Czarną i Pileją, LGD Krańca Rawki, LGD Bachurek (Stowajca), LGD „Zielony Wierchołek Śląska” – Kłobuck, LGD Lider Zielonej Wielkopolski, Stowarzyszenie LGD „Owocowy Szlak”. Projekt będzie realizowany w okresie 2016 – 2018 a jego cele są następujące: Cel ogólny: Poprawa na lokalnym rynku pracy. Cel szczegółowy: Tworzenie i rozwój przedsiębiorczości. Zakłada się różnorodność działań, przy tak dużej ilości podmiotów zapewnia zostaną podjęte porozumienia, które określą szczegółowo, które z działań będą realizowane i w jakim stopniu. Projekt realizuje cele szczegółowe LSR oraz następujące wskaźniki produktu: Liczba wydzierżawionych konferencji dotyczących projektu współpracy. Tak duża ilość partnerów projektu współpracy wymaga odpowiedniego czasu przygotawczego, tym bardziej, iż projekt przewiduje nie tylko partnerów ze Słowacji.

2. Centrum Edukacji Lokalnej Przedsiębiorczości o akronimie CEL.

Projekt przewiduje niewielkie grono partnerów, a tematyka przewodnią została nakierowana na działania związane z rozwijaniem przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Powierzeniem woli współpracy przez partnerów projektu jest wprowadzenie założeń do własnej strategii rozwoju. Partner (LGD): LGD Lider Zielonej Wielkopolski. Projekt będzie realizowany w latach 2016 – 2018, a jego cele są następujące: Cel ogólny: wzrost umiejętności przedsiębiorczych i kompetencji zawodowych mających wpływ na sytuację mieszkańców obszarów wiejskich z obszaru działania partnerskich LGD. Cele szczegółowe: wsparcie szkoleniowe i doradcze przedstawicieli grup defaworyzowanych na rynku pracy, zwiększenie szans na zatrudnienie osób młodych, promocja działań grup defaworyzowanych i kreatywnych w różnych grupach wiekowych, zwiększenie szans na efektywne prowadzenie działalności gospodarczej pozarolniczej i ulżymanię/zwiększenie liczby miejsc pracy. Podejmowane mogą być następujące działania: szkolenia e-learningowe z przedsiębiorczości dla grup defaworyzowanych, połączone z doradztwem on-line, doradztwo stażowe dla grup defaworyzowanych oraz doradztwo zawodowe (m. in. autoprezentacja, asertywność), szkolenie e-learningowe dla przedsiębiorców w zakresie reorientacji działalności gospodarczej, stworzenie forum przedsiębiorców, biogaz z poradnictwem dla przedsiębiorców, wspólnej bazy dobrych praktyk, kursy językowe stażowe + elementy e-learningu – język angielski w biznesie, kurs komputerowy „Komputer od podstaw” – szkolenie stażowe, szkolenie stażowe z przedsiębiorczości dla młodych i absolwentów, wirtualne przedsiębiorstwo oraz konkurs dla najskuteczniejszego przedsiębiorcy z każdego obszaru partnerskich LGD; wizyty studyjne. Projekt realizuje cele szczegółowe LSR oraz następujące wskaźniki produktu: Liczba wydzierżawionych w liczbie: 1

Reasumując zostają zrealizowane dwa projekty współpracy o takim samym celu ogólnym, szczegółowym oraz identycznym wskaźniku produktu, przy czym różnica pomiędzy nimi zachodzi w ilości partnerów i różnorodności działań. Jakość obydwu zakłada się na jednakowym wysokim poziomie, zarówno w skali krajowej jak i międzyrodowej.

Plan działania w podziale na wyodrębnione w konsultacjach społecznych trzy cele ogólne, stanowi załącznik do LSR. Przedstawia sposób osiągania wskaźników dla celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć. Wszelkie działania prowadzone przez LGD będą mieć na celu systematyczną realizację założeń LSR. Intensywność prowadzenia naborów oraz wybór typów operacji będą ustalane w taki sposób, aby LGD bezproblemowo uzyskiwała wymagane poziomy realizacji wskaźników w kluczowych momentach pomiaru tzn. za okres lat 2016 – 2018, 2019 – 2021 oraz 2022 – 2023.

Harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników produktu oraz realizacji budżetu LSR w Planie działania jest racjonalny, gdyż planuje się już w pierwszym przedziale czasowym uruchomienie całej kwoty dotychczasowej infrastruktury. Z doświadczenia LGD wynika, że wszelkie operacje dotyczące budowy, często przeciągają się w czasie, który to jest bardzo ważnym czynnikiem dotyczącym sprawnej realizacji LSR. Stowarzyszenie oczyszcza w przypadku tzw. zwolnienia środków będzie wnosiło do Instytucji Wdrażającej wniosek o zgodę na kolejny nabór, o ile zajdzie taka potrzeba. Przez cały okres trwania naborów prowadzone będzie systematyczne doradztwo oraz szkolenia dla beneficjentów. Ich intensywność oraz tematyka będą na bieżąco modyfikowane w zależności od potrzeb wnioskodawców oraz zakresu oczekiwanego wsparcia. Cele szczegółowe 1.2 i 3.2 będą realizowane głównie przez granty lub operacje własne. O ile ostateczni zalezy od sprawności LGD, o tyle beneficjentami grantów będą w dużej mierze organizacje pozarządowe i osoby fizyczne. Te dwie grupy wymagają wsparcia merytorycznego oraz technicznego. Zakłada się łączenie różnych potrzeb w grupy zbliżonych inicjatyw, oraz animowanie współpracy między wnioskodawcami (zadanie biura LGD). Cele szczegółowe 1.1 i 3.1 dotyczą tworzenia lub/i wykorzystywania do celów społecznych różnego typu infrastruktury. Przeprowadzana będzie analiza potrzeb odnoszących infrastrukturę. Należy badać czy m. in. lokalizacja danej inwestycji nie pogłębi postaw rozszerzeniowych mieszkańców, którzy są takiej infrastruktury pozbawieni lub mają do niej ograniczony dostęp. Należy zadbac o równomierny rozwój obszaru i niwelowanie barier w dostępie do dóbr społecznych m. in. w postaci ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej. Cel szczegółowy 2.1. – przewiduje się intensywne doradztwo i szkolenia. Szczególnymi działaniami aktywizującymi zostaną objęte osoby zagrożone wykluczeniem z rynku pracy (głównie grupy defaworyzowane). Szkolenia dotyczyć będą nie tylko kompetencji do pozyskiwania środków z PROW 2014–2020, ale także tego, jak rozpocząć własną działalność gospodarczą, powrócić do aktywności zawodowej jako pracownik etatowy lub właściciel własnego biznesu, czy też jak skutecznie rozwijać własny biznes. Duży nacisk zostanie położony na zapoznanie z prawami, ale i obowiązkami beneficjentów dotyczących uzyskanego dofinansowania. Jest to bardzo ważne zważywszy na liczbę wnioskodawców, którzy w okresie 2007–2013 rezygnowali z realizacji wniosków tuż przed podpisaniem umowy lub nawet w trakcie jej realizacji, nie zdając sobie sprawy, że ich decyzje o rezygnacji ze wsparcia lub modyfikacja wniosków obniżająca wartość projektu, miały bardzo niekorzystny wpływ na stopień wykorzystania budżetu przez LGD. Uświadomienie tego wnioskodawcom jest konieczne, aby w przyszłości uniknąć takich sytuacji. Realizacja przedsięwzięć objętych celami szczegółowymi potrwa maksymalnie do roku 2022, a od 2019 roku przewiduje się kampanie informacyjno-promocyjne na temat realizowanych projektów. Stale rosnące zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców poszukujących źródeł finansowania dla swoich projektów oraz dotychczasowe doświadczenie LGD w prowadzonych wcześniejszych naborach pokazują, iż zainteresowanie środkami finansowymi skierowanymi na obszar wiejski jest wciąż wysokie. Wsparcia poszukują zarówno potencjalni jak i obecni przedsiębiorcy, a także organizacje pozarządowe oraz JSFP. Duża aktywność wnioskodawców, potwierdzona ze stałym wsparciem i doradztwem prowadzonym przez biuro LGD gwarantuje powodzenie realizacji celów LSR.

Zgodność celów z celami PROW:

Cele i przedsięwzięcia LSR są zgodne z 3 celami przekrojowymi PROW: Ochrona środowiska; Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym; Innowacyjność

1.3. cel szczegółowy: Ochrona środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, przedsięwzięcie 1.3.1 Organizacja operacji proekologicznych ze wskaźnikiem produktu: Liczba operacji promujących ochronę środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym; 2.1.2 Przedsięwzięcie: Wprowadzanie nowych technologii i rozwiązań; wskaźnik produktu: Operacja ukończona na ochronę środowiska i podnoszenie świadomości ekologicznej.

Kryteria wspólne dla wszystkich operacji zapewnijace realizację celów PROW w LSR:

Wnioskodawca przedmiotowy wykorzystywanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska i podnoszeniu świadomości ekologicznej; wnioskodawca nastawiony jest na działalność innowacyjną. Operacja uwzględniająca opracowanie i wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów. Działania dotyczące przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym ujęte zostały w aktywizacji, gdyż społeczność lokalna wskazała ten proces jako długofalowy i mogący odnieść sukces tylko poprzez działania ciągłe i systematyczne, a w szczególności edukacyjne. Takie zdanie

ma także profesor nauk o ziemi... Jędrzej W. Kundzewicz, twierdząc, że każdy może dołożyć swoją cegiełkę w tym temacie, jednakoż musi zostać uświadomiony aby mieć wiedzę odnośnie korzyści lub fatalnych skutków swoich działań. LGD idąc za tym przykładem i pod wpływem lokalnej społeczności wyznaczyła odpowiednie zadanie dla tego działania.

Cele i przedsięwzięcia LSR są zgodne z trzema celami przekrojowymi PROW 2014–2020, kryteria wyboru zapewniają bezpośrednie osiągnięcie wskaźników określonych dla tych celów.

KONCEPCJA VII – PLAN PRACOWNY

Europejski Fundusz Strukturalny i Inwestycyjny, w skład którego wchodzi Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, jest jedynym funduszem, z którego LGD czerpie środki na realizację LSR, aktywizację, projekty współpracy i koszty bieżące, dlatego też zasadne jest stwierdzenie, że LSR jest strategią jednofundusową, wykorzystującą środki PROW 2014–2020. Zakres wsparcia oraz wkład środków publicznych w jej realizację na poszczególne działania PROW przedstawia budżet, stanowiący załącznik do LSR. Wysokość kosztów bieżących określono zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi. W planie finansowym uwzględniono wielkość wkładu w podziale na wkład EFRROW, budżet państwa, oraz wkład pochodzący od beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych, dla których określono wsparcie na działania inwestycyjne, wymagające większych nakładów finansowych. **LGD zakłada, iż zaangażowanie środków innych niż środki PROW będzie większe niż jest to określone w trakcie konsultacji społecznych. Użytkownik takiego efektu będzie możliwie dzięki zastosowanemu kryteriom wyboru operacji np. wnioskowana kwota pomocy nie przekracza (...), udział wkładu własnego jest wyższy niż wymagany (...), grantobiorca przewiduje wkład własny w formie wkładu niepieniężnego w postaci wolontariatu, który wynosi (...).**

Koszty określone jako bieżące, to przede wszystkim koszty związane z zarządzaniem procesem wdrażania LSR, w tym koszty wynagrodzeń personelu, utrzymania i wyposażenia biura LGD, koszty usług (księgowość, pocztowe, telekomunikacyjne, bankowe, informacyjne, informacyjne), szkolenia. W skład tych kosztów wchodzi również działania monitorujące i ewaluacyjne. Kolejną grupę kosztów stanowią wydatki na działania aktywizacyjne. Objęte one koszty związane ze szkoleniem osób zaangażowanych w realizację LSR, animowaniem, wspieraniem społeczności lokalnych w zakresie realizacji celów oraz działaniami szkoleniowymi i doradczymi, a także informacyjno-promocyjnymi i edukacyjnymi dotyczącymi całego obszaru LGD.

W budżecie LSR zabezpieczono także środki finansowe na realizację projektów współpracy. Wynoszą one 2% wysokości wsparcia z budżetu przeznaczanego na realizację działania 19.2. Środki przewidziane na projekty współpracy przyczynia się do podniesienia kompetencji lokalnych społeczności. Zrealizowane projekty poprawiają integrację, wymianę doświadczeń i nawiązywanie współpracy pomiędzy podmiotami z terenu LGD, ale także z LGD ze Słowacji.

Powiązanie budżetu z celami LSR:

Zarówno budżet, jak i plan działania, ściśle wiążą się z celami i przedsięwzięciami. Szczegółowe zależności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami, odnoszącymi się do poszczególnych celów, są widoczne w Załączniku nr 3 do LSR (Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu).

Operacje Własne LGD – operacje kluczowe dla osiągnięcia celów LSR, realizowane będą przez LGD, pod warunkiem, że operacje te nie spotykają się z zainteresowaniem innych wnioskodawców. **Dotąd należy, iż LGD ustanowiła kryteria punktujące większe zaangażowanie środków własnych, dlatego sama także przewiduje większy udział środków własnych niż wynikający z przepisów dotyczących poszczególnych programów.** Jest to podejście zgodne z zasadami przyznawania środków, które mają być niedyskryminujące dla wszystkich podmiotów przystępujących do konkursów.

W ramach PROW kwota na realizację LSR zależna jest od liczby mieszkańców na obszarze gmin, których łączna liczba ludności na dzień 31.12.2013 r. wynosiła 41 253 mieszkańców. Poniżej są to albo gminy wiejskie albo miejsko-wiejskie i nie występują na ich obszarze miasta powyżej 20 000 mieszkańców, całą liczbę ludności wzięto pod uwagę przy wyliczeniu kwoty dostępnej z PROW na realizację LSR. Zgodnie z rekomendacjami LGD mieści się w kategorii budżetowej: od 40 000 do 49 999, tj. 6 000 000 zł na realizację LSR z PROW. Zgodnie z wyliczonymi wyliczono kwotę w ramach wsparcia na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji (podziałanie 19.4), gdzie dla obszaru o powyższym przedziale mieszkańców przewiduje się kwotę w wysokości 1 450 000,00 zł. Kwota ta została podzielona na: - koszty bieżące – 1 420 000 zł i aktywizację – 30 000 zł. Wsparcie dotyczące kosztów bieżących wiąże się z największymi kosztami dotyczącymi wynagrodzeń i usług. Z doświadczenia LGD wynika, iż słabo opłacani pracownicy po etapie przeszkolenia i uzyskaniu odpowiedniej wiedzy odchodzą do prywatnych firm zajmujących się

doradztwem unijnym. W celu zapobiegnięcia takim sytuacjom, stowarzyszenie s... się zabezpieczyć środki finansowe na ten cel. Koszty aktywizacji zostały przewidziane zgodnie z potrzebami potencjalnych beneficjentów, społeczność lokalnej i organów stowarzyszenia.

Opis powiązania budżetu z celami i przedsięwzięciami

Zaplanowany budżet opiera się na racjonalnym harmonogramie dopasowanym do lokalnych potrzeb, ale również możliwości LGD, i zapewnia on systematyczną i ciągłą realizację LSR. Szczegółowe postępy realizacji budżetu na przestrzeni całego okresu wdrażania LSR przedstawiono zostały w Planie działania, w rozdziale VII. W tym rozdziale należy jednak wskazać kwestie, które w największym stopniu determinowały podział budżetu pomiędzy poszczególne cele ogólne i szczegółowe, a co za tym idzie, przedsięwzięcia. Na zakończenie zasługuje fakt, iż planowanie budżetu miało bezpośredni związek z opracowywaniem celów ogólnych LSR i ma swoje odzwierciedlenie w przyjętym ich uktadzie w Strategii.

Cel szczegółowy 1.1 - Rozwój infrastruktury turystycznej - kwota z budżetu na realizację celu to 1 200 000 zł, co stanowi 20% wykorzystania budżetu na realizację celu, powiązanie budżetu planu działania z celami LSR. Działania w postaci budowy i przebudowy nadal są często wskazanywa operacje, głównie przez JSRP, organizacje pozarządowe. Taki cel wymaga nakładów finansowych, które są niezbędne dla równomiernego rozwoju regionu i podniesienia jego atrakcyjności. W tym celu przewidziano jeden projekt grantowy wysokiej jakości dofinansowania w ramach projektów grantowych ustalono do 100% kosztów kwalifikowanych, co wynika z konsultacji społecznych.

Cel szczegółowy 1.2 - Promocja turystyczna obszaru - kwota z budżetu na realizację celu to 300 000 zł (Projekt grantowy), co stanowi 5% wykorzystania budżetu na realizację celu, powiązanie budżetu planu działania z celami LSR. Zakłada się, iż działania promocyjne realizowane będą z wykorzystaniem elementów dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego poprzez zastosowanie narzędzi w postaci: wydarzeń kulturalnych, publikacji, wsparcia dla zespołów folklorystycznych oraz innych alternatywnych form promocji. Poziom zarzewywanego budżetu jest wystarczający do wypromowania lub wzmooczenia promocji głównych atrakcji obszaru a jednocześnie zintegrowania ich z nowo powstałymi obiektami wartyymi wsparcia promocyjnego. Wysokość przeznaczonych środków z budżetu wynika z konsultacji społecznych i otrzymanych fiszek projektowych.

Cel szczegółowy 2.1 - Tworzenie i rozwój przedsiębiorczości - kwota z budżetu na realizację celu to 3 000 000 zł, co stanowi 50% wykorzystania budżetu na realizację celu, powiązanie budżetu planu działania z celami LSR. W szczególności wskazać należy przeznaczenie 50% wszystkich środków dostępnych dla LGD na realizację niniejszego celu dotyczącego wzrostu zatrudnienia. Premia na rozpoczęcie działalności gospodarczej wynosić będzie 50 tys. zł. Premia będzie wypłacana w formie płatności ryczałtowej w wysokości 100% kosztów wskazanych we wniosku i biznes planie, natomiast środki na rozwój istniejącego przedsiębiorstwa wynosić mogą do 300 tys. zł, przy 70% kosztów kwalifikowanych określonych we wniosku i biznes planie. Dla rozwoju uśredniono wielkość przedwziętych do utworzenia miejsc pracy, na każde 100 tys. zł zakłada się utworzenie jednego miejsca pracy. Szczególnie w odniesieniu do tego celu w Kryteriach premiuje się wskazane w LSR grupy defaworyzowane. Uwagi zgłoszone w procesie konsultacji społecznych: przeznaczenie większej części niż pierwotnie planowana na zakładanie działalności gospodarczej z uwagi na to, że brak możliwości pozyskiwania dofinansowania na rozpoczęcie działalności w ww. kwocie.

Cel szczegółowy 3.1 - Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej i rekreacyjno-sportowej - kwota z budżetu na realizację celu to 1 200 000 zł, co stanowi 20% wykorzystania budżetu na realizację celu, powiązanie budżetu planu działania z celami LSR. Dla tego celu występuje duża różnorodność planowanych inwestycji, m.in. w plac zabaw, obiekty sportowe, rekreacyjne. W tym celu przewidziano jeden projekt grantowy wysokiej jakości dofinansowania w ramach projektów grantowych ustalono do 100% kosztów kwalifikowanych, co wynika z konsultacji społecznych.

Cel szczegółowy 3.2 - Wzmooczenie kapitału społecznego - kwota z budżetu na realizację celu to 300 000 zł, co stanowi 5% wykorzystania budżetu na realizację celu, powiązanie budżetu planu działania z celami LSR. Działania w obrębie tego celu zawierają się w operacjach miękkich, które z natury swej odznaczają się znaczącą mnisząją kapitałohomnością od inwestycji. W ramach celu zakłada się realizację przedsięwzięć o charakterze społecznym, integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym. W ramach tego celu realizowane są koszty bieżące.

Udział procentowy wynika z efektów konsultacji i zgłoszonych projektów (fiszek projektowe) oraz czasookresu w jakim miałyby proponowane operacje zostać realizowane.

Komunikacja w procesie tworzenia i wdrażania lokalnej strategii rozwoju jest warunkiem nieodzownym w osiągnięciu założonych efektów. Podstawowym warunkiem w planowaniu skutecznej komunikacji jest jej obustronność, a więc komunikacja na linii LGD – społeczność lokalna – LGD. Takie podejście pozwala na pozyskiwanie informacji zwrotnej i służy transparentności działań LGD, co jest niezwykle ważne w budowaniu zaufania do LGD, która w swej działalności korzysta ze środków publicznych.

9.1 CELE DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH

Celem strategicznym w strategii komunikacji opracowanej przez Stowarzyszenie Dolina Noreci jest zbudowanie spójnego i pozytywnego wizerunku naszej LGD, będącej realizatorem LSR 2014-2020 i stosującej w tej realizacji podejście LEADER. Takie podejście do konstrukcji strategii komunikacji sprawia, iż bezpośrednio realizowane są także cele zawarte w PROW 2014-2020. Takie podejście służy też maksymalnemu i efektywnemu wykorzystaniu środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej. Poza tworzeniem twarwego i pozytywnego wizerunku LGD, zadaniem podstawowym w celach działań promocyjnych i informacyjnych jest przybliżanie idei przedsięwzięć określonych w LSR i aktywizowanie społeczności lokalnych do włączenia się w realizację LSR poprzez aktywne uczestnicstwo w proponowanych przedsięwzięciach. Działania komunikacyjne prowadzone będą poprzez zastosowanie odpowiednich metod i narzędzi komunikacji dobranych stosownie do określonych grup docelowych. Wśród celów szczegółowych komunikacji określiliśmy: okresowe informowanie społeczności lokalnej o stanie realizacji LSR, informowanie o ewentualnych zmianach w LSR, wsparcie potencjalnych beneficjentów w zakresie doskonalenia umiejętności przygotowania wniosków aplikacyjnych i pozyskiwania środków finansowych z UE, edukacja określonych grup docelowych włączonych w proces wdrażania LSR, popularyzowanie i promocja efektów realizacji projektów innowacyjnych, jak również dotyczących ochrony środowiska, prezentacja sukcesów we wdrażaniu LSR.

Przygotowując się do opracowania LSR zapytano mieszkańców o sposoby zdobywania informacji na temat wydarzeń lokalnych. Z analizy ankiety wynioskować można, że najważniejsze źródła informacji dla mieszkańców to jest prasa lokalna. Duża grupa mieszkańców w swoich miejscowościach (dotyczy to głównie mieszkańców wsi). Popularnym źródłem informacji lokalnych jest Internet, zwłaszcza media społecznościowe i strony internetowe lokalnych instytucji, organizacji pozarządowych, lokalne portale internetowe. Najmniej popularne źródła informacji to, telewizja regionalna, ulotki dostarczane do skrzynek pocztowej. Do skutecznych metod informowania należy także trzeba informowanie lokalnych liderów (np. sołtysów, członków rad sołectek), którzy są naturalnymi lokalnymi liderami w swoich miejscowościach). Liderzy to także doskonałe źródło informacji zwrotnej dla LGD. Większość mieszkańców informację czerpie od innych osób oraz z prasy lokalnej, natomiast z internetowych źródeł informacji najchętniej korzystają osoby by młode i młodsze.

9.2 GŁÓWNI ADRESACI DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH (GRUPY DOCELOWE)

Lokalna społeczność jest zbiorem grup różniących się na wielu płaszczyznach, nie tylko ze względu na wiek, płeć, wykształcenie czy zawód ale także każda grupa ma inne potrzeby. W tym miejscu należy podkreślić znaczenie podziału ogółu lokalnej społeczności na grupy docelowe. Prawidłowość przekazania informacji zależy nie tylko od formy komunikacji, ale także od odpowiednio dobranych działań do adresatów. LGD wyróżnia kilka grup docelowych:

Spójność lokalna – mieszkańcy obszaru

Jednym z celów strategii jest aktywizacja mieszkańców obszaru. W związku z tym adresem jest każdy mieszkaniec gminy członkowskiej. Informacja przekazywana przez LGD musi być ogólna, ale wymagająca użycia wszystkich możliwych środków przekazu w formach tradycyjnych i nowoczesnych, tak by dotarła do każdego przedstawiciela społeczności lokalnej.

Grupy defaworyzowane

Na obszarze LGD Dolina Noreci wyróżniono 4 grupy defaworyzowane – niepełnosprawni, osoby po 55 r. z. oraz ludzie młodzi do 26 r. z., kobiety. Ze względu na zróżnicowanie grup defaworyzowanych należy uwzględnić różnorodność środków przekazu, tak aby informacja miała szeroki zasięg. W związku z tym zostaną wykorzystane także formy przekazu jak: Internet, tablice ogłoszeń, prasa, a także współpracę z instytucjami skupiającymi grupy defaworyzowane takie jak: Ośrodki Zdrowia, placówki oświatowe. Informacja na stronie internetowej LGD, udział w targach gospodarczych na obszarze LGD, szkolenia dedykowane osobom z grupy defaworyzowanej, doradztwo indywidualne pracownika Biura LGD, poczta elektroniczna.

Komunikacja z osobami z różnymi niepełnosprawnościami

Podstawowym wyznacznikiem komunikacji jest zapewnienie równego dostępu do informacji na temat LSR. Należy dążyć do tego, aby skuteczność komunikacji z osobami z różnymi niepełnosprawnościami była taka sama, jak w przypadku komunikacji z pozostałymi grupami. Wypełnienie tych wymogów wiąże się z zastosowaniem w komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami następujących zasad: przewidywanie potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami i uwzględnianie ich na etapie planowania danego działania informacyjnego, promocyjnego lub edukacyjnego, uzupełnienie standardowego sposobu komunikacji o dodatkowe środki, które pomogą osobom z różnymi niepełnosprawnościami w odbiorze komunikatu, dopasowanie zastosowanych środków oraz kontekstu komunikacji do różnych rodzajów niepełnosprawności. Przykłady konkretnych rozwiązań w komunikacji z osobami niepełnosprawnymi: indywidualne konsultacje u Klienta przeprowadzone przez pracownika Biura LGD, zakres usług informacyjnych i doradczych identyczny jak dla konsultacji w Biurze LGD, przedstawiciele środowisk i organizacji pozarządowych z obszaru działania LGD funkcjonujących na rynku osób z różnymi niepełnosprawnościami będą zapraszani na organizowane konferencje i szkolenia, stworzenie bazy mailowej do przedstawicieli środowisk i organizacji pozarządowych z obszaru działania LGD funkcjonujących na rynku osób z różnymi niepełnosprawnościami i wykorzystanie jej do dwukierunkowego przepływu informacji.

Komunikacja z młodzieżą do 26 r. życia

Skuteczność komunikacji z osobami młodymi zależy przede od atrakcyjności przekazu i zastosowanych środków przekazu. Wypełnienie tych wymogów wiąże się z zastosowaniem następujących zasad: przewidywanie potrzeb osób młodych i uwzględnianie ich na etapie planowania danego działania informacyjnego, promocyjnego lub edukacyjnego; uzupełnienie standardowego sposobu komunikacji o dodatkowe środki przekazu, które trafią do osób młodych z komunikatami; dopasowanie zastosowanych środków oraz kontekstu komunikacji do potrzeb osób młodych. Przykłady konkretnych rozwiązań w komunikacji z osobami młodymi: organizowanie spotkań w instytucjach i organizacjach działających na rzecz ludzi młodych przeprowadzone przez pracownika Biura LGD; przedstawiciele środowisk i organizacji pozarządowych działających na rzecz ludzi młodych będą zapraszani na organizowane konferencje i szkolenia, stworzenie bazy mailowej do przedstawicieli środowisk i organizacji pozarządowych z obszaru działania LGD działających na rzecz ludzi młodych i wykorzystanie jej do dwukierunkowego przepływu informacji, wykorzystanie w działaniach komunikacyjnych portali społecznościowych

Komunikacja z osobami w wieku po 55 r. życia

Skuteczność komunikacji z osobami w wieku powyżej 55 lat zależy przede od dotarcia z przekazem, które zależy przede od wykorzystanych środków przekazu. Wypełnienie tych wymogów wiąże się z zastosowaniem w komunikacji z tymi osobami według następujących zasad: przewidywanie potrzeb osób w wieku ponad 55 lat i uwzględnianie ich na etapie planowania danego działania informacyjnego, promocyjnego lub edukacyjnego; uzupełnienie standardowego sposobu komunikacji o dodatkowe środki przekazu, które trafią do osób w wieku ponad 55 lat z komunikatami; dopasowanie zastosowanych środków oraz kontekstu komunikacji do potrzeb osób w wieku ponad 55 lat. Przykłady konkretnych rozwiązań w komunikacji z osobami w wieku ponad 55 lat: organizowanie spotkań w instytucjach i organizacjach działających na rzecz ludzi w wieku ponad 55 lat; organizowanie spotkań w instytucjach i organizacjach działających na rzecz ludzi w wieku ponad 55 lat; przeprowadzone przez pracownika Biura LGD; przesłanie na organizowane konferencje i szkolenia, stworzenie bazy mailowej do przedstawicieli środowisk i organizacji pozarządowych z obszaru działania LGD działających na rzecz osób w wieku ponad 55 lat i wykorzystanie jej do dwukierunkowego przepływu informacji.

Komunikacja z grupą defaworyzowaną kobiety

Grupa defaworyzowana, która zawiera w sobie osoby o tak różnej strukturze dostępności komunikacyjnej wymaga zastosowania praktycznie wszystkich metod o których była mowa we wcześniejszych opisach ma to swoje odzwierciedlenie choćby w fakcie, że nie ma ograniczenia wiekowego, społecznego, społecznego. Przekaz musi być nakierunkowany zarówno do osób młodych jak i starszych, zamieszkujących tereny wiejskie i miejskie. W trakcie konsultacji społecznych wskazana grupa potwierdziła, iż dobrym sposobem jest ciekawa informacja publiczna, bezpośrednie kontakty drogą email a przede wszystkim spotkania informacyjno-konsultacyjne.

Beneficjenci to segment bezpośrednio zaangażowany we wprowadzanie zmian, osoby i organizacje ubiegające się lub mogące się ubiegać o współfinansowanie operacji – są to liderzy zmian. Potrzeby komunikacyjne dotyczące będą kwestii ściśle merytorycznych związanych bezpośrednio z realizowaną operacją. Należy pamiętać, że jest to grupa, którą należy motywować do promowania własnej operacji, do dzielenia się swoimi pozytywnymi doświadczeniami z reprezentantami pozostałych grup.

Potencjalni beneficjenci wymagają motywacji do podjęcia konkretnych działań. Aktywnie poszukują rozwiązań. Komunikat powinien być dostosowany do potrzeb/oczekiwań potencjalnego beneficjenta. Powinien wskazywać nowe możliwości stwarzane przez LGD, dać szansę i przekonać o korzyściach wynikających z podjęcia „wysiłku” w ubieganiu się o Fundusze Europejskie. Do grupy tej zaliczyć można: potencjalnych wykonawców, jednostki organizacyjne, jednostek samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, instytucje ochrony zdrowia, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, organizacje rolników. LGD udostępni beneficjentom informacje ważne dla nich z punktu widzenia realizacji projektów. Przed wszystkim LGD zapewni niezbędne dokumenty określające warunki uzyskania wsparcia. Wszelkie informacje o konkursach zamieszczane są na stronie internetowej LGD. Na każdym etapie realizacji projektów beneficjenci mają możliwość konsultacji z pracownikiem Biura LGD. W miarę zapotrzebowania będą organizowane dla beneficjentów szkolenia warsztaty specjalistyczne gwarantujące prawidłową realizację projektów.

Przedstawiciele wszystkich sektorów - jednym z celów Strategii jest współpraca międzysektorowa. Sektor gospodarczy reprezentowany przez przedsiębiorców i rolników będzie informowany za pomocą spotkań indywidualnych, grupowych, za pomocą Internetu (głównie poprzez e-mail) ogłoszeń, a także szeroko rozumianej kampanii promującej rozwój przedsiębiorstw, tworzenie nowych miejsc pracy i wprowadzenie innowacji. Sektor publiczny będzie informowany poprzez Internet (przede wszystkim e-mail i komunikatory internetowe) spotkania grupowe, indywidualne, tablic ogłoszeń w instytucjach publicznych, poczta tradycyjna. Sektor społeczny wymagać będzie użycia szerszego katalogu środków przekazu. Informacje oprócz stron internetowych lub profilu na portalu społecznościowym, ogłaszane będą za pomocą spotkań z liderami społecznymi, a także poprzez spotkania i konsultacje.

Równocześnie odbiorcami komunikatów są:

Uczestnicy operacji (faktyczni i potencjalni) to osoby aktywnie uczestniczące w operacjach, wśród których szczególnie znaczenie mają członkowie grup społecznych stojących przed wyzwaniami/problemami/mogącymi ograniczać ich udział w życiu społecznym i gospodarczym, osoby te mogą skorzystać lub korzystać z efektów operacji realizowanych przez liderów zmian. Komunikaty do faktycznych i potencjalnych uczestników projektów powinny obudzić

w nich zainteresowanie. Ciągłe zmiany dzięki środkom przewidzianym w LSR oraz przekonać o ich dostępności. Komunikaty powinny wskazywać szanse jakie niesie wsparcie środków przewidzianych w LSR i zawierać przykłady efektywnych rozwiązań zarówno na poziomie organizacji jak i członków określonych społeczności. Przy budowaniu komunikatów należy pamiętać o ich personalizacji, powinny zawierać informacje dotyczące rzeczywistej potrzeby potencjalnego uczestnika operacji. Uczestnicy operacji, to członkowie różnych społeczności, którzy dzięki korzystaniu z operacji realizowanej przez beneficjenta/lidera zmian już uczestniczą w jego realizacji i korzystają z jego efektów. Grupa ta, oczekuje również wsparcia merytorycznego w rozwiązywaniu bieżących problemów, najczęściej dotyczących ich samych, ich sytuacji społecznej lub zawodowej. Istotnym oczekiwaniem członków grupy jest chęć wykorzystania ich wiedzy i zdobytych doświadczeń, po realizacji operacji. Komunikaty powinny zawierać wskazania dotyczące np. szans rynkowych, jakie przed nimi stoją dzięki zrealizowanej operacji, której uczestnikami byli lub są.

Odbiorcy rezultatów komunikacyjnych (rozumiani jako wszyscy mieszkańcy obszaru działania LGD), a także turyści i inwestorzy jako osoby korzystające bezpośrednio i pośrednio z efektów operacji zrealizowanych z udziałem środków przewidzianych w LSR LGD udostępni beneficjentom informacje ważne dla nich z punktu widzenia realizacji projektów. Przed wszystkim LGD zapewni niezbędne dokumenty określające warunki uzyskania wsparcia. Wszelkie informacje o konkursach będą zamieszczone na stronie internetowej LGD. W miarę zapotrzebowania będą organizowane dla beneficjentów szkolenia specjalistyczne gwarantujące prawidłową realizację projektów. Na każdym etapie realizacji projektów beneficjenci będą mieli możliwość konsultacji z pracownikiem Biura LGD. Mieszkańcy obszaru działania LGD są głównie odbiorcami informacji o operacjach, które zostały lub są realizowane. Odbiorcom rezultatów w komunikatach należy uświadomić, że są „konsumentami” efektów pracy beneficjentów, przez upowszechnianie informacji o korzyściach jakie, dla nich z tego tytułu wynikają. Do szeroko rozumianej opinii publicznej (mieszkańców obszaru działania LGD) kierujemy przede wszystkim komunikaty kształtujące obraz korzyści wynikających z efektywnego wykorzystania środków przewidzianych w LSR, ale również tworzący ogólne zainteresowanie społeczeństwa szansą, jaką jest wykorzystanie wsparcia. Wynika to z faktu, że w sytuacji, w której społeczeństwo rozumie zachodzące zmiany i dostrzega wynikające ze zmian korzyści, chętniej je wspiera, chociażby poprzez akceptację, czyli pozytywną opinią publiczną. Do grupy tej zaliczyć można przedstawicieli wcześniej wymienionych grup docelowych programu oraz szeroko rozumiane społeczeństwo (mieszkańców obszaru działania LGD). Nie są to grupy rozłączne. Jedna osoba może być liderem zmian w jednej dziedzinie, w innej społeczeństwo rozumie zachodzące zmiany i dostrzega wynikające ze zmian korzyści, chętniej je wspiera, chociażby poprzez akceptację, czyli pozytywną opinią publiczną. Do grupy tej zaliczyć można przedstawicieli wcześniej wymienionych grup docelowych programu oraz szeroko rozumiane społeczeństwo (mieszkańców obszaru działania LGD). Równocześnie wszyscy należymy do szeroko pojmowanej opinii publicznej.

Komunikacja obejmuje wszystkie trzy segmenty. Liderzy zmian są grupą priorytetową z punktu widzenia realizacji LSR. Udział społecznie lokalnych i wyodrębnionych z niej poszczególnych grup adresatów-interesariuszy w procesie komunikacji będzie możliwe szeroki i co do zasady otwarty. Działania komunikacyjne będą kierowane również do partnerów, mediów, instytucji wdrażających Strategię i środowisk opiniotwórczych. Działania te mają na celu promocję efektów dofinansowania z Funduszy Unijnych, upowszechnianie wiedzy na temat polityki rozwoju lokalnego oraz zapewnienie konkurencyjności regionu na tle kraju.

9.3 RODZAJE DZIAŁAŃ I ŚRODKÓW KOMUNIKACYJNYCH

Sposród wielu środków w naszym planie komunikacji uwzględniono kilka narzędzi odpowiadającym celom LSR i określonym grupom docelowym. Wśród tych działań informacyjnych-promocyjnych są: Kampanie informacyjne, kierowane do ogółu społeczności lokalnej, a wśród niej potencjalnych beneficjentów. Celem kampanii będzie szeroka informacja i promocja samej LSR, zaplanowanych w niej przedsięwzięć i kryteriów oceny wniosków aplikacyjnych. W kampaniach zostaną wykorzystane przede wszystkim środki masowego przekazu oraz spotkania bezpośrednie. Materiały informacyjne promocyjne i szkoleniowe (w formie drukowanej i elektronicznej) – będą wykorzystane częściowo w kampanii informacyjnej, a częściowo w realizowanych programach edukacyjnych. Konferencje, spotkania informacyjno-konsultacyjne będą zastosowane głównie celem informacji i wsparcia potencjalnych beneficjentów w postaci informacji i doradztwa merytorycznego. Okazjonalne imprezy masowe – organizowane przez podmioty gospodarcze, społeczne i publiczne oraz uczestnictwo LGD w tego typu imprezach. Portale internetowe – biura LGD oraz podmiotów wchodzących w skład LGD, a także portale społecznościowe. Ten środek komunikacji służy nam do prezentacji wszystkich dokumentów związanych z wdrażaniem LSR, a także do bieżącego informowania, np. o terminach naboru wniosków, planowanych konkursach, rodzajach i wysokości wsparcia projektów, etc. Wszelkie informacje udostępniane na portalach internetowych będą miały formę przejrzystą i zrozumiałą dla każdego potencjalnego beneficjenta. Będą także zawierać adresy kontaktowe do osób odpowiedzialnych za wdrażanie LSR, a wiele z nich będzie miało formę interaktywną w postaci możliwości komentowania i wyrażania swoich opinii, co w dużym stopniu stanowi element innowacyjny. Natomiast w odniesieniu do komunikacji wewnętrznej ustalono, iż komunikację tę definiują podstawowe dokumenty pracy biura (np. zakresy czynności, umowy ewidencyjne, regulamin pracy biura) i działalności organów LGD, które zapewniają prawidłowość procesu komunikowania, w tym także prowadzenie odpowiedniej dokumentacji związanej z procesem, jego monitorowaniem i ewaluacją działań komunikacyjnych.

9.4 PLAN KOMUNIKACYJNY I CELE OGÓLNE LSR

Cele główne strategii komunikacji wpisują się w cel strategiczny – nadrzędny, ale uwzględniają przede wszystkim cele ogólne LSR i realizacji tych celów podporządkowane są działaniom komunikacyjnym. W przypadku LGD Stowa-

zyszenia Doliny Noteci, działania komunikacyjne związane będą ściśle z trzema... ami ogólnymi. Opis planu komunikacji prezentuje więc układ: cel ogólny LSR, podporządkowany mu cel komunikacyjny, adresaci działań komunikacyjnych, środki i działania komunikacyjne, efekty tych działań i wskaźniki. Plan komunikacyjny w odniesieniu do poszczególnych celów ogólnych, zapisanych w LSR, przedstawia się następująco:

W odniesieniu do celu ogólnego nr 1 w LSR: Rozszerzenie zrównoważonej działalności społecznej ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju turystyki ochrony zasobów.

Cel komunikacyjny: Rozwaga świadomości społeczności lokalnej o walorach turystycznych obszaru oraz promocję turystyczną, a także zwiększenia promocyjnego obszaru.

Grupami docelowymi działań komunikacyjnych w ramach tego celu będą: sformalizowane grupy społeczne, organizacje pozarządowe, potencjalni inwestorzy, podmioty sektora publicznego, wytwórcy produktów lokalnych, inne podmioty gospodarcze zajmujące się produkcją lokalną i usługową, potencjalni inwestorzy w obiekty rekreacyjne turystyczne celem ich udostępnienia społeczności lokalnej i turystom.

W realizacji tego celu wykorzystane zostaną następujące środki komunikacji: kampanie informacyjne i promocyjne z użyciem dostępnych mediów, informacja publiczna, szkolenia, imprezy markowe promujące region i produkty lokalne, wydawnictwa turystyczne, materiały promocyjne.

Efektami, jakie LGD chce uzyskać dzięki tym środkom komunikacji będą:

- **gospodarze:** zwiększenie liczby podmiotów zaangażowanych w tworzenie wartości kapitału społecznego, organizacja wspólnych przedsięwzięć związanych z turystyką; utworzone miejsca pracy w sektorze turystycznym, rozwój usług turystycznych;
- **sposobnie:** zwiększenie umiejętności przygotowania wniosków aplikacyjnych, organizacja wydarzeń turystycznych, krajoznawczych, imprez markowych, promocja obszaru, zwiększenie wartości kapitału społecznego, korzyście zmiłny w postawach obywatelskich.

Ponadto przeprowadzone zostaną szkolenia z zakresu doskonalenia umiejętności aplikowania o środki finansowe z programu LEADER. Przy określaniu działań komunikacyjnych i środków przekazu wzięto pod uwagę przede wszystkim cel komunikacji i grupę docelową, a także ocenę skuteczności stosowanych metod komunikacji w realizacji poprzedniej LSR. Skutecznym działaniem okazały się bezpośrednie kontakty z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami jak i społecznością lokalną na spotkaniach i szkoleniach. Dobre rezultaty przyniosły prowadzone przez LGD kampanie informacyjne i promocyjne, angażujące różne środki przekazu. Ponadto wprowadzono kilka innowacyjnych metod, w tym m.in. wizyty studyjne po obszarze LGD, zakładowi na portalu internetowym biura LGD, które zaplanowano głównie dla grup docelowych przedsiębiorców oraz grup defaworyzowanych. Zakłada się, że największą wagę w działaniach komunikacyjnych LGD zwróci na uzyskanie informacji zwrotnej, w postaci komentarzy na portalu internetowym i społecznościowych, pozyskiwaniu ankiet od lokalnej społeczności bezpośrednio wyrażających opinie i oceny na temat efektów wdrażania LSR i działalności LGD.

W odniesieniu do celu ogólnego nr 2 w LSR: Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy

Cel komunikacyjny: Podniesienie świadomości społeczności lokalnej znaczenia przedsiębiorczości

w rozwoju gospodarczym obszar i sprzyjającemu procesom włączenia społecznego.

Grupa docelowa działań komunikacyjnych w ramach tego celu będą: istniejący przedsiębiorcy, potencjalni przedsiębiorcy, grupy osób defaworyzowanych, rolnicy zamierzający otworzyć działalność gospodarczą. W realizacji tego celu wykorzystane zostaną następujące środki komunikacji: kampanie informacyjne, informacja publiczna, szkolenia, konferencje, spotkania bezpośrednie, porady indywidualne.

Efektami, jakie LGD chce uzyskać dzięki tym środkom komunikacji będą:

- **gospodarze:** wzrost liczby przedsięwzięć gospodarczych, w tym turystycznych; rozwój już istniejących przedsiębiorstw; zwiększenie poziomu zatrudnienia;
- **sposobnie:** aktywizacja społeczności lokalnej w podejmowaniu przedsiębiorstwa lokalnych, włączenie społeczne wniosków aplikacyjnych; zwiększenie współpracy i integracji społeczności lokalnych, włącznie społeczne grup defaworyzowanych.

W odniesieniu do celu ogólnego nr 3 w LSR: Poprawianie jakości życia i stwarzanie warunków do dalszego harmonijnego rozwoju lokalnej społeczności

Cel komunikacyjny: Doskonalenie kapitału społecznego, budowanie świadomości tożsamości lokalnej i aktywizacja społeczności lokalnej poprzez edukację, podejmowanie wspólnych przedsięwzięć przez określone grupy społeczne, animację społeczną, podnoszenie poziomu umiejętności w aplikowaniu środków finansowych z programu LEADER

Grupą docelową działań komunikacyjnych w ramach tego celu będą: sformalizowane grupy zainteresowań, organizacje pozarządowe, potencjalni inwestorzy z sektora publicznego, zdefiniowane grupy osób defaworyzowanych. Do realizacji tego celu wykorzystane zostaną następujące środki komunikacji: kampanie informacyjne, informacja publiczna, szkolenia, warsztaty tematyczne, animacja różnych grup społecznych, w tym defaworyzowanych, porady indywidualne.

Efektami, jakie spodziewamy się uzyskać dzięki tym środkom komunikacji będą:

- **sposobnie:** aktywizacja społeczności lokalnej w podejmowaniu przedsięwzięć dla dobra ogółu; zwiększenie współpracy i integracji społeczności lokalnych; włączenie społeczne grup defaworyzowanych; korzystne zmiany

w postawach obywatelskich; wyższa wartość kapitału społecznego; zwiększenie umiejętności przygotowania wniosków aplikacyjnych;

- **Wskazniki:**

- Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami
- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych
- Liczba ogłoszeń i postów umieszczonych na stronie internetowej LGD i profilu społecznościowym
- Średnia ocena elementów działania LGD i realizacji LSR wyrażona przez respondentów za pomocą ankiet ocenianych poziom zadowolenia
- Liczba ogłoszeń i informacji umieszczonych na tablicach ogłoszeń w instytucjach
- Liczba osób, z którymi przeprowadzono indywidualne wywiady za pomocą rozmów telefonicznych
- Liczba materiałów drukowanych
- Liczba artykułów w prasie lokalnej
- Liczba spotkań prezentujących efekty działań

Szczegółowy plan komunikacji na linii LGD – grupy docelowe – LGD w procesie realizacji LSR 2014-2020 dla Stowarzyszenia Dolina Noteci znajduje się w załączniku nr 5 do niniejszej strategii. Podjęto decyzję, iż na początku każdego roku kalendarzowego przeprowadzane będzie rewizja harmonogramu działań komunikacyjnych i w przypadku jakichkolwiek zmian, np. aktualizacji terminów naborów wniosków wprowadzanych przez UM, czy wniosków wynikających z okresowych ewaluacji, plan ten będzie podlegał niezbędnym korektom.

9.5 ANALIZA EFEKTYWNOŚCI ZASTOSOWANYCH DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH I ŚRODKÓW PRZEKAZU

Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu będzie prowadzona poprzez:

- Bieżącą analizę liczby uczestników poszczególnych działań. Zebranie poszczególnych danych z prowadzonych działań i stosowania środków przekazu będzie odbywało się na podstawie zbieranych przez pracowników LGD informacji. Analiza będzie prowadzona poprzez: listy, obecności na spotkaniach grupowych, liczby udzielenia indywidualnego doradztwa w biurze LGD, liczby wypełnionych ankiet, liczbę uczestników danego wydarzenia, liczbę fizyk projektowych zleceń przez LGD, a w przypadku wnioskodawców liczba złożonych wniosków. Inne pomiary mające świadczyć o szerokim zasięgu informacji to liczniki wejść na stronę internetową, liczba komentarzy, udostępnienia informacji i polubienia postów na portalu społecznościowym. Dzięki bieżącej kontroli działań komunikacyjnych i zastosowaniu środków przekazu oraz analizie danych, możliwa będzie szybka reakcja w sytuacji zaistniałego problemu i wprowadzenie zmian, które poprawią jakość realizowanych działań bądź też rezygnacja w pewnym zakresie z działań.

Ewaluację prowadzona w trakcie wdrażania Strategii – ewaluacja pozwoli na zebranie dodatkowych danych do ewaluacji działalności komunikacyjnej. Okresowe zbieranie danych przyczyni się do podejmowania działań pod kątem podstałowych kryteriów ewaluacji.

Każdy plan komunikacji zakłada pewne cele, jakie dzięki niemu mają zostać osiągnięte. Celem tym podporządkowane są działania i odpowiednio dobrane środki przekazu. Stosowane działania komunikacyjne oraz wykorzystywane w tym celu środki przekazu, podlegać będą cyklicznym badaniom efektów, jakie przyniosą i porównaniom ich z zakładanymi efektami. Jeśli w wyniku monitoringu lub ewaluacji stwierdzi się, iż któreś z działań komunikacyjnych nie przynosi pożądanych efektów, zostanie zastosowany plan naprawczy. Plan ten polegać będzie na modyfikacji dotychczasowych praktyk komunikacyjnych i ich udoskonaleniu lub wprowadzeniu innych, które w ocenie Stowarzyszenia i społeczności lokalnej będą bardziej odpowiednie w drodze do celu. Każde bowiem działanie ma swe atuty, ale musi także w sobie pewną dozę ryzyka. Oczywiście trudno jest przewidzieć zakres takiego ryzyka, szczególnie, jeśli spowodowane jest ono barierami zewnętrznyimi. Ale może istnieć także ryzyko po stronie LGD. Dlatego bardzo ważne jest, by już na etapie budowania planu komunikacji być świadomym tego ryzyka. A zatem w podjęciu do tworzenia planu komunikacji zaczęto od samooceeny LGD, a szczególnie tej grupy osób, która będzie uczestniczyć i odpowiadać za działania komunikacyjne. Samooceena to swoisty przegląd wiedzy merytorycznej i umiejętności komunikacyjnych niezbędnych do prowadzenia prawidłowego procesu komunikacji. Wynikiem tej samooceeny było wyznaczenie osób odpowiedzialnych za komunikację wewnętrzną i zewnętrzną.

W komunikacji wewnętrznej ważnym stało się ściśle określone zakresu odpowiedzialności komunikacyjnych osób indywidualnych zatrudnionych do realizacji LSR. Kolejną czynnością było określenie zakresu odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za proces komunikacji z otoczeniem, na linii LGD – szeroko rozumiana społeczność lokalna – LGD. W proces ten proce osoby zatrudnionych będą włączone członkowie organów LGD oraz członkowie LGD, w zależności od rodzaju i charakteru informacji. Natomiast do obowiązków biura LGD należy m.in. monitorowanie efektów komunikacji, ewaluacja procesu komunikacji, sporządzanie ocen i wniosków oraz generowanie propozycji ewentualnych zmian w planie komunikacji, nad którym będzie sprawował nadzór dyrektor biura. Wraz z procesem monitorowania i ewaluacji realizacji planu komunikacji zaplanowano równoległe działania mające na celu bieżącą ocenę realizacji LSR. Informacje uzyskane dzięki tym działaniom, w przypadkach problemów z wdrażaniem poszczególnych operacji, (np. z uwagi na brak akceptacji społecznej) mogą stać się podstawą wdrożenia programu naprawczego. Zasadnicze zmiany, które wynikają z realizacji procesu komunikacji ze społecznością

lokalną będą konsultowane z tą społecznością, przy użyciu takich narzędzi, jak porty społecznościowe i spotkania bezpośrednie z zainteresowanymi grupami.

LGD zaangażowane we wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju jest zobligowane do regularnego prowadzenia badań ewaluacyjnych i oceny skuteczności prowadzonych działań. W związku z tym działanią będą publikowane na stronie internetowej LGD oraz gmin objętych LSR. Informacje będą zamieszczane w formie zestawień rocznych i ocena realizacji poszczególnych działań będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki. Ocena realizacji opierać się będzie na ocenie poszczególnych działań realizowanych w ramach Planu Komunikacyjnego dokonywanych za pomocą ankiet, badań ilościowych oraz na podstawie wyznaczonych wskaźników oceny skuteczności oraz badaniu efektywności świadczonego doradztwa przez pracowników LGD. Przewidziane zostały także działania mające na celu pozyskiwanie informacji zwrotnej o funkcjonowaniu LGD i realizacji LSR. Wszystkie te działania mają na celu wprowadzanie ewentualnych korekt i oceny prawidłowości realizacji LSR. Dodatkowe informacje zbierane będą podczas działań informacyjnych o zasadach i efektach LSR skierowane do potencjalnych wnioskodawców i mieszkańców. Pozyskane w ten sposób informacje zostaną wykorzystane do aktualizacji LSR, procedur oraz ewentualnej zmiany funkcjonowania poszczególnych organów LGD lub biura. W sytuacji zaistnienia problemów z wdrażaniem LSR, a także potencjalnego pojawienia się sytuacji nieakceptacji społecznej wdrożone zostaną następujące środki zaradcze: przeprowadzenie konsultacji społecznych w trakcie wdrażania, wywiady indywidualne, w celu określenia, które z wprowadzonych rozwiązań w planie komunikacyjnym nie spełniają oczekiwań i powinny zostać poprawione i w jakim stopniu. Wyniki działań realizowanych w ramach planu komunikacji będą pojawiały się na bieżąco na stronie internetowej LGD, jak również na stronach poszczególnych gmin zrzeszonych. Na stronach gmin zostanie zamieszczony komunikat odsyłający odbiorców do strony LGD, tak jak miało to miejsce w okresie programowania 2007 - 2013.

ROZDZIAŁ X – ZINTEGROWANIE

Podejście Leader to przede wszystkim nastawienie na lepsze wyniki w sferze lokalnej, ale także narzędzie interakcji i podejściem odgornym, mające na celu osiągnięcie zintegrowania. Płucząc dosłownie jest to połączenie, zjednoczenie, scalenie sił i tak właśnie powinno być pojmowane przez społeczeństwo, jako spójne zestawienie projektów, które mają na celu osiągnięcie wytyczonych w LSR celów i potrzeb co prowadzi do osiągnięcia celów Unii Europejskiej. LSR realizuje pod kątem zintegrowania wykorzystanie potencjału obszaru czyli zasobów i wiedzy przy jednoczesnym realizowaniu wyzwań rozwojowych i lokalnych uwarunkowań. W trakcie ustalenia społecznych zostały podkreślone problemy, które nurtują społeczeństwo w kontekście rozwojowym, takie jak zaniedbana działalność społeczno-gospodarcza, wysokie bezrobocie, niewystarczająca aktywność mieszkańców. Umiejętowanie tychże problemów z jakimi boryka się obszar jest bardzo ważne, gdyż powinniśmy mieć świadomość w jakich tematach oczekuje się największych zmian. Zintegrowane podejście ma odzwierciedlenie w doborze celów: rozwój infrastruktury, promocja, wzmocnienie kapitału, tworzenie i rozwój przedsiębiorczości. Zakłada się, iż największe i najbardziej pożądane zmiany w sposób kompleksowy i spójny rozwiążą wskazane problemy, oczywiście na miarę otrzymanych środków finansowych.

Znaczenie zintegrowania

W niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju zintegrowane działania przejawiają się w kilku płaszczyznach i na różnych szczeblach uogólnienia. Po pierwsze: zachowano zgodność celów, przedsięwzięć i operacji ze strategiami rozwoju jednostek samorządu terytorialnego obejmujących obszar wdrażania LSR, jak również szerokim wachlarzem innych dokumentów strategicznych. Zgodność tą i kompletność wykazano w dalszej części rozdziału. Zwrócić uwagę należy na to, iż gminy – zgodnie ze swoimi strategiami i planami operacyjnymi – realizują większe zadania inwestycyjne służące turystyce (np. infrastrukturę komunikacyjną i techniczną, infrastrukturę ochrony środowiska itp.), zaś LSR przewiduje szereg operacji dotyczących tzw. małej infrastruktury turystycznej, która będzie komplementarna do realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Po drugie: dokonano powiązania celów i przedsięwzięć pomiędzy sobą oraz powiązania ich ze specyfiką obszaru i wnioskami z analizy SWOT. Po trzecie – przewidziano w LSR przedsięwzięcia, które realizowane są pospół przez jednostki różnych sektorów. Wynika to wprost z opisu tych przedsięwzięć i wymienionych w nim grup potencjalnych wnioskodawców (osoby fizyczne, podmioty gospodarcze, jest, organizacje pozarządowe), a także z wykazu zaplanowanych działań PROW, umożliwiających realizację tych przedsięwzięć poprzez wielosektorowe działania, które także prowadzą do zintegrowania. Zarówno cele szczegółowe jak i przedsięwzięcia realizowane m.in. w Dolinie Noteci, a polegające na szerszym udostępnianiu jej walorów turystom i mieszkańcom opierają się jednocześnie na walorach przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i kulturowych. Dolina Noteci jest bowiem miejscem, gdzie walory wzajemnie się przeplątają i żyją ze sobą w zgodnej symbiozie.

10.1. POWIĄZANIA I SPÓJNOŚĆ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI

LSR wykazuje powiązania, spójność i kompletność z wieloma dokumentami planistycznymi obowiązującymi w regionie, powiatach i gminach. Poniżej przedstawiono cele dokumentów planistycznych z którymi LSR Stowarzyszenia Dolina Noteci zachowuje zgodność.

10.1.1. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY SZAMOCIN 2011-2020

- Cel strategiczny 1: Wzrost „nie struktury ekonomicznej gminy dla powiększenia zatrudnienia i dochodów jej mieszkańców. (zgodne z celem 2)
 - Cel strategiczny 2: Dostosowanie przestrzeni geograficznej i społeczno-gospodarczej gminy do oczekiwań mieszkańców. (zgodne z celem 3)
 - Cel strategiczny 3: Rozwój zasobów ludzkich przez zapewnienie możliwości najwyższego poziomu usług społecznych i bezpieczeństwa. (zgodne z celem 3)
- #### 10.1.2. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA CHODZIEŻ
- Podjąć działania o położeniu geograficznym dla rozwoju miasta. (zgodne z celem 1.1.)
 - Promocja działalności w kierunku zagospodarowania naturalnych walorów środowiska. (zgodne z celem 1.1.)
 - Stworzyć warunki dla rozwoju przedsiębiorczości. (zgodne z celem 2)
 - Promocja gospodarcza miasta i regionu. (zgodne z celem 2)
 - Rozbudować bazę sportowo-turystyczną i kulturalną. (zgodne z celem 3)
- #### 10.1.3. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY CHODZIEŻ NA LATA 2007-2016
- Działania w kierunku budowy i modernizacji infrastruktury kulturalno-oświatowej. (zgodne z celem 3.1.)
 - Działania w kierunku rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. (zgodne z celem 3.1.)
 - Działania w kierunku dalszej rozbudowy i poprawy infrastruktury społecznej. (zgodne z celem 3.2.)
 - Działania w kierunku rozwoju infrastruktury turystycznej. (zgodne z celem 1.1.)
 - Stworzenie warunków do rozwoju bazy agroturystycznej. (zgodne z celem 1.1.)
 - Stworzenie warunków do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości z uwzględnieniem sektora rolnego. (zgodne z celem 2)
 - Tworzenie warunków do rozwoju różnych form turystyki i bazy noclegowej. (zgodne z celem 1.1.)
 - Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, opartego na walorach przyrodniczo-krajoobrazowych. (zgodne z celem 2)
 - Stworzenie spójnego programu promocji turystycznej i gospodarczej gminy. (zgodne z celem 1.2.)
 - Podejście działań w kierunku realizacji inwestycji infrastrukturalnych będących podstawą dla rozwoju agroturystyki, rzemiosła i innych usług okołoturystycznych. (zgodne z celem 1.1.)
 - Stwarzanie warunków do poprawy jakości komunikacji wewnętrznej. (zgodne z celem 3.2.)
 - Podejście działań w kierunku wykorzystania walorów turystyczno-krajoobrazowych gminy dla jej rozwoju (zgodne z celem 1.2.)
 - Wspieranie i podejmowanie działań w kierunku rozwoju edukacji i kultury. (zgodne z celem 3.1.)
 - Tworzenie warunków do zwiększenia poziomu inwestycji na terenie gminy, powodujących wzrost zatrudnienia mieszkańców. (zgodne z celem 2)
 - Stworzenie warunków dla lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców. (zgodne z celem 3.2.)
 - Stworzenie warunków do zmniejszenia bezrobocia i jego społecznych skutków. (zgodne z celem 2)
 - Działania mające na celu rozwój turystyki, sportu i rekreacji. (zgodne z celem 1.1.; 3.1.)
 - Umóżliwienie wykorzystania walorów przyrodniczych gminy do rozwoju agroturystyki i turystyki kwalifikowanej. (zgodne z celem 1.1.)
- #### 10.1.4. STRATEGIA ROZWOJU GMINY BUDZYŃ NA LATA 2006-2018
- Aktywizacja gospodarza - rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych miejsc pracy, między innymi poprzez różnicowanie źródeł utrzymania ludności; (zgodne z celem 2)
 - Rozwój infrastruktury technicznej, jako instrumentu poprawy stanu środowiska, poprawy jakości życia mieszkańców oraz poprawy atrakcyjności inwestycyjnej. (zgodne z celem 2)
 - Rozwój turystyki (rozumiany jako szansa wykorzystania zasobów gminy w zakresie wzrost dochodów uzyskiwanych z turystyki poprzez zróżnicowanie oferty turystycznej. (zgodne z celem 1.1.)
- #### 10.1.5. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU CHODZIECKIEGO NA LATA 2011-2020
- Cel strategiczny 1: Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i przeciwdziałanie bezrobociu. (zgodne z celem 2)
 - Cel 1.1. Tworzenie miejsc pracy poprzez promowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. (zgodne z celem 2)
 - Cel 1.2. Promowanie turystyki dla zwiększenia udziału usług turystycznych w gospodarce, wzrostu zatrudnienia i dochodów. (zgodne z celem 1.2.)
 - Cel 1.3. Równoważenie i aktywizowanie rynku pracy. (zgodne z celem 2)
 - Cel strategiczny 3: Podniesienie jakości życia przez zapewnienie wszechstronnego rozwoju i kondycji zasobów ludzkich. (zgodne z celem 3.2.)
 - Cel 3.1. Zachowanie i ulepszenie środowiska i kulturowego dla poprawy jakości życia obecnego i przyszłych pokoleń. (zgodne z celem 3.2.)
 - Cel 3.4. Stymulowanie działalności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej dla podniesienia jakości kapitału ludzkiego. (zgodne z celem 3.1.)
 - Cel 3.5. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego dla wzmocnienia integracji i utrwalenia lokalnej tożsamości (zgodne z celem 3.2.)

10.1.6. ZAKTUALIZOWANA STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2020 ROKU

- Cel strategiczny 5: Zwiększenie spójności województwa. (zgodnie z celem 3.2.)
 - Cel operacyjny 5.1. Wsparcie ośrodków lokalnych. (zgodnie z celem 3.2.)
 - Cel operacyjny 5.2. Rozwój obszarów wiejskich. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 5.3. Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 5.4. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 5.6. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego. (zgodnie z celem 2)
 - Cel strategiczny 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 6.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 6.3. Rozbudowa sieci i kooperacji w gospodarce regionu. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 6.5. Tworzenie warunków rozwoju inteligentnych specjalizacji, w tym wspieranie sektorów kreatywnych w gospodarce. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 6.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 6.11. Rozwój gospodarki społecznej. (zgodnie z celem 3.1.)
 - Cel operacyjny 6.12. Rozwój „srebrnego” sektora gospodarki. (zgodnie z celem 2)
 - Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 7.3. Poprawa przedsiębiorczości i zatrudnialności. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 7.4. Rozwój oraz promocja postaw kreatywnych i innowacyjnych. (zgodnie z celem 2)
 - Cel strategiczny 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa. (zgodnie z celem 3.1.)
 - Cel operacyjny 8.1. Wzmocnianie aktywności zawodowej. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 8.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym. (zgodnie z celem 2)
 - Cel operacyjny 8.4. Promocja zdrowego stylu życia. (zgodnie z celem 1.2.)
 - Cel operacyjny 8.5. Wzmocnianie więzania społecznego. (zgodnie z celem 3.2.)
 - Cel operacyjny 8.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu. (zgodnie z celem 3.1.)
 - Cel operacyjny 8.8. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego. (zgodnie z celem 3.1.)
 - Cel operacyjny 8.9. Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny. (zgodnie z celem 3.1.)
 - Cel operacyjny 8.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego. (zgodnie z celem 1.2.)
- ### 10.1.7. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI REALIZOWANY PRZEZ WOJEWÓDZTWA
- #### URZĄD PRACY
- I. Zatrudnienie i integracja społeczna. (zgodnie z celem 2)
 - II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących. (zgodnie z celem 2)
 - VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich. (zgodnie z celem 2)
 - 1. Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie. (zgodnie z celem 2)
 - 2. Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia. (zgodnie z celem 2)
 - 3. Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich. (zgodnie z celem 2)
 - VII. Promocja integracji społecznej. (zgodnie z celem 3.2.)
 - 1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji. (zgodnie z celem 3.2.)
 - 2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej. (zgodnie z celem 3.2.)
 - 3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji. (zgodnie z celem 3.2.)
 - VIII. Regionalne kadry gospodarki. (zgodnie z celem 2)
 - 1. Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie. (zgodnie z celem 2)
 - 10.1.8. PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKA
 - Oś priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury. (zgodnie z celem 1.1.)
 - 10.1.9. REGIONALNA STRATEGIA INNOWACJI DLA WIELKOPOLSKI NA LATY 2015-2020
 - Cel strategiczny 2. Podniesienie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw. (zgodnie z celem 2)
 - 10.1.10. STRATEGIA ZROWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSI, ROLNICTWA I RYBACTWA NA LATY 2012-2020
 - Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. (zgodnie z celem 2)
 - Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej. (zgodnie z celem 3.1.)
- ### 10.1.11. ROZWOJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPÓŁCZNOŚĆ

Wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społecznej lokalnej w realizacji LSR. (zgodnie z celem 3.2.)

- zakładanie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości. (zgodnie z celem 2.1.)
- podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów, w szczególności rolników i osób długotrwale pozostających bez pracy. (zgodnie z celem 2.1.)
- podnoszenie wiedzy społecznej lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych a także innowacji. (zgodnie z celem 1.3.)
- rozwijanie dziedzictwa lokalnego. (zgodnie z celem 1.)
- rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej. (zgodnie z celem 1.1. i 3.1.)

10.2. WENIĘTRZNE ZINTEGROWANIE LSR

Przewidziane w LSR operacje są ze sobą spójne i zintegrowane, zarówno na poziomie celów ogólnych, jak i w ramach poszczególnych celów szczegółowych. Cele ogólne są ze sobą spójne, ponieważ dotyczą głównych sfer życia i działalności człowieka – pracy, zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych oraz czasu wolnego. Cele szczegółowe są ze sobą spójne, ponieważ zakładają nie tylko stworzenie infrastruktury społecznej, ale również rekreacyjnej sportowej i turystycznej, co spowoduje efekt synergii w mediuim odstępnie czasowym na jednym obszarze.

Wszystkie cele adresują zidentyfikowane w analizie SWOT potrzeby, cele szczegółowe dotyczące rynku pracy (np. tworzenie i rozwój przedsiębiorczości) są ze sobą spójne, gdyż realizowane w jego ramach przedsięwzięcia, zakładające pomoc dla przedsiębiorców, mają nie tylko charakter bezpośredniej pomocy finansowej, wspierania ich indywidualnej aktywności, ale również stanowią prawdziwą funkcjonalną ośrodką doradczą, jakim jest LGD. Realizacja tych przedsięwzięć wymaga współpracy zarówno wszystkich sektorów: publicznego, poprzez tworzenie przyjaznego klimatu dla przedsiębiorców (tworzenie strefi przemyślowych, udostępnianie terenów i lokalni pod działalność komercyjną, działalność informacyjną), społecznego, poprzez edukowanie obywateli i przyszłych przedsiębiorców i wskazywanie najlepszych sposobów pozyskiwania energii biznesowej; gospodarczego, poprzez aktywny udział w realizacji przedsięwzięć, jak i wielu branż działalności gospodarczej (od agroturystycznej, poprzez gastronomiczną i rekreacyjną, po produkcję handlową opartą na zasobach lokalnych).

Wszystkie przedsięwzięcia łączy założenie maksymalnego wykorzystania lokalnych zasobów (surowców, upraw, infrastruktury, położenia geograficznego, dziedzictwa lokalnego, potencjału mieszkańców). Efektem będzie mocniejsze związanie lokalnych społeczności z miejscem zamieszkania, ukształtowanie się prawdziwie obywatelskiego społeczeństwa i doprowadzenie do tego, aby mieszkańcy traktowali swoje miejscowości i gminy jak prawdziwe „małe ojczyzny”. Realizacja wszystkich przedsięwzięć oraz dobra polityka na szczeblu gminnym zapewni zrównoważony i zgodny z zasadami dbałości o środowisko rozwój całego obszaru LGD. we wszystkich dziedzinach życia jego mieszkańców – pracy, zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i wolnego czasu. Są to – jak sądzimy – wystarczające przykłady zastosowania zintegrowane podejście dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR. Wykazaliśmy bowiem, że przedsięwzięcia realizowane są przez różne sektory i podmioty i opierają się na walorach i wykorzystaniu wszystkich zasobów obszaru, jak również posiadają szereg powiązań z innymi dokumentami strategicznymi na terenie obszaru LSR i województwa wielkopolskiego.

Cyfrowe oznaczenia celów ogólnych, celów strategicznych oraz przedsięwzięć pochodzą z Tabeli 8, zamieszczonej w Roz. 5 Cele i wskaźniki

ROZWIĄZANIE XI – MONITORING I EWALUACJA

LGD będzie systematycznie monitorować funkcjonowanie LGD i stan realizacji LSR, funkcjonowania LGD będzie prowadzony wewnętrznym (ocena własna, realizowana przez osoby bezpośrednio zaangażowane we wdrażanie LSR), natomiast ewaluację wdrażania LSR prowadzić będą głównie eksperci zewnętrzni. Monitoring prowadzony będzie na bieżąco (zgodnie z planem monitoringu), z kolei ewaluacja realizowana będzie w okresach rocznych, odnosząc się do działań podejmowanych w poszczególnych latach kalendarzowych.

Zasady i sposób prowadzenia monitoringu. Monitorowaniu podlegać będą: działania biura LGD, wdrażanie LSR oraz wdrażanie środków finansowych na poszczególne operacje i działalność własną LGD. Monitoring ma wdrażaniu LSR. W przypadku niepowodzeń we wdrażaniu LSR – monitoring będzie podstawa do podejmowania działań naprawczych. Źródła danych do prowadzenia monitoringu to:

- listy obecności na spotkaniach prowadzonych przez biuro LGD;
- sprawozdania, dokumentacja fotograficzna;
- liczba odwiedziających portal internetowy www.dolnarecoci.com.pl;
- liczba zainteresowanych ogłaszaniem konkursami;

LSR jest dokumentem strategicznym, założenia w niej zawarte mają charakter długofalowy, a jej efekty mogą potencjalnie znacząco wpływać na środowisko, dlatego też należało zbadać już na etapie jej projektowania, czy podlega ona strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Konieczność przeprowadzenia takiej oceny zależy od indywidualnej zawartości dokumentu, zewnętrznych uwarunkowań jego realizacji oraz ryzyka wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na obszar Natura 2000 w związku z realizacją zaplanowanych na ich terenie przedsięwzięć.

Wyniki analizy stwierdzono, że w LSR Stowarzyszenia Dolina Noteci znalazły się zapisy pozwalające na realizację przedsięwzięć lub działań, które nie powinny znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko, załączności:

- opracowywana LSR będzie stanowiła instrument realizacji założeń zbieżnych w celach ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego,
- zadania wdrażane za pośrednictwem LSR mogą dotyczyć tylko niewielkich inwestycji, gdyż środki dystrybuowane w tym programie są stosunkowo niewielkie, zbyt skromne na średnie i większe inwestycje, co pozwala wykluczyć oddziaływanie skumulowane i transgraniczne,
- poszczególne inwestycje realizowane w ramach LSR będą podlegały procesom uzgadniania z organami uprawnionymi do wydawania decyzji/opinii, co wyeliminuje wystąpienie ewentualnego negatywnego wpływu np. na zachowanie dziedzictwa kulturowego czy na środowisko przyrodnicze,
- brak jest szczegółowych parametrów przedsięwzięć inwestycyjnych (jest to zależne od wniosków - przyszłych beneficjentów), takich jak ich lokalizacja, typ, skala czy też powierzchnia zabudowy inwestycji i nie jest możliwe wykonanie szczegółowej oceny oddziaływania LSR na środowisko, gdyż nie możliwa jest pełna kwantyfikacja oddziaływań.

Z przeprowadzonej analizy LGD wypracowała wniosek, iż zapisy, cele i sposoby realizacji projektów zawarte w niniejszej LSR nie wpływają znacząco i negatywnie na środowisko, a tym samym nie jest konieczne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w rozumieniu Ustawy OOS. Przedstawiony projekt LSR nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24.03.2016 r. (WOO-III.410.158.2016.MM.1). Zarząd LGD zwrócił uwagę, iż skontyrowanie indywidualnych przedsięwzięć na kolejnych etapach postępowania, które będą finansowane przez beneficjentów ze środków PROW 2014-2020 w ramach działania LEADER, będzie wymagało analizy wpływu tych zamierzeń na środowisko, w tym na obszar Natura 2000.

ROZDZIAŁ XIII – ZAŁĄCZNIKI DO LSR

ZAŁĄCZNIKAMI DO LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU SĄ:

- Procedura aktualizacji LSR
- Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu
- Plan działania wskazujący harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników produktu
- Budżet LSR
- Plan komunikacji

Załącznik nr1 do LSR

Procedura aktualizacji LSR

LSR została przygotowana z udziałem lokalnej społeczności, zatem zmiany tego dokumentu wymagają co najmniej jednej formy konsultacji społecznej. Jedynym właściwym organem do zatwierdzenia projektu LSR jest Walne Zebranie Członków LGD, natomiast do zatwierdzenia zmian – Zarząd LGD. Przepuszczalne przyczyny zmiany LSR, to: zmiana przepisów regulujących realizację LSR, propozycje ulepszeń, wynik prowadzonego monitorowania lub ewaluacji, pojawiające się nowych potrzeb lokalnej społeczności, błędy edytorские, Wniosek o zmianę LSR musi zawierać wskazanie:

- Wady- lub
- propozycji ulepszenia- lub
- konieczności zmiany
- uzasadnienie wnioskowanej zmiany
- wskazanie rozdziałów, podrozdziałów i załączników, których dotyczy zmiana.

Przebieg procesu aktualizacji LSR zaprezentowano poniżej:

Lp.	Etapy zmiany Lokalnej Strategii Rozwoju	Podmiot wprowadzający zmiany	Czas na przygotowanie zmiany

- liczba zainteresowanych organizowanych szkoleniami;
- wnioski aplikacyjne o wsparcie projektowanych operacji;
- wnioski o płatność;
- karty doradztwa prowadzonego przez pracowników LGD;
- oświadczenia beneficjentów dotyczące satysfakcji z uzyskanych informacji i doradztwa;
- badania ankietowe;
- dokumenty finansowe.

Zasady i sposób prowadzenia ewaluacji. Za proces ewaluacji odpowiedzialni będą: Zarząd LGD (który będzie wykonywać część zadań związanych z ewaluacją, szczególnie te, które mogą być prowadzone równolegle z monitoringiem) oraz eksperci zewnętrzni. Za gromadzenie danych i dokumentów niezbędnych do prowadzenia ewaluacji odpowiadać będzie biuro LGD. Ewaluacja prowadzona będzie zgodnie z planem ewaluacji i będzie kończyć się opracowaniem raportu zawierającego: wykaz zrealizowanych operacji w ramach LSR, wykaz działań związanych z funkcjonowaniem LGD; opis uzyskanych efektów w porównaniu do planowanych; analizę wydatków budżetowych; analizę zrealizowanych operacji w ramach celów LSR; wnioski w formie uwag i rekomendacji, których realizacja zapewni wyższą efektywność działania LGD i bezproblemowe osiągnięcie celów. Wyniki analizy mogą – w uzasadnionych przypadkach – posłużyć aktualizacji LSR lub doskonaleniu działań biura LGD. Wyniki analizy, po zatwierdzeniu ich przez organy LGD, zostaną opublikowane (w formie skróconego dokumentu) na portalu internetowym LGD Stowarzyszenia Dolina Noteci. Tabele dotyczące monitoringu i ewaluacji, zestawiające wymagane informacje wraz z ramowym harmonogramem ich przeprowadzania stanowią załącznik do LSR.

Elementem podlegającym monitoringu, jak również sposób pozyskiwania danych, czas i okres pomiaru, sposób i okres pomiaru zamieszczone zostały w Załączniku nr 2 do lsr. Z punktu widzenia efektywności i skuteczności prac mieszkańcy obszaru wskazywali, iż ewaluację powinni okresowo przeprowadzać Zarząd a w dłuższych odstępach czasowych eksperci zewnętrzni przy pomocy pracowników biura. Kolejnym niezmiernie ważnym elementem, który powinien być każdorazowo po naborze badany jest przebieg konkursów, który pozwoli wprowadzić nowe rozwiązania do całego procesu oceny jak i przyjęcia wniosków, gdyż wpływa to bezpośrednio na efektywne wydawkowanie środków, które jest głównym celem wszystkich organów LGD. Komunikacja jako element strategii wpływa na wszystkie procesy zachodzące w LGD, dlatego założono, iż czas pomiaru to ocena roczna, która pozwoli ocenić efektywność pod kątem trafności doboru środków przekazu i metod komunikacyjnych. Przy założeniu dość dużej liczby szkoleń i doradztwa wprowadzono nowe źródła danych, którymi są karty oceny świadczącego doradztwa. LGD chcąc w dalszym ciągu być rozpoznawalną powinna przynajmniej w dwuletniej ocenie sprawdzić skuteczność promocji. Kolejnym elementem jest budżet zarówno pod kątem wykorzystania środków na poddziałanie 19.2 jak również pod kątem wykorzystania poprzez grupy defaworyzowane, mieszkańcy obszaru wskazali iż takie badanie ewaluacyjne powinno zostać przeprowadzone przez biuro co najmniej raz na rok. Aby sprawdzić użyteczność wybranych celów przyjęto element realizacji wskaźników i celów, który to będzie oceniany w skali rocznej przez pracowników biura. Zakłada się, że zarówno wnioskodawcy jak i społeczność lokalna powinni wykonać w trakcie ewaluacji trafność i skuteczność kryteriów wyboru oraz procedur wyboru wniosków. Zmiany w treści lsr będą budowane poprzez opinie Zarządu, beneficjentów, a także sprawozdania i dokumenty własne. Pozwoli to na sprawdzenie trafności pierwotnie określonej lsr. Aktywizacja społeczna pomimo niewielkiej ilości środków przewidziana jest głównie na komunikację ze społecznością lokalną przez wskazane przez nich samych obszary komunikacyjne, jak szkolenia, konferencje i artykuły w prasie lokalnej. Trafność i użyteczność projektów zgłaszanych do realizacji badana będzie przynajmniej raz na pół roku. Badanie wykonane zostanie przez pracowników biura na podstawie harmonogramów rzeczowo-finansowych, które są podstawowym dokumentem wskazującym także zasadność danego wniosku.

W ramach przeprowadzonych ewaluacji planuje się zastosowanie następujących kryteriów ewaluacyjnych: funkcjonowanie LGD, adekwatność zadań do regulaminu biura, skuteczność szkoleń, skuteczność doradztwa, terminowość realizacji budżetu i wskaźników, rozpoznawalność LGD. Co do wdrażania lsr planuje się: skuteczność osiągnięcia celów, trwałość realizowanych wskaźników, prawidłowość kontraktowania środków, skuteczność ogłoszeń o nabórze, spójność rozwiązań proceduralnych. Sposób wykorzystania wyników z monitoringu zarówno w monitoringu jak i ewaluacji wymagać będzie analiz i wprowadzenia zmian naprawczych. Wymagać zatem będzie interwencji w brzmieniu regulaminów, procedur, planów, statutu, a być może samej lsr, jednakże z zachowaniem warunków określonych w przepisach prawnych, zamiatach umowy ramowej i na funkcjonowanie. Istotne jest aby przy zmianach tych zachować warunki takie jak udział lokalnej społeczności. Zatem sposób wykorzystania wyników z ewaluacji polegał będzie na przygotowaniu projektów zmian, konsultacji projektów zmian z właściwymi organami LGD, zatwierdzenie zmian przez właściwy organ, zaopiniowanie zmian przez ZW, a na końcu wdrożenie zmian.

1	<ul style="list-style-type: none"> Wniosek o zmianę LSR Stowarzyszenia Dolina Noteci 	<ul style="list-style-type: none"> grupa 100 mieszkańców pracownik odpowiedzialny za zmiany LSR Rada Komisja Rewizyjna 	<ul style="list-style-type: none"> okres realizacji LSR
2	<ul style="list-style-type: none"> Weryfikacja zgodności wniosku o zmianę LSR z zapisami umowy ramowej 	<ul style="list-style-type: none"> Zarząd 	<ul style="list-style-type: none"> do 7 dni
3	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie projektu poprawionej lub zmienionej LSR 	<ul style="list-style-type: none"> Pracownik odpowiedzialny za LSR 	<ul style="list-style-type: none"> do 7 dni
4	<ul style="list-style-type: none"> Opublikowanie projektu poprawionej lub zmienionej LSR na stronie Stowarzyszenia Dolina Noteci 	<ul style="list-style-type: none"> Pracownik odpowiedzialny za LSR 	<ul style="list-style-type: none"> do 7 dni
5	<ul style="list-style-type: none"> Zgłaszanie uwag 	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy obszaru Organy LGD, Członkowie 	
6	<ul style="list-style-type: none"> Przeprowadzenie konsultacji społecznych metodą jakościową (forma spotkania, minimum jedno dla czterech gmin)* 	<ul style="list-style-type: none"> Zarząd Pracownik odpowiedzialny za LSR 	<ul style="list-style-type: none"> Do 14 dni
7	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie zestawienia uwag i opinii 	<ul style="list-style-type: none"> Pracownik odpowiedzialny za LSR 	<ul style="list-style-type: none"> Do 7 dni
8	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacja projektu poprawionej lub zmienionej LSR wraz z zestawieniem uwag i opinii na Zebraniu Zarządu 	<ul style="list-style-type: none"> Pracownik odpowiedzialny za LSR 	<ul style="list-style-type: none"> Podczas trwania Zebrania Zarządu
9	<ul style="list-style-type: none"> Ustalenie ostatecznego brzmienia projektu LSR 	<ul style="list-style-type: none"> Zarząd 	
10	<ul style="list-style-type: none"> Zatwierdzenie projektu LSR 	<ul style="list-style-type: none"> Zarząd 	

*w przypadku znaczących zmian dotyczących struktury celów i przedsięwzięć LSR

Załącznik nr 2 do LSR

PROCEDURA MONITORINGU I EWALUACJI LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU "DOLINA NOTECI NA LATA 2014 - 2020"

§1

Celem procedury jest monitorowanie i ewaluacja wdrażania LSR oraz pracy i oddziaływania Stowarzyszenia "Dolina Noteci" poprzez ocenę wskaźników produktu, rezultatu, zakres planowanych działań oraz weryfikację celów założonych w Lokalnej Strategii Rozwoju "Dolina Noteci na lata 2014 – 2020".

§2

Procedura określa czynności od powołania Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji LSR do publikacji dokumentów - „Raport z wdrażania LSR” i „Raportu z ewaluacji LSR”.

§3

Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji LSR

- Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji LSR zwany dalej Zespołem powoływany jest przez Zarząd Stowarzyszenia "Dolina Noteci".
- Zespół składa się z przedstawicieli sektorów:
 - Gospodarczego
 - Publicznego
 - Społecznego
- Zebranie Zespołu odbywa się nie rzadziej niż raz w roku.

§4

Monitoring

- Biurowo LGD jest zobowiązane do zbierania i przetwarzania danych pochodzących z ankiet monitorujących.
- Zespół dokonuje analizy danych, pochodzących z monitoringu:
 - realizację LSR i efektywność działań LGD
 - wydatkowanie środków na poszczególne operacje i przedsięwzięcia założone w LSR
 - efektywność pracy Biura Stowarzyszenia "Dolina Noteci" oraz działań komunikacyjnych
- Zespół wniósł sponykac się w okresie rozporządzającym nowy rok kalendarzowy.
- Zespół wykorzystuje określone metody monitoringu danych, zgodnie z załącznikami do LSR
- Zespół tworzy „Raport wdrożenia LSR”
- Elementy Lokalnej Strategii Rozwoju i funkcjonowania LGD podlegające monitoringowi:

Elementy strategii i funkcjonowania biura LGD	Wykonawca badania	Źródła danych	Czas pomiaru	Analiza i ocena danych
Funkcjonowanie biura LGD	Zarząd LGD	-opinia Zarządu -opinia lokalnej społeczności -dokumenty własne	na bieżąco	Efektywność, skuteczność i rzetelność w wykonywaniu obowiązków przez pracowników.
Doradztwo LGD	Zarząd LGD Społeczność lokalna	-karta efektywności świadczonego doradztwa -opinia Zarządu	na bieżąco	Efektywność i skuteczność udzielonego doradztwa przez pracowników LGD.
Wskaźniki i cele LSR	Biurowo LGD Społeczność lokalna	-sprawozdania beneficjentów -ankiety beneficjentów -liczba zatwierdzonych wniosków do dofinansowania	na bieżąco	Trwałość, efektywność, skuteczność i trwałość celów i wskaźników założonych w LSR.
Budżet	Biurowo LGD	-wnioski o płatność -sprawozdania rzeczowo-finansowe	na bieżąco	Efektywność, trwałość i użyteczność wykorzystania środków finansowych.
Komunikacja	Biurowo LGD Społeczność lokalna	-strona internetowa – licznik wejść -ankiety -bezpośrednie rozmowy z wnioskodawcami -listy obecności na konsultacjach/spotkaniach	na bieżąco	Skuteczność i efektywność zastosowania wybranych środków przekazu i metod komunikacji.
Harmonogram ogłaszania konkursów.	Biurowo LGD	-ogłoszenia o konkursie -dokumentacja własna biura	na bieżąco	Prawidłowość ogłaszania konkursów
Zainteresowanie lokalnej społeczności działaniami LGD	Biurowo LGD Zewnętrzni eksperci	-listy obecności na spotkaniach, imprezach promocyjnych -liczba złożonych wniosków na dofinansowanie -dokumentacja własna	Na bieżąco	Efektywność i skuteczność informacji o działaniami LGD.

§5

Ewaluacja

- 1) Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji spotyka się co najmniej raz na dwa lata.
- 2) Zespół dokonuje ewaluacji celem oszacowania osiągniętych celów i wskaźników wskazanych w Lokalnej Strategii Rozwoju „Dolina Noteci”.
- 3) Zespół ocenia osiągnięcie cele i wskaźniki za pomocą kryteriów:
 - a) efektywności/prawidłowości
 - b) trafności
 - c) skuteczności
 - d) użyteczności
 - e) trwałości
 - f) uwzględnia aktualne trendy rozwojowe
- 4) Zebrania Zespołu odbywają się w okresie umożliwiającym dostęp do wyników „raportu z wdrożenia LSR” z lat poprzednich.
- 5) Zespół ma prawo do zarządzania ekspertyzy zewnętrznej, na podstawie decyzji Zarządu LGD.
- 6) Zespół tworzy „Raport z ewaluacji LSR”.
- 7) Raport może zawierać wnioski dotyczące:
 - a) zmian w organizacji Biura LGD
 - b) zmian w Planie Komunikacyjnym
 - c) zmian w LSR (Aktualizacja LSR)
- 8) Biuro LGD jest zobowiązane do zapewnienia obsługi logistycznej Zespołu.
- 9) „Raport z wdrożenia LSR” oraz „Raport z ewaluacji LSR” prezentowany jest na Zarządzie, Walnym Zebraniu Członków.
- 10) Raporty ewaluacyjne i monitorujące są publikowane i zamieszczane na stronie internetowej Stowarzyszenia oraz wnioski w wersji skróconej
- 11) Elementy strategii LSR i funkcjonowania LGD podlegające ewaluacji

Elementy strategii i funkcjonowania biura LGD	Wykonawca badania	Źródła danych	Czas pomiaru	Analiza i ocena danych
Funkcjonowanie biura LGD	Zarząd LGD	Elementy funkcjonowania biura LGD - opinia Zarządu - opinia beneficjentów - Analiza dokumentów własnych LGD -ankiety - analiza treści ogłoszeń konkursów	ocena roczna, od I kwartału 2017 czas danego naboru ocena roczna, od I kwartału 2017	Efektywność i skuteczność pracy biura, rzetelności przekazywanej informacji i użyteczności wobec beneficjentów Efektywność, skuteczność i trafność przebiegu procesu ogłaszania, naboru wniosków, aż po ocenę.
Przebieg konkursów	Zarząd LGD Biuro LGD			Efektywność i skuteczność zarządzania sprawami stowarzyszenia przez poszczególne organy LGD Dolina Noteci.
Funkcjonowanie organów LGD	Biuro LGD Społeczność lokalna	-Listy obecności na zebraniach	ocena roczna, od I kwartału 2017	Skuteczność, efektywność i trafność doboru środków przekazu i metod komunikacyjnych do grup docelowych.
Komunikacja	Biuro LGD Społeczność lokalna	-listy obecności na spotkaniach -Liczba ogłoszeń na stronie internetowej LGD	ocena roczna, od I kwartału 2017	Skuteczność, efektywność i trafność i trwałość prowadzonego przez LGD doradztwa i szkoleń.
Szkolenia i doradztwo	Zarząd LGD Lokalna społeczność	-karty ocen świadczonych doradztwa -listy obecności na spotkaniach -liczba prawidłowo złożonych wniosków	ocena roczna, od II półrocza 2016	

Rozpoznawalność i wizerunek LGD	Spoc. .ność lokalna Eksperti zewnętrzn	-wywiady ze społecznością lokalną -liczba zrealizowanych projektów -ankiety -licznik wejść na stronę internetową LGD -Liczba osób biorących udział w wydarzeniach organizowanych przez LGD	ocena dwuletnia	Skuteczność, trwałość i efektywność promocji LGD wśród lokalnej społeczności.
Budżet LGD	Biuro LGD Eksperti zewnętrzn	-wnioski o płatność -sprawozdania beneficjentów -dokumenty własne biura	co najmniej raz na rok, od I kwartału 2017	Efektywność i trafność wydatkowania na realizację operacji środków finansowych.
Elementy strategii LSR				
Budżet LGD wykorzystany na realizację grup defaworyzowanych	Biuro LGD	-wnioski o płatność -sprawozdania beneficjentów	co najmniej raz na rok, od I kwartału 2017	Efektywność i trafność wydatkowania środków finansowych na realizację operacji w zakresie grup defaworyzowanych
Budżet LGD wykorzystany na realizację w zakresie rozwoju turystyki i rekreacji	Biuro LGD	-wnioski o płatność -sprawozdania beneficjentów	co najmniej raz na rok, od I kwartału 2017	Efektywność i trafność wydatkowania środków finansowych na realizację operacji w ramach rozwoju rekreacji i turystyki.
Budżet LGD wykorzystany na realizację na utworzenie nowych miejsc pracy	Biuro LGD	-wnioski o płatność -sprawozdania beneficjentów	co najmniej raz na rok, od I kwartału 2017	Efektywność i trafność wydatkowania środków finansowych na realizację operacji utworzenia nowych miejsc pracy.
Budżet LGD wykorzystany na realizację aktywności społecznej lokalnej	Biuro LGD	-wnioski o płatność -sprawozdania beneficjentów	co najmniej raz na rok, od I kwartału 2017	Efektywność i trafność wydatkowania środków finansowych na realizację operacji w ramach aktywizacji społecznej lokalnej.
Stopień realizacji wskaźników i celów LSR	Biuro LGD	- sprawozdania beneficjentów -ankiety -dokumenty własne LGD -opinie społeczności lokalnej	ocena roczna	Trafność, efektywność, skuteczność i trwałość wybranych celów oraz zakładanych wskaźników.
Informowanie lokalnej społeczności o LSR	Biuro LGD Społeczność lokalna	-licznik wejść na stronę internetową LGD -treść ogłoszeń umieszczonych w różnych formach -jakość informacji w materiałach drukowanych	ocena roczna	Trafność i efektywność przekazywanych informacji

Kryteria oceny operacji i procedury wyboru	Biuro LGD Społeczność lokalna	-konsultacje ze społecznością lokalną ankiety opinia potencjalnych wnioskodawców opinia organów LGD	przy każdym wyborze wniosków	Trafność i skuteczność wyboru kryteriów i procedur wyboru wniosków do realizacji operacji.
Zmiany treści w LSR	Biuro LGD Zarząd LGD Społeczność lokalna	-opinia Zarządu opinia beneficjentów dokumenty własne LGD sprawozdania beneficjentów	ocena roczna, I kwartał 2018	Trafność i użyteczność zmian w LSR.
Aktywizacja społeczna	Biuro LGD Zarząd LGD	-opinia beneficjentów ilość złożonych wniosków ilość imprez organizowanych przez LGD liczba osób uczestniczących w warsztatach, spotkaniach, konferencjach	Ocena roczna, od I kwartału 2018	Efektywność, skuteczność, trafność, użyteczność i trwałość animacji lokalnej na obszarze objętym LSR.
Harmonogram rzeczowo - finansowy	Biuro LGD	-Sprawozdania beneficjentów	raz na pół roku, ostatnia ocena w grudniu 2022 r	Trafność i użyteczność projektów zgłaszanych do realizacji.

§7

Harmonogram
Okres pomiaru

Lata	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Półroczna	I II	I II	I II	I II	I II	I II	I II	I II
Monitoring								
Ewaluacja								

§6

Uwagi i sugestie

- 1) Osoby chcące zgłosić uwagi lub sugestie mogą to zrobić za pomocą:
 - a) Komunikatora zamieszczonego na stronie internetowej lub media społecznościowe
 - b) e-mail na adres: biuro@dolnanoteci.com.pl
 - c) poczty tradycyjnej na adres: Stowarzyszenie "Dolina Noteci" ul. Sienkiewicza 2, 64-800 Chodzież
 - d) spotkań indywidualnych w Biurze LGD

CEL: Wzrost liczby mieszkańców wsi w powiecie chodzieskim

Przebieg realizacji	Planowane	Wykonane	100%	0,00 zł	1 200 000 zł	1 200 000 zł
Przebieg realizacji	Planowane	Wykonane	100%	0,00 zł	1 200 000 zł	1 200 000 zł
Przebieg realizacji	Planowane	Wykonane	100%	0,00 zł	1 200 000 zł	1 200 000 zł

Budżet LSR

Wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań:

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)	
	PROW	Razem EFSI
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	6 000 000,00	6 000 000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	120 000,00	120 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 420 000,00	1 420 000,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	30 000,00	30 000,00
Razem	7 570 000,00	7 570 000,00

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	1 908 900,00	1 091 100,00		3 000 000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	1 908 900,00		1 091 100,00	3 000 000,00
Razem	3 817 800,00	1 091 100,00	1 091 100,00	6 000 000,00

Przebieg w ramach LSR	0	0%	0,00 zł	0,5%	100%	10 000 zł	300 000 zł	19,2
								Plan LSR
Realizacja LSR			0 500 000,00		100%	6 000,00	2 500 000,00	
Współpraca								
Koszty bieżące								
Aktywizacja								
Razem			0 500 000,00		100%	6 000,00	2 500 000,00	

Załącznik nr 3 do LSR:

Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu

Załącznik nr 5 do LSR: plan komunikacji

Termin	Plan komunikacji – cele, działania, środki i narzędzia komunikacji	Całkowity koszt	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań
I poł. 2016	Plan komunikacji – cele, działania, środki i narzędzia komunikacji	Całkowity koszt	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań
II poł. 2016	Plan komunikacji – cele, działania, środki i narzędzia komunikacji	Całkowity koszt	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań

Termin	Plan komunikacji – cele, działania, środki i narzędzia komunikacji	Całkowity koszt	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań
I poł. 2017	Plan komunikacji – cele, działania, środki i narzędzia komunikacji	Całkowity koszt	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań
II poł. 2016	Plan komunikacji – cele, działania, środki i narzędzia komunikacji	Całkowity koszt	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań	Opis działań

I pol. 2017	rozliczenia projektów unijnych	Kampania informacyjna nt. głównych założen LSR na lata 2014-2020	- wszystkie mieszkalny obszar LGD	- materiały szkoleniowe, warsztatowe rozdane na spotkaniach	- strona internetowa LGD, ulotki, plakaty, portale społecznościowe	- liczba artykułów w prasie lokalnej: 1	- liczba wejść na stronę internetową: 50 sz. miesięcznie	- ilość materiałów szkoleniowych, warsztatowych rozdanych na spotkaniach: 80 sz.	- liczba osób, która podniosła swoje kompetencje: 60 osób (testy przed i po szkoleniu, ankiety)	0,00 zł
II pol. 2017	rozliczenia projektów unijnych	Kampania informacyjna nt. głównych założen LSR na lata 2014-2020 oraz jej efektów	- wszystkie mieszkalny obszar LGD	- artykuły w prasie lokalnej	- strona internetowa LGD	- liczba artykułów w prasie lokalnej: 1 sz.	- liczba wejść na stronę internetową: 50 sz. miesięcznie	- liczba materiałów szkoleniowych, warsztatowych rozdanych na spotkaniach: 80 sz.	- liczba osób poinformowanych o efektności realizacji LSR, liczba osób, która pozna ideę LSR, nakład jednej gazety lokalnej - 4200 sz., zakładamy, że 50% zapozna się z artykułem, to około 2100 osób	1000,00 zł
I pol. 2018	rozliczenia projektów unijnych	Spokojna nt. aplikowania o dofinansowania, rozliczenia projektów oraz ocenianie w tym procesach użytkowników przez organ decyzyjny LGD	- wszystkie potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy oraz organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru	- szkolenia, warsztaty szkoleniowe, warsztatowe rozdane na spotkaniach	- materiały szkoleniowe, punkty informacyjne-doradczy w Biurze LGD	- liczba szkoleń, warsztatów: 4	- liczba wejść na stronę internetową: 80 sz.	- liczba materiałów szkoleniowych, warsztatowych rozdanych na spotkaniach: 80 sz.	- liczba osób, która podniosła swoje kompetencje: 60 osób (testy przed i po szkoleniu, ankiety)	1500,00 zł
II pol. 2018	rozliczenia projektów unijnych	Badanie satysfakcji wnioskodawców LGD dot. jakości pomocy świadczonej przez LGD na etapie	- wszystkie w porównaniu nt. 25%	- ankiety rozdane do min. 50% wnioskodawców (załączonych w adresy email)	- ankiety w wersji elektronicznej rozdane na adresy email	- ankiety rozdane do min. 50% wnioskodawców (załączonych w adresy email)	- ankiety rozdane do min. 50% wnioskodawców (załączonych w adresy email)	- ankiety rozdane do min. 50% wnioskodawców (załączonych w adresy email)	- z: rot ankieta na porównanie nt. 25%	0,00 zł

I pol. 2019	rozliczenia projektów unijnych	Poinformowanie wnioskodawców o zasadach rozliczania projektów unijnych	- Wnioskodawcy	- szkolenia, warsztaty	- liczba szkoleń, warsztatów: 4 spotkania	- liczba wejść na stronę internetową: 50 miesięcznie	- liczba materiałów szkoleniowych, warsztatowych rozdanych na spotkaniach: 80 sz.	- liczba osób, która podniosła swoje kompetencje: 60 osób (testy przed i po szkoleniu, ankiety)	1500,00 zł
I pol. 2019	rozliczenia projektów unijnych	Poinformowanie wnioskodawców o zasadach przyznawania środków unijnych	- Potencjalni wnioskodawcy	- punkty informacyjne-doradczy w Biurze LGD	- liczba konsultacji: 30 sz.	- liczba wejść na stronę internetową: 50 miesięcznie	- liczba materiałów szkoleniowych, warsztatowych rozdanych na spotkaniach: 80 sz.	- liczba osób, która podniosła swoje kompetencje: 60 osób (testy przed i po szkoleniu, ankiety)	0,00 zł
I pol. 2019	rozliczenia projektów unijnych	Poinformowanie wnioskodawców o zasadach rozliczania projektów unijnych	- lokalni liderzy, rodziny, inne zainteresowane osoby	- konferencja LGD	- liczba konferencji: 1	- liczba wejść na stronę internetową: 50 miesięcznie	- liczba materiałów szkoleniowych, warsztatowych rozdanych na spotkaniach: 80 sz.	- liczba osób, która podniosła swoje kompetencje: 60 osób (testy przed i po szkoleniu, ankiety)	3000,00 zł
II pol. 2019	rozliczenia projektów unijnych	Poinformowanie wnioskodawców o LSR oraz wstępnych efektach	- wszyscy mieszkańcy obszaru LGD	- artykuły w prasie lokalnej	- liczba artykułów w prasie lokalnej: 1 sz.	- liczba wejść na stronę internetową: 50 miesięcznie	- liczba materiałów szkoleniowych, warsztatowych rozdanych na spotkaniach: 80 sz.	- liczba osób, która podniosła swoje kompetencje: 60 osób (testy przed i po szkoleniu, ankiety)	1000,00 zł

I pol. 2023	Pointformowanie osób opiniodawczych o efekciech wdrażania Pointformowanie ogółu mieszkańców	Kampania informacyjna dot. przedsięwziętych projektów przez beneficjentów pomocy	- laktalni i literary, pol. - tsał, radni, maeżan- teresowane osoby - wazyacy mieszkatelcy obszaru LGD	- konferencja LGD - strona internetowa LGD	- jedno wydarzenie informacyjne - liczba wejść na stronę internetową: 50 miesiecznie	- liczba artykułow w prasie lokalnej: 1 szt. - liczba wejść na stronę internetową: 50 miesiecznie	- liczba artykułow w prasie lokalnej: 1 szt. - liczba wejść na stronę internetową: 50 miesiecznie	- liczba osób pozna- nych w ramach projektu LSR, liczba osób, która pozna idee LSR, - nakład jednej gazety lokalnej - 4200 szt., zała- dany, ze 50% zapozna sie z artykułami, to około 2100 osób	3000,00 zł koszt przygotowania konferencji
I pol. 2021	Pointformowanie ogółu mieszkańców o LSR oraz wstąpiących edyt- tów	Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020 a głównie jej efektów	- wazyacy mieszkatelcy obszaru LGD	- artykuły w prasie lokalnej - strona internetowa LGD	- liczba artykułow w prasie lokalnej: 1 szt. - liczba wejść na stronę internetową: 50 miesiecznie	- liczba artykułow w prasie lokalnej: 1 szt. - liczba wejść na stronę internetową: 50 miesiecznie	- liczba osób pozna- nych w ramach projektu LSR, liczba osób, która pozna idee LSR, - nakład jednej gazety lokalnej - 4200 szt., zała- dany, ze 50% zapozna sie z artykułami, to około 2100 osób	1000,00 zł ujęto koszt ogłoszenia	
I pol. 2022 - I pol. 2023	Pointformowanie ogółu mieszkańców o efekciech zrealizowa- nych działań i wydatko- wanych środków	Kampania informa- cyjna	- wazyacy mieszkatelcy obszaru LGD	- strona internetowa LGD i - strona internetowa członkow- akich	- liczba artykułow jeden w systemie publicznym i ama- lizacji danych, lic- zba i projektyw i wydatkowanych środków - liczba wejść na stronę internetową: 50 miesiecznie	- liczba artykułow jeden w systemie publicznym i ama- lizacji danych, lic- zba i projektyw i wydatkowanych środków - liczba wejść na stronę internetową: 50 miesiecznie	Liczba osób pozyskuje- cych dane ze strony in- ternetowej LGD na po- ziomie 50 wejść	0,00 zł	

Spis tabel:

- Tabela nr 1 Wykaz gmin wchodzących w skład LGD na tle demograficznym
- Tabela nr 2 Metody partycyipacyjne konsultacji wykorzystane do opracowania LSR i metod wykorzystanych dla poszczególnych elementów LSR.
- Tabela nr 3 Udział użytkowników w strukturze użytkowania gruntów
- Tabela nr 4 Podmioty gospodarce ze względu na wielkość i rozwój na obszarze LSR
- Tabela nr 5 Analiza SWOT
- Tabela nr 6 Odniestienie analizy SWOT do diagnozy obszaru
- Tabela nr 7 Matryca logiczna- Cele i wskaźniki
- Tabela nr 8: Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników.

- Wykres nr 1 Zmiany liczby ludności w zależności od obszaru zamieszkania.
- Wykres nr 2 Liczba ludności pod kątem migracji i przyrostu naturalnego.
- Wykres nr 3 Struktura mieszkańców LGD do wieku produkcyjnego
- Wykres nr 4 Bezrobocie rejestrowane wg płci
- Wykres nr 5 Struktura wiekowa zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie chodzieskim
- Wykres nr 6 Procent mieszkańców żyjących na poziomie minimum egzystencjalnego w województwie
- Wykres nr 7 Wskaźnik Schneidera